

T.C
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANS ANABİLİM DALI

BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ VE BU
VERGİ KARŞISINDA MÜKELLEFLERİN TUTUM VE
DAVRANIŞLARI: DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ

Münevver KAÇAR

Danışman
Doç. Dr. Güneş ÇETİN GERGER

MANİSA-2019

TUTANAK

	T.C. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu	FRYL-031
	YÜKSEK LISANS EĞİTİMİ FORMLARI Tez Savunma Sınavı Tutanağı	Yayınlanma Tarihi	26/03/2018
		Revizyon No/Tarih	2/23/03/2018
		Sayfa	1/1

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

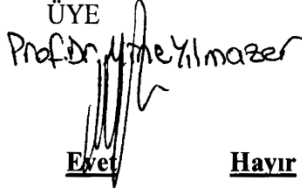
Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 19.03.2019 tarih ve 9/Ek-8 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 9. Maddesi gereğince Enstitümüz Uluslararası Ticaret ve Finans Anabilim Dalı Uluslararası Ticaret ve Finans Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Münevver KAÇAR'ın "Banka Sigorta Muameleleri Vergisi ve Bu Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları Denizli İli Örneği" konulu tezi incelenmiş ve aday 30.04.2019 tarihinde saat 13:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra **6.0** dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

BAŞKAN
Doç.Dr. Güneş Çetin Geçer

ÜYE
Doç.Dr. Alper Doğan

ÜYE

Prof.Dr. Mehmet Yılmaz

Evet Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir. İkinci tez savunma sınavında da başarısız olan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

Hazırlayan
Enstitü Sekreteri

Onaylayan
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Bu Vergi Karşısında Vergi Mükelleflerinin Tutum ve Davranışları: Denizli İli Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

12/01/2019

Münevver KAÇAR

ÖZET

Günümüzde devlet, kişilerin toplumsal menfaatlerini sağlamak için vergiye ihtiyaç duymakta ve bu anlamda da vergilerin önemi giderek artmaktadır. Mükellefler içinde yaşadığı toplumun birer zorunluluğu olarak vergi ödemekle yükümlüdürler. Vergi ödemekle yükümlü mükellefler sadece bireyler değil aynı zamanda kurumlarında ödemekle yükümlü oldukları vergiler de bulunmaktadır.

Ülkemizdeki bütçenin dengelenmesi ve devletin gerekli duyduğu finansmanın sağlanması açısından nakit paraya olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Devlet bu anlamda finansman ihtiyacını daha hızlı ve pratik yoldan karşılayabilmek için dolaylı vergilere yönelmektedir. Ayrıca dolaylı verginin, harcamalar ve işlemler üzerinden alınması verginin geniş tabanlara yayılmasına olanak sağlamak ve bu sayede kolay bir şekilde birçok bireyden bu vergiyi tahsil edebilmektedir.

Bu çalışmada bankaların vergiyle olan ilişkisi ele alınıp aynı zamanda dolaylı bir vergi olan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde dünyada bankacılık işlemlerine uygulanan vergiler ele alınmış olup Türkiye ve diğer ülkelerde uygulanan finansal işlem vergilerine yer verilmiş ve Türkiye’de finansal işlemlerin uygulanabilirliği hakkında yorumlar yapılmıştır. İkinci bölümde kurumsal yapıya sahip olan bankaların, devlete kendi faaliyetlerinden dolayı ödemiş oldukları vergiler incelenmiş ve aynı zamanda devletin bankalara yüklemiş oldukları sorumluluk sıfatlarıyla ödemiş oldukları vergilerden de bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise, bankaların yükümlü sıfatıyla mükelleflerden tahsil ettiği finansal işlem vergisi olarak ta adlandırılan banka ve sigorta muameleleri vergisi karşısındaki mükelleflerin tutum ve davranışlarının ne yönde oldukları ve vergi hakkındaki bilgisi ölçülmüştür. Mükelleflerin tutum ve davranışlarının ölçümünde anket çalışmasına yer verilmiştir. Yapılan bu anket çalışmasının katılımcıları ise Denizli Merkez İlçedeki Yapı ve Kredi Bankası’nın müşterileri olmuştur. Anket çalışmasından elde edilen veriler istatistiki analiz teknikleri ile bir sonuç elde edilmiştir. Bu anlamda daha önce bir çalışma yapılmadığı için Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi konusunda ülkemizde yapılan ilk anket çalışması olmuştur. Bu çalışma sonucunda vergi mevzuatında yapılacak olan düzenlemelere ışık tutacaktır.

ABSTRACT

Nowadays, the state needs tax in order to provide the social interests of individuals and the importance of taxes is increasing in this sense. Taxpayers are obliged to pay taxes as an obligation of the society in which they live. The taxpayers are not only liable to pay taxes but also the taxes they are obliged to pay in their institutions.

The need for cash money is increasing in order to balance the budget in our country and to provide the necessary financing for the state. In this sense, the State is turning to indirect taxes in order to meet the financing needs more quickly and practically. Moreover, the fact that the indirect tax is taken over expenditures and transactions allows the tax to be extended to large bases and so it is easy to collect this tax from many individuals.

In this study, the relationship of banks with tax was taken into consideration and also the Bank and Insurance Transactions Tax, which is an indirect tax, were discussed. In the first part of the study is dealt taxes applicable to banking operations in Turkey and the world, given the financial transaction tax applied in other countries and comments on the applicability of financial transactions are made in Turkey. In the second part, the taxes that the banks having institutional structure paid to the state due to their activities were examined and at the same time the taxes that the state paid to the banks were also mentioned. In the third chapter, the attitude and behaviors of the taxpayers against the bank and insurance transactions tax, which is also called as financial transaction tax which the banks collect from taxpayers as tax payers, and their knowledge about the tax were measured. Survey study was conducted to measure the attitudes and behaviors of the taxpayers. The participants of this survey were the customers of Yapi and Kredi Bank in Denizli city. The data obtained from the survey study were obtained by statistical analysis techniques. In this sense, since there was no previous study, the Bank and Insurance Transactions Tax were the first survey conducted in Turkey. This study will shed light on the regulations to be made in the tax legislation.

TEŞEKKÜRLER

Çalışmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren, yoğun iş temposu arasında çok değerli vaktini ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden geleninin fazlasını sunan, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen ve gelecekteki mesleki hayatımda bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm tez danışman hocam Sayın Doç. Dr. Güneş Çetin GERGER' e, bilgi ve tecrübesi ile lisansüstü öğrenim hayatımın zorlu aşamalarında bana her yönden yardımcı olan, tecrübeleri ile beni aydınlatan ve desteğini hiç eksik etmeyen, kendisini tanımaktan büyük onur duyduğum sevgili hocam Sayın Prof. Dr. Mine Yılmaz' e ve öğrenim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen ve her zaman yanımda olan aileme yürekten teşekkür ederim.

Münevver KAÇAR

Manisa, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜRLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
EKLER LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA BANKACILIK İŞLEMLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ TÜRKİYE VE DİĞER ÜLKELERDE UYGULANAN FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİ

1.1. TEMEL BANKACILIK İŞLEMLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ	3
1.2. FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİ.....	6
1.3. AVRUPA BİRLİĞİ VE DİĞER ÜLKELERDEKİ FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİ.....	8
1.3.1. Avrupa Birliği'ne Üye Devletlerindeki Uygulamalar	8
1.3.1.1. Birleşik Krallık	9
1.3.1.2. Belçika	10
1.3.1.3. İsveç	11
1.4. DİĞER ÜLKELER	11
1.4.1. Şili	12
1.4.2. Brezilya	13
1.5. TÜRKİYE'DE FİNANSAL İŞLEME YÖNELİK UYGULANAN VERGİLER	14

1.6. TÜRKİYE'DE FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ	17
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BANKACILIK İŞLEMLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

2.1. BANKALARDA VERGİ UYGULAMALARI.....	18
2.2. BANKALARIN ÖDEMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUKLARI VERGİLER.....	19
2.2.1. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	19
2.2.1.1. BSMV'nin Tarihsel Gelişimi ve Konusu.....	20
2.2.1.2. BSMV'nin Amacı ve BSMV'de Vergiyi Doğuran Olay.....	22
2.2.1.3. BSMV'de Vergiyi Doğuran Olayın Unsurları.....	23
2.2.1.4. BSMV'de Matrah ve Oran.....	24
2.2.1.5. BSMV'nin Mükellefleri.....	26
2.2.1.6. BSMV'de İstisnalar	26
2.2.1.7. BSMV'de Vergilendirme Dönemi ve Beyanı.....	29
2.2.2. Kurumlar Vergisi.....	29
2.2.2.1. Kurumlar Vergisinin Konusu ve Mükellefleri.....	29
2.2.2.2. Safi Kurum Kazancının Tespiti ve Kurumlar Vergisi Oranı	30
2.2.2.3. Kurumlar Vergisinde Vergilendirme Dönemi ve Beyanı	31
2.2.3. Damga Vergisi.....	31
2.2.3.1. Damga Vergisinin Konusu ve Mükellefleri.....	32
2.2.3.2. Damga Vergisinde Matrah ve Oran	33
2.2.3.3. Damga Vergisinde Beyan ve Ödeme.....	36
2.2.3.4. Damga Vergisinde Ceza ve Sorumluluk.....	38
2.2.3.5. Damga Vergisinde Muafiyet ve İstisnalar	38
2.2.4. Değerli Kağıtlar Kanunu	40

2.2.5. Harçlar	41
2.2.6. Emlak Vergisi	42
2.2.6.1. Emlak Vergisinin Konusu ve Mükellefleri	42
2.2.6.2. Emlak Vergisinde Muafiyet ve İstisnalar	43
2.2.6.3. Emlak Vergisinde Matrah ve Oran	43
2.2.6.4. Emlak Vergisinde Tarh ve Tahakkuk	44
2.2.7. İlan ve Reklam Vergisi	45
2.2.7.1. İlan ve Reklam Vergisinin Mükellefleri ve Sorumluları	45
2.2.7.2. İlan ve Reklam Vergisinin Tarife Oranları	45
2.2.7.3. İlan ve Reklam Vergisinin Tarhı ve Ödenmesi	46
2.2.8. Çevre ve Temizlik Vergisi	46
2.2.8.1. Çevre ve Temizlik Vergisi'nin Matrah ve Tarifesi	47
2.2.8.2. Çevre ve Temizlik Vergisi'nin Ödenmesi	48
2.2.9. Motorlu Taşıtlar Vergisi	49
2.3. BANKALARIN SORUMLU SIFATIYLA ÖDEDİKLERİ VERGİLER	50
2.3.1. Gelir Vergisi	50
2.3.1.1. İşveren Sıfatıyla Banka Personeline Ödenen Ücretler	51
2.3.1.2. Serbest Meslek İcra Edenlere Yapılan Ödemeler	52
2.3.1.3. Menkul Sermaye İradı	52
2.3.2. Kurumlar Vergisi	55
2.3.3. Katma Değer Vergisi	56
2.3.4. Veraset ve İntikal Vergisi	58
2.3.5. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ KARŞISINDA
VERGİ MÜKELLEFLERİNİN TUTUM VE DAVRANIŞLARINA
YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI: DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	62
3.2. ARAŞTIRMANIN ALANI.....	62
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	64
3.3.1. Soruların Hazırlanması.....	64
3.3.2. Verilerin Hazırlanması	67
3.3.2.1. Vergi Mükelleflerinin Anket Sonuçları	67
3.3.2.1.1. Vergi Mükelleflerinin Demografik Yapısı	68
3.3.2.1.2. Vergi Bilinci ve Vergiye Karşı Tutum İle İlgili Sorulara Mükelleflerin Gösterdikleri Önem Dereceleri.....	72
3.3.2.1.3. Bulguların Analizi	81
3.3.2.1.3.1. Ki- Kare Analizi.....	81
3.3.2.1.3.2. Korelasyon Analizi	89
3.4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	101
SONUÇ	104
KAYNAKÇA	109
EK 1	119
EK 2	121

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ADR	Amerikan Depo Sertifikaları
BSMV	Banka Sigorta Muamele Vergisi
DVK	Damga Vergisi Kanunu
EVK	Emlak Vergisi Kanunu
FİV	Finansal İşlem Vergisi
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
IBAN	International Bank Account Number
IMF	Uluslararası Para Fonu
IOF	Mali İşlemler Vergisi
KDV	Katma Değer Vergisi
KKDF	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
MSİ	Menkul Sermaye İradı
MTV	Motorlu Taşıtlar Vergisi
OECD	İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
PTT	Posta ve Telgraf Teşkilatı
VUK	Vergi Usul Kanunu
SDRT	Stamp Duty Reserve Tax
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TTK	Türk Ticaret Kanunu

TABLolar LİSTESİ

Tablo1:OECD Ülkelerinde Bankacılık İşlemlerinin KDV Kapsamında Vergilendirilmesi.....	5
Tablo 2: FİV'lerin Volatilite Üzerindeki Etkisi Gösteren Mikro Yaklaşımlar	7
Tablo 3: Farklı FİV Uygulamaları	8
Tablo 4: Bankaların Ödemekle Yükümlü ve Sorumlu Olduğu Vergiler	18
Tablo 5: Damga Vergisine Tabi Kağıtlar.....	34
Tablo 6: 2018 Yılı Değerli Kağıtlar ve Değerli Kağıt Bedelleri.....	40
Tablo 7: Finansal Faaliyet Harçlar	42
Tablo 8: 2018 Yılı İlan ve Reklam Vergisi Tarife Oranları.....	46
Tablo 9: 2018 Yılı Büyükşehir Belediyeleri Dışındaki İşyeri ve Diğer Binaların Vergi Tarifesi	47
Tablo 10: 2018 Yılı Büyükşehir Belediyelerindeki İşyeri ve Diğer Binaların Vergi Tarifesi	48
Tablo 11: 2018 Yılına Ait Gelir Vergisi Tarife Oranı	51
Tablo 12: 2018 Yılına Ait Veraset ve İntikal Vergisi Oranları.....	59
Tablo 13: Kaynak Kullanımını Destekleme Fonuna Yapılacak Kesinti Oranları.....	61
Tablo 14:Denizli Merkez İlçede Bulunan Bankalar ve Şube Sayıları	63
Tablo 15: Türkiye'nin En Büyük İlk 5 Bankası.....	63
Tablo 16: Anket Sorularının Hazırlanmasında Literatür Çalışması.....	64
Tablo 17: Cinsiyet Dağılımı.....	68
Tablo 18: Yaş Ortalaması	69
Tablo 19: Eğitim Düzeyi.....	69
Tablo 20: Gelir Düzeyi.....	70
Tablo 21: Faaliyette Bulunduğu Sektör	71
Tablo 22: Mükelleflerin Ödemiş Oldukları BSMV' nin Devlet Tarafından Etkin Şekilde Kullanımı	72
Tablo 23: BSMV Bilincinin Toplumca Özümsemesi	72

Tablo 24: BSMV Bilincinin Yeterli Düzeyde Olması	73
Tablo 25: BSMV Oranı	73
Tablo 26: BSMV Kanunu'nun Anlaşılır Olması	74
Tablo 27: BSMV'nin Hangi İşlemlerden Tahsil Edildiğinin Bilinmesi	74
Tablo 28: BSMV'nin Hangi Kanallar Aracılığı İle Tahsil Edildiğinin Bilinmesi	75
Tablo 29: BSMV'nin Nerelere Harcandığını Bilinmesi Ve Vergi Bilincinin Artması	76
Tablo 30: BSMV Tarifesindeki Vergi Oranı Seviyesini Uygun Bulma	76
Tablo 31: BSMV'nin Herkes Tarafından Eşit Bir Şekilde Alınmasının Adil Bulunması	77
Tablo 32: BSMV'nin Yatırımların Önünde Engel Oluşturması	77
Tablo 33: BSMV'nin Devlet Tarafından Yerinde Kullanıldığına İnanma	78
Tablo 34: BSMV'nin Dolaylı Bir Vergi Olmasının Mükellefleri Rahatsız Etmesi ...	78
Tablo 35: BSMV'nin Nerelere Harcandığının Bilinmesi	79
Tablo 36: Ödenen Vergi İle Devlet Arasında Bağ Oluşması	79
Tablo 37: BSMV Ödemesinin Bankalar Aracılığıyla Yapılmasının Memnuniyeti ...	80
Tablo 38: Ödenen BSMV' nin Farkında Olma	80
Tablo 39: BSMV'nin Tanımı ve BSMV 'nin Ne Üzerinden Tahsil Edildiği Arasındaki İlişki	82
Tablo 40: BSMV Oranı İle Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	83
Tablo 41: Verginin Tam Ödenmemesinin Nedeni Ve Vergi Bilincinin Nasıl Arttırılması Gerektiği Arasındaki İlişki	84
Tablo 42: Vergilerin Tam Ödenmeme Nedeni İle Ödenen Vergiler Arasındaki İlişki	85
Tablo 43: Faaliyette Bulunduğu Sektör İle Vergi İle Bilgilerin Nereden Öğrenildiği Arasındaki İlişki	86
Tablo 44: Vergi Bilinci İle Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	87
Tablo 45: BSMV'nin Tahsil Edilmesi ve Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	88

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Cinsiyet.....	68
Grafik 2: Yaş Ortalaması	68
Grafik 3: Eğitim Düzeyi.....	69
Grafik 4: Gelir Düzeyi	70
Grafik 5: Faaliyette Bulunduğu Sektör	71

EKLER LİSTESİ

EK 1: Anket Soru Formu

EK 2: Etik Kurul Onay Formu

GİRİŞ

Devletin ülkenin içinde bulunduğu koşullara, toplumsal ihtiyaçlara ve tercihlere bağlı olarak ortaya çıkan ve anayasa çerçevesinde belirlenmiş bir takım görevleri bulunmaktadır. Devlet, ülke sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılayabilmek, ülkenin refah seviyesini arttırabilmek için gelir kaynağına ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç duyduğu ana kaynağı da vergiler üzerinden sağlamaktadır. Kısaca devlet kamusal ihtiyaçlarını vergiler üzerinden karşılamaktadır. Devlet vergiyi ülke sınırları içinde yaşayan kişilerin ödeme gücü üzerinden zorunlu, karşılıksız ve parasal bir değer olarak toplamaktadır. Vergi hukukuna göre devlet sadece gerçek kişilerden değil aynı zamanda tüzel kişiler üzerinden de vergi tahsil etmektedir.

Özel hukuk tüzel kişileri, kamu hukuku tüzel kişileri aynı zamanda üzerine düşen vergi yüklerini tahsil etmekle kalmazlar üçüncü kişilerin vergilerinin toplanmasında da etkin bir rol oynarlar. Hem vergi yükümlüsü hem de vergi sorumlusu olarak faaliyet gösteren tüzel kişiliğe sahip bankalar bu duruma birer örnektir.

Bankaların öncelikli olarak gerçekleştirmek zorunda oldukları para aktarma, para saklama, kredi sağlama, kredi kartı tahsis etme, döviz alım satım işlemleri, gayri nakdi işlemler vs. gibi işlevleri vardır. Bankalar bu yaptıkları işlemler sonucunda bir kazanç elde ederler ve kar sağlarlar. Bu yüzden bankaların işlemlerden dolayı sağladıkları kazançlardan vergi ödemeleri gerekmektedir. Bu, bankanın kendi adına ödemekle yükümlü olduğu vergidir. Ayrıca, bankalar devlet adına müşterilerinden de vergi toplamaktadırlar. Bu da bankaların sorumlu sıfatıyla ödemiş olduğu vergi grubuna girmektedir.

Vergi sorumlusu sıfatıyla hareket eden bankalar vergilerin toplanmasında önemli bir role sahiptir. Gelişen bankacılık sektörüne baktığımızda Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nin öneminin büyüyeceği ve bankaların bu vergilerin toplanmasında etkisinin daha da artacağı görülmektedir.

Bankaların yükümlü sıfatıyla ödedikleri vergiler; Kurumlar Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Damga Vergisi, Değerli Kağıt Kanunu, Harç, Emlak Vergisi, İlan ve Reklam Vergisi, Çevre ve Temizlik Vergisi ve Motorlu Taşıtlar Vergisi'dir.

Diğer yandan bankaların sorumlu sıfatıyla ödemiş oldukları; Gelir vergisi, Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu gibi vergilerde de tevkifat yapma sorumlulukları bulunmaktadır.

Bu çerçevede tez üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde dünyada bankacılık işlemlerine uygulanan vergiler ele alınmış olup aynı zamanda Türkiye’de ve diğer ülkelerdeki finansal işlem vergileri incelenmiştir. Bu incelemeler ışığında, Türkiye’de finansal işlem vergilerinin uygulanabilirliği üzerine yorumlara yer verilmiştir.

İkinci bölümde bankaların ödemekle yükümlü oldukları vergiler ve sorumlu sıfatıyla ödemiş olduğu vergilere yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Denizli ilindeki Yapı ve Kredi bankasının müşterilerine uygulanan anket çalışmasından elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilerek vergi mükelleflerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi bilgisi ölçülmüş ve vergiye karşı tavır ve tutumları incelenerek yorumlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde tanımlayıcı istatistik ve frekans analizlerinden yararlanılmıştır. Böylece Denizli’deki banka müşterilerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi hakkındaki vergi bilincini ölçmek, vergiyi psikolojik ve sosyal yönden nasıl algıladıkları ve vergiye karşı tepkilerinin neler olduğu ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA BANKACILIK İŞLEMLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

TÜRKİYE VE DİĞER ÜLKELERDE UYGULANAN FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİ

1.1. TEMEL BANKACILIK İŞLEMLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Dünyada birçok ülkede bankacılık işlemleri farklı şekillerde vergilendirilme yoluna gidilmektedir. Yapılan bir bankacılık işlemi bir ülkede vergi konusunu oluştururken diğer ülkede aynı işlem vergi konusuna bile girmemektedir.

Temel bankacılık işlemleri: Mevduat işlemleri, kredi işlemleri, bankaların finansal aracılık dışı finansman işlemleri, bankalarda finansal yatırım hizmetleri, bankaların ticari senetler ve ticari senetlere dayalı hizmetleri, bankaların para aktarım hizmetleri, bankaların ödeme ve tahsil hizmetleri, bankaların kambiyo ve dış ticaret işlemleri, bankaların saklama hizmetleri, bankaların yatırım fonlarına ilişkin hizmetleri, bankaların doğrudan tahsilat sistemi hizmetleri, bankaların hizmet dağıtım kanalları seçenekleri, banka kartları, bankaların sigorta aracılık hizmetleri, katılım bankaları ve ürünleri IBAN'dan (uluslararası banka hesap numarası) oluşmaktadır¹.

Avrupa Birliği(AB) ülkelerindeki temel bankacılık işlemlerinin vergilendirilmesine baktığımızda; ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda birlikte hareket etmek amacıyla 6 kurucu ülke ile birlikte 1 Ocak 1958 tarihinde Roma Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur². 1973 yılında Birleşik Krallık, İrlanda ve Danimarka'nın katılımı ile üye sayısı dokuza yükselmiştir. 1981 yılında Yunanistan, 1986 yılında ise İspanya ve Portekiz Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılan ülkeler arasındadır. 1992 yılında Maastricht Anlaşması ile günümüz AB'nin temelleri atılmıştır. 1 Haziran 2013 tarihinde Hırvatistan'ın katılımıyla AB'ye üye ülke sayısı yirmi sekiz olmuştur³. AB ülkeleri serbest piyasa rekabet koşulları içerisinde tek pazar olmak hedefiyle kurulmuş bir topluluk olmalarından dolayı birlikte hareket etmek durumundadırlar. Bu yüzden

¹ Şenol Babuşcu ve Adalet Hazar, Genel Bankacılık Bilgileri, Akademi Consulting&Training yayınevi, 2016.

²T.C. Dış İşleri Bakanlığı, "Avrupa Birliğinin Tarihçesi", 01.07.2013 https://www.ab.gov.tr/_105.html, (12.09.2018).

³Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, "AB'nin Tarihçesi", <https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82>, (12.09.2018).

vergiler konusunda da ortak bir kararla hareket etmektedirler. Çünkü her üye ülkenin kendi başına uyguladığı vergi politikası haksız rekabete yol açmaktaydı.

AB ülkeleri çifte vergilendirme, vergide haksız rekabet gibi sorunların yaşanmaması için vergi konusunda ortak karar almışlardır. Bu ortak kararlardan biri de bankacılık işlemleri ve finansal hizmetlerin vergilendirilmesinde ortak bir Katma Değer Vergisi (KDV) sisteminin esas alınmış olmasıdır. Bu ortak KDV sisteminin finansal işleme nasıl dahil edileceği konusunda sıkıntılar yaşaması üzerine başta AB ülkeleri olmak üzere birçok ülkede bankacılık işlemleri ve finansal hizmetler KDV'den muaf tutulmuştur⁴.

İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD), demokratik yapılara ve piyasa ekonomisine sahip olan 36 ülkenin küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve yönetim sorunlarını çözmek ve bu sürecin fırsatlarından faydalanmak üzere müştereken çalıştıkları bir örgüttür⁵. Temel bankacılık işlemlerinin vergilendirilmesi ile ilgili OECD, 1998 yılında bir rapor hazırlamıştır. Hazırlanan bu raporda OECD ülkelerinden biri olan Norveç'te birçok bankacılık işlemlerinde muafiyet söz konusu iken Japonya ve Meksika'da ise bankacılık işlemlerinde çok fazla muafiyetin olmadığını görülmektedir⁶.

Türkiye'deki bankacılık işlemleri ve finansal hizmetlerin vergilendirilmesine yönelik AB mevzuatına uyumlaştırma çabaları içerisinde KDV uygulamasına geçilmiş fakat AB ülkelerinde olduğu gibi muaflik sağlanamamış finansal işlemlerde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) alınmaya devam edilmiştir⁷. Türkiye'de sadece BSMV kapsamına giren işlemler KDV'den muaf tutularak çifte vergilendirilmenin önüne geçilmiştir⁸. Türkiye'deki bankacılık işlemlerinin vergilendirilmesi ile ilgili olarak ayrıntılı bilgiye daha sonra ikinci bölümde yer verilecektir.

⁴ Fatih Seyhan, Finansal İşlem Vergileri Ve Türkiye'de Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisi Uygulaması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Mali İktisat Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul,2008, s. 89.

⁵T.C. Dış İşleri Bakanlığı, "İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)", <http://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi-ve-gelisme-teskilati-oecd.tr.mfa>, (12.09.2018).

⁶Report of the OECD: Indirect Tax Treatment of Financial Services and Instruments,1998.

⁷Şirin Deniz Günaydın, Banka Sigorta Muameleleri Vergisinde Sorun Alanları ve Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2010, s. 165.

⁸ Günaydın, s.165.

Dünyada bankacılık işlemlerinin KDV kapsamında vergilendirilmesi ile ilgili detaylı bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: OECD Ülkelerinde Bankacılık İşlemlerinin KDV Kapsamında Vergilendirilmesi

Ülke	Para İşlemleri	Banka hesabı işlemleri	Akreditif işlemleri	Kredi kartı hizmetleri	Teminat Mektubu	Kredi İşlemleri
Almanya	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ/VT	Kİ	Kİ
Avusturya	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Belçika	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Danimarka	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Finlandiya	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Fransa	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Hollanda	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
İngiltere	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
İrlanda	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
İsveç	Kİ/VT	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
İsviçre	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
İtalya	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Japonya	VT	VT	Kİ	VT/Kİ	Kİ	Kİ/VT
Kanada	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Lüksemburg	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Macaristan	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Meksika	Kİ	VT	Kİ	VT	VKG	VT/Kİ
Norveç	VKG	VKG	VKG	VKG	VKG	VKG
Portekiz	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Yeni Zelanda	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ
Yunanistan	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ	Kİ

VT: Vergiye Tabi **Kİ:** Kısmi İstisna **VKG:** Vergi Konusuna Girmez

Kaynak: 1998 OECD Report’tan edinilen bilgilerle düzenlenmiştir.

1.2. FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİ

Finansal İşlem Vergisi (FİV) finansal piyasa araçlarıyla alım-satım işleminin gerçekleşmesi ve bu işlem üzerinden alınan bir vergi türüdür. FİV'in kökleri 1936 yılına dayanmaktadır. 1936 yılında John Maynard Keynes "Para, Faiz ve İstihdamın Genel Teorisi" eserinde FİV'e değinmiştir. Keynes, eserinde finansal sistemin kumarhane gibi olmasını dile getirmiştir. Nasıl ki kumarhanelerde yüksek maliyet girişlerinden dolayı oyuncu sayısı azsa, finansal piyasalarda da tatmin edici vergi sisteminin uygulanması ile oyuncu sayısının azaltılacağı ve likidite fazlalığından dolayı yaşanan spekülâtif hareketlerin ve piyasadaki istikrarsızlıkların önüne geçileceğini savunmuştur⁹. Keynes'in bu görüşünün ardından 1971 yılında Tobin katıldığı bir konferansta kapsamlı olarak ele aldığı FİV ile ilgili düşüncelerini dile getirmiştir. Fakat o dönemlerde Keynes ve Tobin'nin FİV ile ilgili görüşleri rağbet görmemiştir. Son dönemlerde art arda yaşanan ve küresel boyutlara ulaşan finansal krizler sonrasında sermaye hareketlerinin kısıtlanmasına yönelik tedbirlerin alınması konusu tekrar gündeme gelmiştir¹⁰.

Birçok ülkede uygulanmasına rağmen FİV'ler halen daha iktisatçılar ve uluslararası kurumlar tarafından eleştirilmektedir. FİV'e gelen eleştirilerin başında ticaret hacmini düşüreceği kaygısı gelmektedir. Aynı zamanda ulusal düzeyde alınan bu vergi nedeniyle ülkeler arasında yatırımların el değiştireceği ve haksız rekabet doğuracağı dile getirilmektedir. FİV'in volatilité üzerindeki etkisine farklı yorumlar getirilmiştir. Bazı yazarlar volatilité etkisini arttıracığı yönünde yorumlar yaparken bazı yazarlar ise volatilitéyi düşüreceği yönünde görüşlerini bildirmiştir. Bazı yazarlar ise FİV'lerin volatilité üzerindeki etkisini gürültücü tüccarlara bağlamıştır. Gürültücü tüccardan kasıt ise; ülkedeki günlük siyasi, ekonomik, teknik analizlere ve söylentilere bakarak çok kısa sürede işlem yapan piyasa oyuncularındır.

⁹ John Maynard Keynes, General Theory of Employment, Interest and Money, 16th Edition, The Macmillian Press, London,1976, pp.159-160.

¹⁰ Nagehan Keskin, "Sermaye Kontrolleri: Nedenleri, Türleri ve Ülke Deneyimleri", Sosyo ekonomi dergisi, 2009, ss.149-150.

FİV'lerin volatilité üzerindeki etkisine yapılan yorumlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: FİV'lerin Volatilité Üzerindeki Etkisi Gösteren Mikro Yaklaşımlar

Yazarlar	İşlem Vergisinin Volatilité Üzerindeki Etkisi
Hanke ve diğérleri (2010)	Piyasanın büyüklüğüne bağılı olarak volatilité artar ya da azalır
Shi ve Xu (2009)	Gürültücü tüccarların sayısına bağılı olarak artar ya da azalır
Bianconi ve diğérleri (2009)	Piyasanın büyüklüğüne bağılı olarak volatilité düşer
Bloomfield ve diğérleri(2009)	Volatilité üzerindeki etkisi düşüktür
Pellizzari and Westerhoff (2009)	Yüksek likitideye sahip piyasalarda volatilité düşer
Mannaro ve diğérleri (2008)	Yalnızca piyasadaki gürültücü tüccarların varlığında volatilité artar
Kaiser (2007)	Volatilité azalır
Westerhoff (2003) ve Westerhoff ve Dieci (2006)	Volatilité azalır
Ehrenstein (2002, 2005)	Likiditeyi etkilemeyecek kadar vergi oranı düşükse, volatilité azalır
Hau (1998)	Volatilité azalır

Kaynak: Neil McCulloch ve Grazia Pacillo “The Tobin Tax – A Review of the Evidence”, Institute of Development Studies, University of Sussex, May 2011 p.27.

Birçok ülkede FİV uygulama alanı bulmuştur; fakat hepsi aynı türde yapılan işlem vergileri değildir. Her ülke kendisine göre farklı türlerde işlem vergileri uygulamaktadır. Örneğin, Transfer vergisi uygulayan Belçika, Belçikalı bir aracının Belçika'da gerçekleştirilen ve tamamlanan transfer işlemleri üzerinden vergi alırken Hindistan ise hisse alım ve satım işlemlerinde menkul kıymet işlem vergisi uygulamaktadır. Birleşik Krallık ise, Birleşik Krallık menşeli şirketlerin hisse senetlerinin satılması veya el değiştirmesi sonucunda belge ve dokümanlardan alınan vergi ile elektronik hisse senedi satış sistemi üzerinden damga vergisi adı altında vergi almaktadır. Macaristan, Portekiz ve İspanya gibi ülkeler ise finansal işlem vergisine yönelik taslak hazırlayan ülkelerdir. Farklı ülkelerde FİV'e yönelik uygulamalar Tablo 3'de ayrıntılı şekilde bahsedilmektedir.

Tablo 3: Farklı FİV Uygulamaları

Vergi Türleri	Avrupa Ülkeleri	Diğer Ülkeler
Transfer Vergisi	Belçika Polonya	Filipinler
Menkul Kıymet İşlem Vergisi		Hindistan Kuzey Afrika Kuzey Kore Tayvan
Finansal İşlem Vergisi	Finlandiya Fransa İtalya	Brezilya Venezuela
Önerilen Finansal İşlem Vergisi	Macaristan Portekiz İspanya	
Damga Vergisi	Kıbrıs İrlanda Malta İsviçre Birleşik Krallık	Çin Mısır Hong Kong Pakistan Singapur Tayland Trinidad & Tobago

Kaynak: The Bank of New York Mellon, Financial Transaction Taxes (FTT): A Global Perspective, https://www.bnymellon.com/emea/en/_locale-assets/pdf/our-thinking/ftt-globalperspective-brochure-03-2018.pdf (12.09.2018).

1.3. AVRUPA BİRLİĞİ VE DİĞER ÜLKELERDEKİ FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİ

1.3.1. Avrupa Birliği'ne Üye Devletlerindeki Uygulamalar

Küresel bazda yaşanan krizler ve son olarak yaşanan 2008 krizi sonrası finansal piyasalarda olumsuzluklar neticesinde AB ülkeleri küresel bazda bir verginin uygulanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu düşünceden hareketle 2011 yılında AB komisyonu FİV'e yönelik bir teklif hazırlamıştır. Teklife göre 2014-2020 bütçesi çerçevesinde kısa vadeli spekülasyon işlemleri azaltılıp uzun vadeli yatırımlara yönlendirilecek ve kriz sonrasında ortaya çıkan maliyetlerin karşılanması bakımından finans kesiminde de adil bir ortam söz konusu olacaktır¹¹. Bu sayede AB ülkelerinin hem bütçeye yapmış oldukları katkı payları azaltılıp hem de olası krizlere neden olacak finansal işlemlere sınırlama getirilecektir. Birlik içerisindeki ülkelerin kendi içlerinde

¹¹ Semih Şen ve Mircan Tokatlıoğlu, "Finansal İşlem Vergileri ve Avrupa Birliği", Maliye Dergisi, Sayı: 170, 2016, s. 85.

uygulamış oldukları değişik FİV'ler uyumlaştırılacaktı. Aynı zamanda menkul kıymet tahvil alım-satımlarında %0,1 türev sözleşmelerinde ise %0,01 oranında vergi alınacaktı. Fakat ilk olarak Birleşik Krallık küresel tarzda bir vergilendirme sistemi olursa bu durumu destekleyeceğini aksi takdirde buna onay vermediğini dile getirmiştir. AB ülkelerinden yalnızca 11 ülke onay verdiği için tasarı rafa kaldırılmıştır.

Çalışmanın bu kapsamında; Birleşik Krallık, Belçika ve İsveç ülkelerine yer verilmiştir.

Birleşik Krallık, Londra Borsası gibi önemli bir finans merkezine sahip olup bu kapsamda hem yabancı yatırımcıları hem de kendi ülke vatandaşlarını vergilendirerek ülkede vergi gelir artırıcı bir unsur oluşturmasından dolayı bu ülkeye yer verilmiştir.

Belçika, AB Komisyonu'nun FİV'e yönelik yapmış olduğu çalışmalara destek veren ülkelerden biridir. Bu sebeple Belçika ele alınmıştır.

İsveç, FİV'e yönelik uygulamanın ülkeye başarısızlık getirmesi ve ülkenin yapmış olduğu uygulamanın ders niteliği taşıması bakımından örnek teşkil etmektedir. Bu yüzden İsveç ülkesinden bahsedilmiştir.

1.3.1.1. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık, finans sektörünün önemli merkezlerinden biri olan Londra Borsası'na sahiptir. Ülkede FİV'e yönelik en yaygın şekilde Damga Vergisine (stamp duty) benzer nitelikte bir vergi türü uygulamaktadır. Uygulama Birleşik Krallık menşeli şirketlerin hisse senetlerinin satılması veya el değiştirmesi sonucunda belge ve dokümanlardan alınan damga vergisi (stamp duty) ile elektronik hisse senedi satış sistemi üzerinden SDRT (Stamp Duty Reserve Tax) adı altında alınan vergilerden oluşmaktadır¹². Bu uygulamaya göre, verginin tahsil edilmesinde sadece ülkedeki yerleşik kişiler değil aynı zamanda yabancı yatırımcılarında vergilendirilmesi mümkün kılınmaktadır. Alınan bu verginin oranı 1986 yılından günümüze kadar sabit kalmış ve oran %0,5 olarak uygulanmıştır. Düşük oranlı bir vergi olması ve vergi tabanının genişliğinden dolayı ülke açısından gelir artırıcı bir uygulamadır.

¹² Begüm Güler ve diğerleri, "Finansal İşlem Vergileri ve Avrupa Birliği Uygulaması", 29.07.2012, https://www.ab.gov.tr/files/EMPB/finansal_islem_vergisi_empb_print_version.pdf, (13.09.2018), s.26.

Ülkede parasal hizmetler, kredi kartı hizmetleri, mevduat ve kredi işlemleri, teminat mektubu, hisse senedi, tahvil alım satımı, türev ürünlerdeki aracılık işlemleri gibi finansal sektördeki birçok işlemler KDV'den istisna olmakla beraber opsiyon ve ihraç edilen menkul kıymetlerin satışında ise kısmi istisna söz konusudur¹³.

Ülkede kar payı ve döviz işlemleri verginin konusuna girmemekte finansal kiralama ise verginin yapılaş şekline göre kısmi istisnaya tabi tutulmakta ya da vergiden muaf olmaktadır¹⁴.

1.3.1.2. Belçika

Belçika, 2004 yılında spekülâtif hareketlerden dolayı hisse senetlerinde ve tahvilde vergi konulmasına ilişkin yasayı parlamentodan geçirmiştir. Belçika, diğer AB üyeleri gibi finansal işlemlerin büyük çoğunluğunu KDV'den istisna tutmuştur.

Ülkede Spahn vergisine benzer nitelikte bir vergi uygulaması yapmaktadır. Spahn vergisi iki aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar asgari işlem vergisi ve ilave vergi şeklindedir. Buna göre ülke, menkul kıymetler üzerine işlem vergisi uygulamaktadır¹⁵.

Belçikalı bir aracının Belçika'da gerçekleştirilen ve tamamlanan transfer işlemleri üzerinden bu vergi alınmaktadır. Verginin hisse senedi alım satımında %0,17 tahvil alım satımlarında %0,07 oranı uygulanmaktadır.

Belçika'da Birleşik Krallıkta olduğu gibi parasal hizmetler, kredi kartı hizmetleri, mevduat ve kredi işlemleri, teminat mektubu, hisse senedi, tahvil alım satımı, türev ürünlerdeki aracılık işlemleri gibi finansal sektördeki birçok işlemler KDV'den istisna olmakla beraber opsiyon ve ihraç edilen menkul kıymetlerin satışında ise kısmi istisna yapılmaktadır. Finansal kiralama ve faktoring işlemleri de vergiye tabi tutulmaktadır¹⁶.

¹³ Türkiye Bankalar Birliği, "Bankaların Ödemekle Yükümlü Oldukları Vergilere İlişkin Raporlar", Şubat 2002,s.32.

¹⁴ Seyhan, s. 103.

¹⁵ Güler ve diğerleri, ss. 28- 29.

¹⁶ Güler ve diğerleri, ss. 28- 29.

1.3.1.3. İsveç

İsveç 1984 yılında İşçi Partisi'nin destek vermesiyle FİV uygulamasına geçmiş bir ülkedir. O dönemde oran menkul kıymetlerin alım ve satımlarında %0,5 opsiyon işlemlerinde ise %1 olarak uygulanmaktaydı. Alınan vergi sadece İsveçli aracı kurumlar ve gerçekleşen işlemlere özgüydü.

1986 yılına gelindiğinde ise vergi oranları iki katına çıkarılmış ve 1987 yılında verginin tabanı genişletilmiştir. Buna göre borç senetleri ve türevleri de vergiye dahil edilmişti¹⁷. 1989 yılında sabit getirili menkul kıymetler vergi kapsamı içine alınmış ve vadesi 90 günden az olan hisse senetleri % 0,002 vadesi 5 yıl ya da daha fazla olan tahviller % 0,03 oranında vergilendirilmiştir¹⁸.

1990 yılında sabit menkul kıymetlerden alınan vergiler, 1991 yılında ise menkul kıymet işlemlerinden alınan vergiler yürürlükten kaldırılmıştır.

1984-1991 yılları arasında ülke çok fazla yatırımcı kaybetmiştir. Özellikle vergi oranlarının iki katına çıkması sonrasında birçok yatırımcı ülkeyi terk etmiş ve Londra Borsası'na geçiş yapmıştır. 1991 yılında uygulanan verginin kaldırılması sonucu ülke ilk zamanlardaki durumuna dönmüş ve yatırımcı sayısında artış yaşanmıştır¹⁹.

1.4. DİĞER ÜLKELER

Finansal krizlerde, krizin derinliğinin artmasına neden olan en önemli etkenlerden biri finansal sermaye hareketleridir. 1971 yılında bu durumla ilgili olarak James Tobin, küresel boyutta bir vergilendirilme sisteminin uygulanması sonucunda kısa süreli spekülative sermaye hareketlerinin önüne geçilebileceğini savunmuştur. Fakat ülkeler arasında küresel boyutta uygulanacak olan verginin konusunda birlik sağlanamamıştır. Bu durum bazı ülkelerin yaşanan kısa vadeli spekülative sermaye hareketlerinin neden olabileceği istikrarsızlıkları önleyebilmek adına sermaye hareketlerinde kısıtlayıcı önlemler almasına yöneltmiştir.

¹⁷ Semih Şen, Finansal Serbestleşme, Kriz ve Finansal İşlem Vergileri, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Mali İktisat Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2015, s.108.

¹⁸ Güler ve diğerleri, ss. 27-28.

¹⁹ Güler ve diğerleri, s.27.

Çalışmanın bu bölümünde sermaye girişlerini kontrol altına alarak başarı sağlayan Şili ve Brezilya ülkelerinden bahsedilecektir.

1.4.1. Şili

Şili, finansal sermaye hareketlerinin kontrol altına alınması bakımından başarı sağlayan ülkelerden biridir. Ülke, kısa süreli olarak sermaye hareketlerini kontrol altına almak ve uzun vadeli yatırımları ülkeye çekmek için farklı bir uygulama başlatmıştır. Tam olarak FIV olmamakla birlikte, yarattığı etki bakımından benzerlik gösterdiği için bu uygulamadan bahsedilecektir.

Ülkenin uyguladığı en önemli sermaye kontrol tekniği kazançsız rezerv/mevduat zorunluluğuydu. 1991 yılında uygulamaya konulan yasa ile ülkeye giren kısa vadeli yabancı yatırımların %20 oranındaki bir miktarının Merkez Bankasına yatırılma zorunluluğu getirildi²⁰. Buna göre ülkede kalacak olan yatırımların bir yıldan az kalması durumunda kaldığı süre boyunca bir yıldan uzun süre kalacak olan yatırımlar ise bir yıl boyunca rezerv olarak Merkez Bankasında kalma zorunluluğu bulunmaktaydı. 1992 yılında ise oran %30'a yükseltilmiş ve ülkede kalma süresi en az bir yıl olarak karara bağlanmıştır. 1998 yılında, Asya krizi sonrasında oran %10'a düşürülmüş ve aynı yılın Kasım ayında sıfır olarak belirlenmiştir²¹.

Uygulamadan sonra ülkeye giren toplam sermaye miktarı azalmamış, uygulanan kontroller sonucunda kısa vadeli akımlardaki azalma uzun vadeli sermaye girişlerindeki artışla giderilmiş olup ülkeye giren toplam sermaye içerisindeki kısa vadeli sermaye hareketlerinin payı %73 iken, 1998 yılında oran %3'e düşürülmüştür²².

²⁰ Keskin, s.160.

²¹ Zeynep Ökten ve Mehmet Yıldırım, "Sermaye Hareketleri ve Tobin Vergisi", TEK Uluslararası Ekonomi Konferansı, 2006, s.10.

²² Keskin,s.160.

1.4.2. Brezilya

Brezilya, 1991 yılında ülkesinden kaçan yabancı yatırımları geri kazanabilmek adına reel faiz oranlarında artışa gitmiştir. O dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nde faiz oranlarının düşük olmasını fırsat bilen yatırımcılar yönünü Brezilya'ya çevirmiş ve ülkeye sermaye akımları başlamıştır²³.

Brezilya ilk kez 1993 yılında artan yabancı sermaye akımlarını önlemek için yabancı döviz işlemlerine karşı finansal işlem vergisini uygulamış ve oranı %9 olarak belirlemiştir. Finansal işlem vergisi Portekizce "IOF" olarak adlandırılmaktadır²⁴. Fakat 1998 yılında yaşanan Rusya krizi sonrasında bu uygulamaya son verilmiştir.

2008 yılında yaşanan küresel finans krizi sonrasında 2009 yılında, Brezilya güvenilir bir ülke olarak görülmüş ve sermaye akımları başlamıştır. Yaşanan aşırı sermaye akımı sonrasında Real aşırı değerlenmiştir. Bu nedenle Brezilya'da hem para biriminin değerlenmesini önlemek hem de ülkeye uzun vadeli yabancı yatırımları çekmek için 2009 yılının Ekim ayında %2 oranında IOF uygulamasına geçilmiştir²⁵.

Uygulanan IOF başlangıçta %2 olarak belirlenmişken 4 Ekim 2010 da %4'e çıkarılmış ve hemen ardından 18 Ekim 2010'da %6 olarak belirlenmiştir²⁶.

Daha sonraları verginin konusunun içine Amerikan Depo Sertifikalarının da (ADR) alınması gerektiği kararına varılmıştır. 18 Kasım 2009 yılında ADR üzerinden alınacak vergi oranı %1,5 olarak belirlenmiştir. Buradaki amaç, yabancı yatırımcıların ADR vasıtasıyla hisse senetlerini satın alması sonucu ülkeye girecek olan sermayenin vergilendirilmesiydi²⁷.

2011 yılında hisse senedi üzerinden alınan vergiler kaldırılmıştır²⁸. 2013 yılına gelindiğinde ise Real'in dolar karşısında değer kaybetmesinin ülke içinde endişe verici bir durum olduğu dile getirilerek %6 olan IOF %0'a indirilmiştir²⁹.

²³ Marcos Chamon ve Marcio Garcia, "Capital Controls in Brazil: Effective?", 15th Jacques Polak Annual Research Conference, Washington DC, November 13-14, 2014, s.6.

²⁴ Marcos Chamon ve Marcio Garcia, s.6.

²⁵ Begüm Güler ve diğerleri, "Finansal İşlem Vergileri ve Avrupa Birliği Uygulaması", 29.07.2012, https://www.ab.gov.tr/files/EMPB/finansal_islem_vergisi_empb_print_version.pdf, (13.09.2018), s.31.

²⁶ Marcos Chamon ve Marcio Garcia, s.6.

²⁷ Özgür Ergül, Sermaye Kontrolleri: Uygulanışı, Etkinliği Ve Türkiye Üzerine Yorumlar, TCMM Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara, 2012, s.39.

²⁸ Şen, s.118.

²⁹ Bloomberg, "Brezilya Finansal İşlem Vergisini Kaldırdı", 05.06.2013 <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1369393-brezilya-finansal-islemler-vergisini-kaldirdi>, (15.09.2018).

1.5. TÜRKİYE'DE FİNANSAL İŞLEME YÖNELİK UYGULANAN VERGİLER

Türkiye'de tam anlamıyla diğer ülkelerde uygulandığı gibi bir finansal işlem söz konusu değildir. Sadece finansal işlemlere benzer nitelikte olan BSMV, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF), Damga Vergisi ve Değerli Kağıtlar Kanunu uygulanmaktadır.

BSMV; Bankerler, bankalar ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun gerçekleştirdikleri işlemler neticesinde kendi lehlerine nakden veya hesaben almış oldukları paralara uygulanan vergi türüdür. 6802 sayılı kanunun 28. maddesinde verginin doğması için, yapılan işlem sonucunda bir gelir elde edilmesi gerekmektedir. Bu durum kanunda lehe alınan paralar olarak ifade edilmektedir. Kanuna göre BSMV oranı %5 olarak belirlenmiştir.

BSMV'nin konusuna lehe alınan paraların dışında hisse senedi kar payları, hisse senedi alım satım işlemleri, devlet tahvili, hazine bonosu, Eurobond faiz gelirleri ve bunların alım satımından elde edilen kazançlar girmektedir.

KKDF; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) bünyesinde kurulan bir fondur. Dar kapsamlı uygulama alanına sahip olan KKDF genellikle krediler üzerinden tahsil edilmektedir. KKDF'den tahsil edilen kredilerin içeriğine baktığımızda banka kredileri, yurtdışından sağlanan döviz altın kredileri, kabul kredileri, akreditif ve mal mukabili ödeme türlerinden oluştuğu görülmektedir. Oran %15 olarak belirlenmiştir; fakat kredi türüne göre oranlarda değişiklik söz konusudur.

KKDF kesintisinde kullanılan formül şu şekildedir³⁰:

KKDF Kesinti tutarı = İthalat tutarı x Döviz kuru x KKDF kesinti oranı

³⁰ Bircan Altınoluk, "Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu", Vergide Gündem Dergisi, 2013,s.3.

Buradaki döviz kuru hesaplanırken, fon kesintisinin yatırıldığı tarihteki gösterge niteliğinde olan TCMB alış kuru dikkate alınmaktadır. Ayrıca hesaplama yapılırken, o dönemde kanunda olan kredinin türüne göre belirlenmiş KKDF kesinti oranı kullanılmaktadır.

AB'nin 2016/112 nolu KDV direktifinde, bankacılıktaki temel finansal işlemlerin KDV'den istisna tutulması ve ayrı bir işlem vergisinin alınması söz konusu değildir. Türkiye'de ise bu durum biraz daha farklıdır. Türkiye'de bankacılık faaliyetlerinde KDV'den istisna tutulmakta fakat farklı olarak işlem vergisi olan BSMV alınmaktadır. Bunun yanında alınan BSMV sadece işlemler sonucunda değil ve mükellef bazında da ele alınmaktadır. Bu durumda, KDV kanununda istisna olarak sayılmayan finansal işlemler KDV'ye tabi olmaktadır.

Sigorta işlemlerine baktığımızda diğer ülkelerden bazıları sigorta prim vergisi olarak bir vergi almakta iken Türkiye'de sigorta şirketleri KDV'ye tabi tutulmamakta fakat yaptıkları işlemlerden dolayı BSMV mükellefi olmaktadır. Bu durumlara bakıldığında Türkiye'deki vergi ile AB'deki vergi uyum konusunda tam olarak birbiriyle örtüşmemektedir. Hal böyle olunca Türkiye'deki vergiler sonrasında bankaların maliyetleri artmakta ve bu durum bankaların gelişmesine engel olmaktadır. Artan maliyetler karşısında bankalar, vergi yükünü hizmeti sundukları müşterilerine yansıtmaktadır. BSMV ve KKDF, maliyet arttıran bir unsur olmasından dolayı yapılacak olan yatırımların önünde bir engel teşkil etmektedir.

Damga Vergisi; Damga vergisi bireyler ve toplulukların kendi aralarında veya devlette yapmış oldukları çeşitli hukuki işlemler dolayısıyla düzenlenen ve bir hususu ispat ve belli etme niteliği taşıyan kağıtlar ve belgeler üzerinden alınan bir muamele vergisidir³¹.

Dolaylı ve objektif bir vergi türüdür. Dolaylı bir vergi özelliği taşıması bakımından harcamalar üzerinden tahsil edilen bir vergidir.

Damga vergisi genel nitelikte bir vergi olup tek taraflı ve iki taraflı hukuki işlemlere dair düzenlenen kağıtları konu edinerek alınan bir muamele vergisidir. Buna göre idari karar gibi tek taraflı hukuki işlemler ile sözleşmeler gibi iki taraflı hukuki işlemler üzerinden damga vergisi alınmaktadır.

³¹ İdris Hakan Furtun ve Burak Pınar, Damga Vergisi ve Harçlar Bilgisi, 1. Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No. 2276, Açıköğretim Fakültesi Yayını No. 1273, Eskişehir, 2011, s. 3.

Damga vergisinde, mükellef kağıda imza atan kişidir. Resmi kurumlar ile kişiler arasında yapılan işlemlerde kağıt bedelinin kişiler öder. Vergiye tabi kağıtların ödenmemesi ya da noksan ödenmesi durumunda gelen vergi ve cezadan kağıtları ibraz edenler sorumludur.

Değerli Kağıtlar Kanunu; Kanuna bağlı tabloda, yazılı kağıtlar ve belgeler ile elektronik imza kullanılmak şartıyla manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan noter belgeleri değerli kağıt olarak sayılmaktadır³².

Kanun kapsamına giren değerli kağıtların basımı, dağıtımı, bedellerin tahsili gibi usul ve esasları ve bu kağıtların bedellerinin teslimi konusunda Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Kanunda belirtilen yazılı kağıt ve belgelerden belirtilen tutardaki değerli kağıtlar mal sandıklarınca veya Maliye Bakanlığı'nca tayin edilecek yerlerde satılır³³.

³² 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu 28.02.1963 tarihli ve 11343 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³³ 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu 28.02.1963 tarihli ve 11343 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1.6. TÜRKİYE'DE FİNANSAL İŞLEM VERGİLERİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ

Diğer ülkelerde uygulanan FİV'ler Türkiye'de tam olarak yerleşmiş durumda değildir. Diğer ülkelerde uygulanan işlem vergileri hem advalorem esasına dayanmakta hem de düşük oranlarda tahsil edilmektedir. Türkiye'de ise vergiler daha çok gelir usulüne dayanmakta ya da yurtdışından sağlanan krediler üzerinden yüksek oranlarda vergi alınmaktadır.

Türkiye'de FİV'e yönelik bir vergi uygulaması yapılırsa bu uygulamanın Türkiye'de birçok avantajları olacaktır. Ama yapılacak olan vergi uygulamasının çok düzgün bir sistematik içermesi ve uygun bir oranla faaliyete geçmesi gerekmektedir. Aksi takdirde uygulanan işlem vergisi ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyebilir.

Türkiye'de FİV'ler sistem üzerinde düzgün bir şekilde uygulandığında Türkiye'ye getireceği avantajları şunlardır;

İlk olarak Türkiye'de reel faiz oranlarının gelişmiş ülkelere göre yüksek olmasından dolayı gelen sıcak para akışları çok fazla olmaktadır. Bu sıcak para akışları en ufak bir kriz etkisinin yaşanması durumunda ülkeden çok rahat şekilde bir başka ülkelere gidebilmektedir. İşte bu durumların yaşanmaması için işlem vergisi önem kazanmaktadır. İşlem vergisi sonucunda artık kısa vadeli yatırımlar yerine uzun vadeli yatırımlar söz konusu olacaktır. Kriz durumunun yaşanmasında uzun vadeli yatırımların ülkeden gitmesi de zorlaşacaktır. Kriz dönemlerinde kısa vadeli yatırımların ülkeyi terk etmesi sonucu krizin derinliğini daha çok arttırırken uzun vadeli yatırımlarda bu durum söz konusu olmayacaktır. Böylelikle krizlerde yaşanan volatilitiyi düşürecektir.

Bunların dışında bir etkisi de yeni bir vergi uygulaması ile devletin daha rahat ve kolay bir şekilde vergi toplama imkanı bulmasıdır. Devlet sadece ülkesinde yaşayan kişilerden değil, aynı zamanda yabancı yatırımlar üzerinden vergi tahsil ederek kamu finansmanını sağlayacağı bir bütçe elde edecektir.

İşlem vergisi sonucunda uzun vadeli yatırımların özendirilmesi ülkenin refah düzeyi açısından da önem arz etmektedir. Şöyle ki yapılan uzun yatırımlar sonucunda ülkede istihdam düzeyi artacaktır. Türkiye'de yüksek oranlarda olan işsizlik düzeyi de bu yapılan yatırımlar sonucunda bir düşme eğilimine girecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE BANKACILIK İŞLEMLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

2.1. BANKALARDA VERGİ UYGULAMALARI

Bankalar sektörde hem vergi mükellefi olarak hem de vergi sorumlusu olarak yerlerini almaktadır. Vergi yükümlüsü olarak kendi faaliyetlerinden dolayı ödemek durumunda oldukları vergilerin haricinde devlet, bankaları vergi toplanmasında bir aracı kurum olarak görmekte ve bankalara vergi sorumluluğu yüklemektedir. Bu yüzden bankalar vergi sorumlusu olarak üçüncü kişilere ait olan vergileri kendi bünyesinde tevkifat yaptıktan sonra bağlı oldukları vergi dairesine beyan edip bu beyan sonrasında üçüncü kişilere ait olan verginin ödemesini yapmakla yükümlüdürler.

2012 yılında yürürlüğe giren mevzuata göre bankaların yükümlü ve sorumlu sıfatıyla 14 tane vergiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Bankaların ödemekle yükümlü olduğu vergiler; Kurumlar Vergisi, BSMV, Damga Vergisi, Değerli Kağıt Kanunu, Harçlar, Emlak Vergisi, İlan ve Reklam Vergisi, Çevre ve Temizlik Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi iken sorumlu sıfatıyla ödediği vergiler; Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, KDV, Veraset ve İntikal Vergisi, KKDF’dir (Tablo 4).

Tablo 4: Bankaların Ödemekle Yükümlü ve Sorumlu Olduğu Vergiler

Bankaların Ödemekle Yükümlü Olduğu Vergiler
Kurumlar Vergisi
BSMV
Damga Vergisi
Değerli Kağıt Kanunu
Harçlar
Emlak Vergisi
İlan ve Reklam Vergisi
Çevre ve Temizlik Vergisi
Motorlu Taşıtlar Vergisi
Bankaların Sorumlu Sıfatıyla Ödedikleri Vergiler
Gelir Vergisi
Kurumlar Vergisi
KDV
Veraset ve İntikal Vergisi
KKDF

2.2. BANKALARIN ÖDEMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUKLARI VERGİLER

2.2.1. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

BSMV, 23 Temmuz 1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'na dayanak gösterilerek çıkarılmış bir finansal işlem vergisidir³⁴.

Dünyadaki finansal işlem vergisine yönelik uygulamalara bakıldığında, ilk olarak Tobin vergisiyle karşılaşılmaktadır. Bretton Woods sisteminin çökmesi sonrasında sabit kur rejimi sona ermiş ve para birimleri birbiri karşısında sürekli olarak dalgalanmalar yaşamıştır. Bunun sonucunda sermaye hareketleri yaşanmış ve sermaye sürekli olarak yer değiştirerek finansal istikrarsızlık yaşanmasına ve ülkelerin finansal krizle boğuşmasına neden olmuştur. Bu durum karşısında James Tobin ilk kez 1971 yılında spekülasyon amaçlı kısa vadeli sermaye hareketlerinin vergilendirilmesi ile döviz spekülasyonlarının azaltılabileceği yönünde parasal işlem vergisi olarak da adlandırılan "Tobin Vergisi" önerisini ortaya atmış ve bu öneri ile Nobel ödülü kazanmıştır³⁵.

James Tobin döviz kuru spekülasyonunu azaltmak için döviz işlemleri üzerinden %0,1 ile %0,5 oranında vergi alınması gerektiğini ortaya atmıştır. Böylece kısa süreli sermaye hareketleri üzerindeki maliyet artacak ve spekülasyon işlemleri azalacaktır ve uygulanan bu oranlarla da düşük vergi uzun süreli sermaye hareketleri üzerinde negatif bir etki yaratmayacaktır³⁶.

İlk yıllarda başarılı olunmadığı düşünülen Tobin vergisi uygulamaları ileri ki zamanlarda dikkat çeken bir hal almıştır. Özellikle son zamanlarda sürekli olarak artan finansal krizlerin artık sadece tek bir ülkede kalmayıp sürekli olarak başka ülkelere sıçraması birçok ülkenin ekonomisini alt üst etmiştir. Tobin vergisi işte bu durumda devreye girmektedir. Ülkelerdeki finansal krizi kesin olarak durduraktan daha ziyade finansal krizin güçlenmesine sebep olan uluslararası sermaye akışlarını engellemek açısından önemli duruma gelmiştir.

³⁴ Ömer Çakıcı ve Mehmet Ceylan, Banka Sigorta Muameleleri Vergisi: Teori-Uygulama-Mevzuat, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul,2014, s.27.

³⁵ Fatih Mehmet Öcal ve Melike Atay Polat, Küresel Düzeyde Sermaye Hareketlerini Yönetmede Tobin Vergisi: Türkiye Örneği, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 40, Haziran-Aralık 2012, s.76.

³⁶ Ahmet Ay ve Fatih Mankır, Uluslararası Finansal Entegrasyon Bağlamında Sermayenin Vergilendirilmesi: Tobin Vergisi, Maliye Dergisi, Sayı 153 Temmuz-Aralık 2007, s.131.

Kısaca Tobin'in önerisi, spekülasyon maliyetlerini yükseltip, kısa vadeli veya gecelik spekülasyonlardaki kar elde etme olasılığını azaltmak amacıyla, uluslararası sermaye hareketleri üzerine yüksek oranda bir işlem vergisi getirilmesidir³⁷.

Türkiye'de Tobin vergisi tam olarak uygulanmamıştır. Fakat Tobin vergisine benzer bir vergi halen uygulanmaktadır. Şöyle ki, 1984'de büyük kısmı iptal edilen Gider Vergileri Kanunu'nun halen yürürlükte olan maddelerine göre, döviz alım ve satım işlemleri üzerinden %0,1 oranında Kambiyo Muameleleri Vergisi alınmaktadır³⁸. Bu durum, 1944 yılında yaşanan döviz krizleri sonucunda döviz büfelerine yapılan vergi incelemeleri sonucunda bankaların hem döviz alımında hem de döviz satımında BSMV kapsamında Kambiyo Muameleleri Vergisi alınması kararı ile gerçekleşmiştir³⁹.

2.2.1.1. BSMV'nin Tarihsel Gelişimi ve Konusu

BSMV uygulamasının temelini oluşturan 6802 sayılı kanuna kadar geçen dönemdeki yasal düzenlemelere ait kronolojik sıra aşağıdaki şekildedir;⁴⁰

- 1926 tarihli 735 sayılı Umumi İstihlak Vergisi,
- 1927 tarihli 1039 sayılı Muamele Vergisi Hakkında Kanun,
- 1931 tarihli 1860 sayılı Muamele Vergisi Kanunu,
- 1931 tarihli 2430 sayılı Muamele Vergisi Kanunu,
- 1940 tarihli 3843 sayılı Muamele Vergisi Kanunu,
- 1956 tarihli 6802 sayılı Gider Vergisi Kanunu.

BSMV, ilk olarak 1926 yılında Umumi İstihlak Vergisi olarak Fransız Muamele Vergisi'nden etkilenerek ortaya koyulmuş olan bir vergidir⁴¹. Bir yıl boyunca yapılan işlemlerde verginin pul yapıştırılarak ödenmesinin ticari işlemlerin serbest akışına engel oluşturması, işlemlerin defterlere kaydedilmesi zorunluluğunun birçok güçlük çıkarması, kontrol olanaklarının azlığı sebebiyle kaçakçılık ve

³⁷ Fatih Saraçoğlu ve Özgür Şahan, Tobin Vergisi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği, Sayıştay Dergisi, Sayı:55, s.73.

³⁸ Saraçoğlu ve diğerleri, s.79

³⁹ Sezai Tanrıverdi, Banka Muameleleri Vergisinin Bankacılık Sektöründe Rekabeti Bozucu Etkileri ve Bir Model Önerisi, Ankara, 2010, s.147.

⁴⁰ Ahmet Kirman, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Ankara,2001, s.3.

⁴¹ Tanrıverdi , s.106.

suiistimallerin önüne geçilememesi gibi uygulanmasını esaslı surette aksatan gerekçelerle 1927 yılında yürürlükten kaldırılmıştır⁴².

1927 yılında yürürlüğe giren 1039 sayılı kanunla bir önceki yıla ait 735 sayılı kanun arasındaki fark, pul yapıştırılarak ödeme yapma yerine beyanname usulü getirilmiş aynı zamanda bankalar bu verginin mükellefi iken bankerler bu vergiden muaf tutulmuştur.

1931 yılında 1039 sayılı kanunda değişikliğe gidilerek bankerler de bu işin içine katılıp bu vergiden sorumlu tutulmuşlardır.

1940 yılında 1039 sayılı kanunda yer alan bankaların vergi matrahı konusunda değişikliğe gidilmiş ve verginin konusu her ne ad altında olursa olsun işlem karşılığı alınan paralar iken, 3843 sayılı kanunla verginin konusu kendi lehlerine her ne ad altında işlem karşılığı olarak alınan paralar olarak değiştirilmiştir⁴³.

1956 yılında 3843 sayılı kanundaki bazı muaflık ve istisnaların değiştirilerek 6802 sayılı kanunla tekrar yürürlüğe girerek günümüzde de halen devam eden Gider Vergisi Kanunu'nun temelini oluşturmuştur.

1985 yılında yürürlüğe giren Katma Değer Vergisi Kanunu ve Gider Vergileri Kanunu'nda düzenlenen BSMV'ye ait diğer harcama vergileri (İstihsal Vergisi, Maliyet Vergisi gibi) yürürlükten kaldırılırken, banka ve sigortacılık hizmetleri üzerinden alınan BSMV'nin uygulamasına devam edilmiştir.⁴⁴

BSMV'nin konusuna baktığımızda ise, 3843 sayılı Gider Vergisi Kanunu'nun 28. maddesinde banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar ibaresiyle verginin konusunu açıkça ortaya koymaktadır.

⁴² Güneri Ergülen, Banka ve Sigorta İşlemlerinin Vergilendirilmesi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 267, Eskişehir, 1988, s.64-65 'den aktaran Sezai Tanrıverdi, Banka Muameleleri Vergisinin Bankacılık Sektöründe Rekabeti Bozucu Etkileri ve Bir Model Önerisi, Ankara, 2010, s.106.

⁴³ Güneri Ergülen, Banka ve Sigorta İşlemlerinin Vergilendirilmesi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 267, Eskişehir, 1988, s.64-65 'den aktaran Sezai Tanrıverdi, Banka Muameleleri Vergisinin Bankacılık Sektöründe Rekabeti Bozucu Etkileri ve Bir Model Önerisi, Ankara, 2010, ss.106-107.

⁴⁴ Ahmet Erol, Tüm Yönleriyle Banka ve Finansçılar İçin Vergi, Ankara,2007, s.183.

Daha açık bir dille bankerlerin BSMV kapsamına giren işlemleri açıklamak gerekirse⁴⁵;

1. “Banka muamele ve hizmetleri,
2. Kendileri veya başkaları adına menkul kıymet alıp satmayı, alım – satıma aracılık etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri,
3. Mevduat faizi vermek veya başka isimlerle faiz ve benzeri menfaatler sağlamak için sürekli halde para toplama işleri,
4. Ödünç para verme işleri.”

2.2.1.2. BSMV’nin Amacı ve BSMV’de Vergiyi Doğuran Olay

BSMV hizmet vergisi niteliğinde olduğu için temel amaç, banka ile ilişkiye giren kişileri vergilendirmektir. Ulaşılmak istenen amaç çoğu kez gerçekleşmekte ve bankalar ödemiş olduğu vergiyi ilişkide bulunduğu kişilere kolayca yansıtabilmektedir⁴⁶.

6802 sayılı kanununun 28. maddesinde yer alan ibareye göre mevzuyu doğuran olay⁴⁷;

“Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları

⁴⁵ TÜSİAD, “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi “(BSMV)” Uygulama Genel Tebliği Düzenlemesi İçin Öneriler”, Basın Bülteni, 14.02.2017, <https://tusiad.org/tr/tum/item/9621-banka-ve-sigorta-muameleleri-vergisi-bsmv-uygulama-genel-tebliği-duzenlemesi-icin-oneriler>, (11.10.2018), s.1.

⁴⁶ Nabi Çağan, Bankaların Vergi Yükümlülükleri ve Vergi Sorumlulukları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 1976. s.27.

⁴⁷ 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu, 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.”

Kısacası; bu verginin doğması için bir banka, aracı kurum veya sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun bir muamele yapması ve bunun sonucunda kendi lehlerine nakden veya hesaben para alması gerekmektedir⁴⁸.

2.2.1.3. BSMV’de Vergiyi Doğuran Olayın Unsurları

BSMV vergisini oluşturan unsurlar şu şekildedir;

- Mükellef,
- İşlemin Varlığı ve Niteliği,
- Nakden veya Hesaben Tahsilat Yapılması,
- Lehe Para Kalması,

BSMV’nin doğması ve bu verginin mükellefi olunması için yukarıda belirtilen dört unsurun gerçekleşmesi gerekmektedir. Söz edilen unsurlardan sadece bir tanesinin gerçekleşmesi, bu verginin mükellefi olduğu anlamına gelmemektedir. Bu sayılan unsurlardan kısaca bahsetmek gerekirse;

Mükellef; BSMV’nin doğması için ilk olarak bu verginin toplanmasına aracılık edecek bir kurumun varlığının olması gerekmektedir. Bu yüzden Gider Vergisi Kanunu’nun 30. maddesinde açık bir şekilde mükelleflerin kimler olduğu belirtilmektedir. Kanuna göre bu verginin toplanmasında aracı kurumlar banka, banker ve sigorta şirketleri olarak belirlenmiştir. Diğer bir deyişle banka, banker ve sigorta şirketleri olmadan bu verginin toplanması söz konusu değildir. Bu yüzden BSMV’nin doğmasındaki en önemli unsurlardan biri mükelleftir.

İşlemin Varlığı ve Niteliği; BSMV’nin doğması için gerekli olan unsurlardan biri de banka, banker veya sigorta şirketlerinde bir veya birden fazla işlemin gerçekleşmiş olmasıdır. Örneğin; ödünç para verme işlemi, mevduat faizi verme işlemi ya da banka muamele hizmetleri gibi işlemlerin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

⁴⁸ Mehmet Bingöl, “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Matrahında Lehe Alınan Para ve Repo-Ters Repo İşlemlerinde Durum”, Vergi Dünyası, Sayı: 313, Eylül 2007, ss. 53-57.

Aksi takdirde banka, banker ya da sigorta şirketlerinde hiçbir işlem gerçekleşmeden bu verginin ortaya çıkması imkansızdır.

Nakden veya Hesaben Tahsilat Yapılması;

Nakden tahsilat; Banka, banker veya sigorta şirketlerinde BSMV'ye tabi işlemlerin gerçekleşmesi neticesinde bir hizmet satın alma karşılığı olarak bu hizmetin bedelini nakit olarak ödeme durumudur.

Hesaben tahsilat; Banka, banker ve sigorta şirketlerinde BSMV'ye tabi işlemin gerçekleşmesi neticesinde bunu nakden değil hesaben yapılması işlemidir. Yani kişinin hesabına borç olarak yansıtılması durumudur.

Lehe Para Kalması; Banka, banker ve sigorta şirketlerinde BSMV'ye tabi işlemlerin gerçekleşmesi neticesinde lehe kalan paranın vergilendirilmesidir.

6802 sayılı kanunun 28. maddesinde vergiyi doğuran olayın tanımı yapılırken vergiye tabi durum yapılan muamelenin değil, muamele sonucu lehe kalan paranın vergilendirilmesidir. Yani banka, banker veya sigorta şirketlerinin yapmış oldukları işlemlerden kar elde etme durumunun yaşanması sonucunda vergiden bahsetmek gerekir. Aksi takdirde elde edilen zarar sonucunda BSMV'den söz etmek mümkün değildir.

Vergiye tabi işlemler sonucunda lehe kalan paranın tamamı vergiye tabi değildir. Yapılan işlem neticesinde gerçekleştirilen nakden veya hesaben tahsilat sonrasında o işlemle doğrudan ilişkili olan giderler düşürüldükten sonra kalan para vergilendirilmektedir.

2.2.1.4. BSMV'de Matrah ve Oran

6802 sayılı kanunun 31. maddesinde verginin matrahı; *“banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı 28. maddede yazılı paraların tutarıdır. Kambiyo alım ve satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarı vergiye matrah olur⁴⁹.”* şeklinde ifade edilir.

⁴⁹ 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu, 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bankalarda verginin matrahı, yapılan işlemler neticesinde kendi lehlerine aldıkları tutarlardır.(kar, faiz, komisyon gibi)

Sigorta şirketlerinde verginin matrahı poliçede yer alan prim tutarıdır. Prim tutarının hesabında ise sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarda yapılan ödemeler indirim konusu olamaz.

Vergi matrahında gider ve vergi adı altında indirim yapılmamaktadır. Alınan BSMV matraha dahil edilemez.

Sigorta şirketleri iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri, iptalin gerçekleştiği dönemde ücret, komisyon ve benzeri adlarla aldıkları tutarlara ilişkin vergileri iadenin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönemde beyannamede üzerinden indirim konusu yapılabilir.

Yabancı paralar ile olan muamelelerde ise, aynı kanunun 32. maddesinde belirtildiği gibi yabancı para üzerinden alınmış olan vergi matrahlarının tayin edilmesinde her altı ayda bir tespit edilecek kurlar dikkate alınır.

BSMV'nin oran yapısına bakıldığında ise, aynı kanunun 33. maddesinde belirtildiği gibi oran %15 olarak belirlenmiştir. Kambiyo muamelelerinde ise matrah binde bir olarak hesaplanmıştır. Cumhurbaşkanı, yine 33. maddenin 2. fıkrasına göre %15 olan vergi oranını, bankalar arası mevduat muameleleri, kurumlar arasındaki borsa payı piyasası muameleleri ve diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte %1'e, kambiyo muamelelerinde ise sifıra kadar indiremeye ve yukarıda saymış olduğumuz oranları aşmayacak şekilde yeniden tespit etmeye yetkilidir.

BSMV'nin yasal oranı %15 olarak kabul edilmiş fakat bazı işlemlerde bu oranlar farklılık göstermiştir. Söz konusu oranlar ise aşağıdaki gibidir;⁵⁰

- *“Bankalar arası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden % 1*
- *Bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden % 1,*
- *Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri*

⁵⁰ Tanrıverdi, ss.153-154.

alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

- *Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1,*
- *Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden binde 1, bankalar arası kambiyo satış muamelelerinde satış tutarı üzerinden sıfır,*
- *Diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden %5,*
- *Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,*
- *Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1.’’*

2.2.1.5. BSMV'nin Mükellefleri

6802 sayılı kanununun 30. maddesinde mükellef; *“Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder. Sigorta aracılığı tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefi sigorta şirketleridir⁵¹.”* şeklinde tanımlanmaktadır.

2.2.1.6. BSMV’de İstisnalar

“9362 sayılı kanununun 29.maddesine göre bazı işlemler BSMV den istisna tutulmuştur. Aşağıda yazılı muameleler dolayısıyla alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır;⁵²

- *Merkezleri Türkiye’de bulunan bankaların kendi şube ve ajansları ile veya bu şube ve ajansların birbiriyle yaptıkları muameleler dolayısıyla tahakkuk eden paralar,*
- *Merkezleri Türkiye dışında bulunan bankaların Türkiye’de mevcut şube ve ajanslarının birbiriyle yaptıkları muameleler dolayısıyla tahakkuk eden paralar,*
- *Hususi kanunlarla her türlü vergiden istisna edilmiş olan esham ve tahvillerin, faiz, temettü ve ikramiyeleri ile Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinden elde edilen faiz gelirleri,*

⁵¹ 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu, 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁵² 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu, 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

- *Bankaların müşterileri nam ve hesabına başka şahıs ve müesseselere yaptırdıkları hizmetler mukabili olarak aldıkları ve aynen mezkur şahıs veya müesseselere ödedikleri paralar,*
- *Bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri bulunan sınıai işletmelerden sağladıkları kârlar,*
- *Bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerine iştirak ettikleri banka, banker ve sigorta şirketlerinin bu kanuna göre banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi muamelelerden mütevellit karları,*
- *5842 sayılı Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun 6, 7, 8, 9, 10 ve 11. maddeleri ile 12. maddesinin (b) ve (c) fıkralarında zikrolunan işler dolayısıyla Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı lehine tahakkuk edecek paralarla, aynı kanunun 2. ve 13. maddeleri gereğince, bankanın veya kuracağı ortaklıkların, yukarıda sayılan işlerin görülmesine veya tesislerin işletilmesine dair hakiki veya hükmi şahıslarla yaptıkları anlaşmalar dolayısıyla elde edecekleri paralar ve bankanın veya kuracağı ortaklıkların anlaşmalar yaptıkları hakiki veya hükmi şahıslar lehine aynı işler dolayısıyla tahakkuk edecek paralar,*
- *6266 sayılı Kanuna göre kurulan kan bankalarının mezkur kanunda yazılı işler dolayısıyla elde edecekleri paralar,*
- *Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu maluliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar,*
- *Mükerrer sigorta muameleleri ile retrosesyon muameleleri dolayısıyla alınan prim, komisyon ve sair paralar,*
- *Biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleriyle tarım hayvanları için akdohunan zirai sigortalar dolayısıyla alınan paralar,*
- *Nükleer rizikolara karşı yapılan sigortalar dolayısıyla alınan paralar,*
- *Türkiye Halk Bankası'nın ihtisas kredileri kapsamında küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerine verdiği krediler ya da bu işletmelerin dış ticaret işlemlerine yaptığı aracılık hizmetleri dolayısıyla aldığı paralar ile Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatiflerinin kefaleti altında esnaf ve sanatkarlara verdiği krediler dolayısıyla alınan paralar ve bu kooperatiflerin ortaklarından masraf karşılığı adıyla aldığı paralar,*

- *Mevduat toplamayan bankaların açmış oldukları yatırım kredileri dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar,*
- *Bankaların, yetkili müesseselerin, özel finans kuruluşlarının ve PTT'nin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan tebliğlere göre Merkez Bankasına yapacakları zorunlu döviz ve efektif devirleri,*
- *Arbitraj muameleleri ile vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar,*
- *Kooperatifler aracılığı ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi ve bankalar tarafından açılan konut kredileri dolayısıyla lehe alınan paralar,*
- *Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançlar,*
- *Emeklilik yatırım fonlarının, menkul kıymet yatırım fonlarının, menkul kıymet yatırım ortaklarının, girişim sermayesi yatırım fonlarının ve girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının para ve sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar,*
- *Bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve ipotek finansmanı kuruluşlarının kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibarı değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar,*
- *5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar,*
- *İpotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yaptıkları tüm işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar,*
- *17/4/1957 tarihli ve 6948 sayılı sanayi sicili kanununa göre sicil belgesini haiz sanayi işletmelerince münhasıran imalat sanayinde kullanılmak üzere alınan makine ve teçhizatın finansmanı için bu işletmeler tarafından kullanılan krediler dolayısıyla lehe alınan paralar, (Bu bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye bakanlığınca belirlenir.)''.*

2.2.1.7. BSMV’de Vergilendirme Dönemi ve Beyanı

BSMV’nin vergilendirme dönemi takvim yılının her ayı olarak belirlenmiştir. Mükellefler takvim yılının birer aylık dönemlerinde vergiye tabi işlemlerinde beyannamede bulunurlar. Bu ilgili aya ait beyannameyi ise ertesi ayın 15. günü akşamına kadar beyan etmesi aynı gün içerisinde ise ödemeyi yapması gerekmektedir.

2.2.2. Kurumlar Vergisi

Bankalar finans sektörünün en önemli yapıtaşlarından birisidir. Finans sektörünün hızlı bir şekilde büyümesinde ve sektör karının hızlı bir şekilde artmasında bankaların rolü çok büyüktür.

Bankaların en önemli hedef noktası ise müşterileridir. Bankalar müşterileri ile olan ilişkilerinde müşterilerinin isteklerine yönelik bir ürün sunmaktadırlar. Bu sunulan ürünün müşteriye satışının gerçekleşmesi neticesinde bankalar bir kazanç elde etmekte ve bu sayede de bankaların gelirleri oluşmaktadır. Anonim şirket niteliğinde kurulmalarından dolayı elde edilen gelirler kurum kazancı sayılmaktadır ve bunun neticesinde Kurumlar Vergisi mükellefi olarak Kurumlar Vergisi’ni ödemekle yükümlü bulunmaktadır.

2.2.2.1. Kurumlar Vergisinin Konusu ve Mükellefleri

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun (KVK) 1. maddenin (2) göre, kurum kazançları gelir vergisinin konusuna giren unsurlardan oluştuğu için bu kazançlar kurumlar vergisine tabidirler. Bu kurumlar kanununun 1. maddesinde; sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler, iş ortaklıkları olarak belirtilmiştir. KVK’nın 2. maddesinde sermaye şirketleri başlığı altında yer alan; 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar birer sermaye şirketi olarak sayılmaktadırlar. Bu nedenle,

5411 sayılı Bankalar Kanunu'na göre bankalar bir anonim şirket olarak kurulma zorunluluğu olduğu için kurumlar vergisi mükellefidirler⁵³.

Geçici Vergi; Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) mükerrer 120. maddesine göre; basit usulde vergilendirilenler hariç ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabı cari vergilendirme dönemin üçer aylık kazançları üzerinden 103. maddede yer alan ilk gelir dilimine uygulanan oranda geçici vergi ödemesi yapılır. Kısaca anlatılmak istenirse, kurumlar vergisi mükelleflerinin tüm yıldaki kar/zarar hesaplamalarının tek seferde yapılmasını beklemeden üçer aylık dönemlerde elde edilen kazancın vergisinin önceden tahsil edilme durumudur. Geçici vergi oranı 2018 yılı kurumlar vergisi mükellefleri için %22 olarak belirlenmiştir.

GVK'nın mükerrer 120. maddesine göre geçmiş dönemlere ait Geçici Vergi'nin hesaplanmasında eksiklik tespit edilmesi durumunda; *“Yapılan incelemeler sonucunda, geçmiş dönemlere ait geçici verginin % 10'u aşan tutarda eksik beyan edildiğinin tespiti halinde, eksik beyan edilen bu kısım için re'sen veya ikmalen geçici vergi tarh edilir. Mahsup süresi geçtikten sonra, kesinleşen geçici vergiler terkin edilir, ancak gecikme faizi ve ceza tahsil edilir”*⁵⁴.” şeklinde kanunda açıklama yapılmıştır.

Bir önceki takvim yılında üçer aylık tahsil edilen geçici vergi yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden düşürülür. Mahsup edilemeyen tutar mükellefin diğer vergi borçları üzerinden mahsup edilir.

2.2.2.2. Safi Kurum Kazancının Tespiti ve Kurumlar Vergisi Oranı

Bankaların kurumlar vergisi bir hesap yılı içinde yaptıkları safi kurum kazancı üzerinden hesaplanmaktadır. *“Safi kurum kazancı tespitinde, Gelir vergisi kanunun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır, Zirai faaliyetle uğraşan kurumların bu faaliyetlerden doğan kazançlarının tespitinde, GVK'nın 59. Maddesinin son fıkrası hükmü de dikkate alınır”*⁵⁵.

⁵³ Eda Elmas Şahin, Türkiye'de Bankaların Vergisel Yükümlülükleri ve Bankacılık İşlemlerinin Vergisel Boyutu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,2010, s. 55.

⁵⁴ Gelir Vergisi Kanunu Mükerrer Madde 120 Geçici Vergi, <http://www.gib.gov.tr/node/83022> (16.10.2018).

⁵⁵ 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 21.06.2006 tarihli ve 26205 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.

5520 sayılı KVK'nın 32. maddesine göre vergi oranı %20 olarak belirlenmiştir ve kar dağıtımı üzerinden %15 oranında stopaj alınması öngörülmüştür⁵⁶.

2.2.2.3. Kurumlar Vergisinde Vergilendirme Dönemi ve Beyanı

KVK'nın 25. maddesine göre vergi mükellefleri hesap döneminin kapatıldığı dördüncü ayın birinden yirmi beşine kadar beyanname vermek zorundadırlar. Kanunun 29. maddesine göre ödeme süreleri şu şekilde belirtilmiştir:

- “Yıllık beyanname ile bildirilenlerde beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar,
- Muhtasar beyanname ile bildirilenlerde beyannamenin verildiği ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar,
- Özel beyannameyle bildirilenler ile tarhiyatın muhatabının Türkiye'yi terk etmesi veya tasfiye ve birleşme hallerinde verilecek beyannamelerde ise beyanname verme süresi içinde, ödenir⁵⁷.”

Bankalar muhtasar beyanname vererek ödeme yaptıkları için ödeme süreleri 26. günü akşamına kadardır. Geçici vergide ise beyanname süreleri farklıdır. Geçici vergi mükellefleri ikinci ayın on dördüncü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyanda bulunup on yedinci akşamına kadar ödemekle yükümlüdürler.

2.2.3. Damga Vergisi

Damga Vergisi; kişiler ile kişiler, kişiler ile kurumlar ya da kurumlar ile kurumlar arasında resmi işlemleri belgeleyen kağıtlardan alınan bir vergi türüdür. Burada Damga vergisinin söz konusu olabilmesi için kağıtların ibraz edilebiliyor olması, imzalanabilir ya da imza niteliği taşıyan ibarelerin olması gerekmektedir. Banka açısından baktığımızda TTK'ya göre anonim şeklinde kurulmuş olan bu kurumlar sermaye artırımında veya kuruluş aşamalarında Damga vergisini ödemekle

⁵⁶ Gökhan Sümer, Türk Vergi Sistemi Açısından Bankaların Ödev ve Yükümlülükleri, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Doktora Tezi, Bursa,2013, s.104.

⁵⁷ 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 21.06.2006 tarihli ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

yükümlüdürler⁵⁸. Aynı zamanda bankalar faaliyetleri gereği yapmış oldukları kefalet, rehin, senet gibi sözleşmelerinde de damga vergisi ödemektedirler.

2.2.3.1. Damga Vergisinin Konusu ve Mükellefleri

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na (DVK) göre Damga vergisinin tanımı şu şekilde belirtilmektedir; *“Yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat etmek veya belli etmek için ibraz edilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder⁵⁹.”*

Yabancı memleketlerde Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kağıtlar, Türkiye'deki resmi dairelerde ibraz edildiği üzerine devir veya ciro işlemlerinin yürütüldüğü veya herhangi bir nedenden dolayı hükümden faydalanıldığında vergiye tabi tutulurlar.

Damga vergisinde mükellef kağıtlara imza atandır. Resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kağıtların Damga Vergisini yine kişiler öder⁶⁰. Bankalar, kamu bankası olsa dahi kanunun 8. maddesinde açıklandığı gibi kamu bankaları resmi daire kapsamına girmediğinden, kişi gibi işlem görmekte ve düzenlenen kâğıdın mahiyetine göre vergi mükellefiyeti doğmaktadır⁶¹. Bu nedendir ki, gerek resmi dairelerin tek taraflı düzenleyip bankalara ibraz ettikleri, gerekse bankalarla müştereken imzaladıkları kâğıtların damga vergisi mükellefiyeti bankalara düşmektedir⁶².

Damga vergisinin 5. maddesine göre; *“Bir nüshadan fazla olarak düzenlenen kâğıtlardan, maktu vergiye tabi olanların her bir nüshası ayrı ayrı aynı miktarda; nispi vergiye tabi olanların ise sadece bir nüshası damga vergisine tabidir. Şu kadar ki, poliçe ve emre yazılı ticari senetlerin yalnız tedavüle çıkarılan nüshaları vergiye tabi tutulur⁶³.”*

“Bir kağıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla işlem bulunduğu takdirde hepsinden ayrı ayrı vergi alınır. Bir kağıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir

⁵⁸ Çağan, s.31.

⁵⁹ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶⁰ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶¹ Ünlü, s. 58.

⁶² Ünlü, s. 58.

⁶³ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin akitlerinden başka bir şahsın eklenen akit ve işlemi de ayrıca vergiye tabidir⁶⁴.”

Örneğin; istisna kapsamına girmeyen kira sözleşmeleri binde 1,89 oranında damga vergisine tabidir. Aynı kira sözleşmesinde kefil de varsa ve sözleşmeyi imzalamışsa, kefalette damga vergisi oranı binde 9,48 olduğu için, bu kira sözleşmesine toplam binde 11,37 oranında damga vergisi uygulanması gerekmektedir⁶⁵.

2.2.3.2. Damga Vergisinde Matrah ve Oranı

Bu vergi maktu ve nispî olarak iki şekilde alınır. Nispî vergide belli kâğıtların üzerinde yazılı olan para esas alınırken maktu vergide ise kâğıtların nitelikleri esastır⁶⁶. Maktu vergilemede kağıtta imza sayısı kadar vergi alınırken, diğer yandan nispi vergilemede kağıdın içerdiği para üzerinden hesaplanan vergi, imza sayısına bölünür ve her bir imza kendi payından sorumlu tutulmaktadır⁶⁷.

01 Ocak 2018 tarihinde 30285 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 62 seri nolu Damga vergisi genel tebliğine göre 2018 yılı için uygulanacak damga vergisi oranları Tablo 5’de gösterildiği gibi olup, bir kağıda uygulanabilecek olan Damga vergisi üst sınırı 2.135.949,30 olarak belirlenmiştir.

⁶⁴ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

⁶⁵ Sümer, s.124

⁶⁶ Çağan, s.31

⁶⁷ Selami ŞENGÜL, Sermaye Piyasasında Vergilendirme, İmaj Yayınevi, Ekim 2002, s. 105.

Tablo 5: Damga Vergisine Tabi Kağıtlar

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	Binde 9,48
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	Binde 1,89
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	Binde 9,48
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	Binde 9,48
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	Binde 1,89
6. (Değişik: 5766/10-b md.) (Yürürlük: 6/6/2008) Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	Binde 1,89
7. (Ek: 6728/28 md.-Yürürlük 9/8/2016) Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	Binde 9,48
8. (Ek: 6728/28 md.-Yürürlük 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri	Binde 0
9. (Ek: 6728/28 md.-Yürürlük 9/8/2016.) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	Binde 9,48
10. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	Binde 9,48
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	Binde 0
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	Binde 9,48
ç) Paket tur sözleşmeleri	Binde 9,48
d) Abonelik sözleşmeler	Binde 9,48
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	Binde 9,48
11. (Ek: 6728/28 md.-Yürürlük 9/8/2016.) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	Binde 9,48
12. (Ek: 6728/28 md.-Yürürlük 9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	Binde 9,48
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	Binde 9,48
13. (Ek: 6728/28 md.-Yürürlük 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	Binde 9,48
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	Binde 9,48
14. (Ek: 23/2/2017-6824/5 md.) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeler	Binde 0
15. (Ek: 23/2/2017-6824/5 md.) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	Binde 0
16. (Ek: 23/2/2017-6824/5 md.) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	Binde 0
17. (Ek: 23/2/2017-6824/5 md.) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	Binde 0
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	Binde 9,48
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	Binde 9,48
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1. Tahkimnameler	58,8 TL
2. Sulhnameler	58,8 TL
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	330,3 TL
II. KARARLAR VE MAZBATALAR	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	Binde 9,48
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	58,8 TL

2. (Değişik: 4/6/2008-5766/10 md.) İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek hüküm: 15/7/2016-6728/28 md.) (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	Binde 5,69
III. TİCARİ İŞLEMLERDE KULLANILAN KAĞITLAR	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	20,3 TL
ab) Rehin senedi (Varant)	12 TL
ac) İyda senedi	2 TL
ad) Taşıma senedi	0,60 TL
b) Konşimentolar	12 TL
c) Deniz ödöncü senedi	Binde 9,48
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	Binde 9,48
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	20,3 TL
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	45,4 TL
bb) Gelir tabloları	21,8 TL
bc) İşletme hesabı özetleri	21,8 TL
c) Barnameler	2 TL
d) Tasdikli manifesto nüshaları	8,90 TL
e) Ordinolar	0,60 TL
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	8,90 TL
IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	Binde 9,48
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (Ek: 5766/10-ç md.) (Yürürlük: 6/6/2008) (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	Binde 7,59
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	Binde 7,59
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	Binde 7,59
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerinde yazılı her gönderi maddesi için	0,60 TL
b) Vergi beyannameleri: (Ek hüküm: 15/7/2016-6728/28 md.) ((f) bendi dâhil olmak üzere, beyanname verme süresi içerisinde düzeltme amacıyla verilen beyannameler hariç)	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	58,8 TL
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	78,5 TL
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	38,8 TL
bd) Muhtasar beyannameler	38,8 TL
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	38,8 TL
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	78,5 TL
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	28,9 TL
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	28,9 TL

f) (Ek: 18/2/2009-5838/15 md.; Değişik: 15/7/2016-6728/28 md.) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	46 TL
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümeleleri.	0,60 TL

Kaynak: <https://www.verginet.net/dtt/1/Damga-Vergisi-Oranlari.aspx> ,(20.10.2018).

2.2.3.3. Damga Vergisinde Beyan ve Ödeme

Damga Vergisi Kanunu'nun 22. maddesinin (a) bendine göre⁶⁸; Maliye Bakanlığı'nca belirlenen mükellefler, kurum ve kuruluşlar tarafından bir ay içinde düzenlenen kağıtların vergisi ertesi ayın 20. günü akşamına kadar beyanname ile bildirilir; aynı ayın 26. günü akşamına kadar ise ödemesi gerçekleştirilir. Aynı maddenin (b) bendinde ise (a) bendi dışında kalan hallerde, kağıdın düzenlendiği tarihi izleyen 15 gün içerisinde vergi dairesine bir beyanname ile bildirilir ve aynı süre içerisinde ödemesi gerçekleştirilir.

Bir kağıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların her birinden ayrı ayrı vergi alınır. Bir kağıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır. Ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin akitlerinden başka bir şahsın eklenen akit ve işlemi de ayrıca vergiye tabidir.

Damga vergisinde üç farklı ödeme yöntemi vardır; Damga vergisi makbuz karşılığı, istihkaktan kesinti yapılması veya basılı damga konulması şekillerinden biriyle ödenir. Bu ödeme işlemlerinin ne suretle uygulanacağı konusunda Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Basılı Damga Vurulması ile Ödeme: İlgili kağıdın üzerine, verginin ödendiğine dair kağıdın üzerine damganın vurulması şeklinde gerçekleşen ödemedir. 488 sayılı DVK'ya göre basılı damga vurulması ile ödenecek kağıtlar beş grup halinde belirtilmiştir;

⁶⁸ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- Makbuz ve ibra senetleri,
- Faturalar,
- Ulaştırma ile ilgili kağıtlar,
- Elektrik, havagazı, telefon ve su abonman mukavelenameleri,
- Maliye Bakanlığının müsaadesi alınmak şartıyla vergiye tabi diğer kağıtlar

Makbuz Verilmesi Şekliyle Ödeme; Damga vergisinin en yaygın şekilde ödendiği bir ödeme türüdür. Buradaki ödeme şekli “basılı damga vurulması ile ödeme” ve “istihkaktan kesinti yapılması ile ödeme” türlerinden ikisine de dahil edilmediği durumlarda kullanılan ödeme şeklidir. Maliye Bakanlığı, makbuz karşılığı ödemeye ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili bir organdır⁶⁹. Ödeme, vergi dairesine başvurularak verginin ödenip ve karşılığında makbuz alınması suretiyle yapılır⁷⁰. Bankaların taraf olmadığı (Banka yetkililerinin imzalarını taşımayan) ve damga vergisi mükellefiyeti müşteriler tarafından yerine getirilmesi gereken kâğıtlara ait vergi tutarlarının, nakden tahsil edilip bankalara makbuz karşılığı yatırılması şeklinde bir uygulamaya gidilmesi mümkün değildir⁷¹.

İstihkaktan Kesinti Şeklinde Ödeme; Damga vergisinin istihkaktan kesinti (tevkifat, stopaj) şeklinde ödenmesi doğrudan verginin mükellefini değil, mükelleflerle ilişki içine giren vergi sorumlusu konumundaki kişileri esas alan bir ödeme biçimidir⁷². Genel ve özel bütçeli dairelerle il özel idareleri ve belediyeler, bankalar, iktisadi kamu teşekkülleri ile bunların iştirakleri ve müesseseleri ve benzeri teşekkül, iştirak ve müesseselerin ödemelerinde kullanılan ve nispi vergiye tabi bulunan makbuzlarla bu mahiyetteki kağıtlara ait vergilerin,

- Bu ödemelerin yapılması,
- Avans suretiyle ödemelerde avansın itası,

sırasında ilgili daire ve müesseseler tarafından istihkaklardan kesinti yapılması şekliyle ödenmesine yalnızca Maliye Bakanlığı tarafından izin verilebilir⁷³.

⁶⁹ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁷⁰ Sümer, s.130.

⁷¹ Ünlü, s. 60.

⁷² Sümer, s.130.

⁷³ 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2.2.3.4. Damga Vergisinde Ceza ve Sorumluluk

DVK'nın 24. maddesine göre vergiye tabi kağıtların ödenmemesinde ya da noksan bir şekilde ödenmesi durumunda gelecek olan cezadan kağıtları ibraz eden kişiler sorumludur. Taraflar kendi aralarında anlaşmaya vardıklarında vergi yükünü sadece bir kişi üstlenebilir. Bankalar sorumlu oldukları vergilerden ödenmemiş ya da noksan ödenmiş vergilerin kağıtlarını cezası ödenmeden işleme koyamazlar. İşleme koyan banka veya kuruluşlar, bu işlemlerinden dolayı mükellefe uygulanacak olan ceza kadar kendileri de ceza alırlar. Buna göre müşteri ve mudi tarafından bankalara ibraz edilen vergiye tabi kâğıtlar üzerindeki Damga vergisinin işleme koyulup kabulü sırasında usulüne uygun şekilde ödenip ödenmediğinin bankalarca kontrol edilmesi zorunluluğu olup, hiç ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtların işleme bu şekliyle alınmasından dolayı bankaların da aynı miktarda ceza ödemesi söz konusudur⁷⁴.

2.2.3.5. Damga Vergisinde Muafiyet ve İstisnalar

488 sayılı DVK'nın 9. maddesinde bazı kağıtlar damga vergisinden muaf ve istisna edilmiştir ve bunları da kanunda (2) sayılı tabloda ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Vergiden istisna edilmiş kağıtların sıralandığı tablonun bölüm başlıkları aşağıdaki gibidir⁷⁵:

“1. Resmi işlerle ilgili kağıtlar;

- *Resmi daireler arasında kullanılan kağıtlar*
- *Resmi dairelerden kişilere verilen kağıtlar*
- *Kişilerden resmi dairelere verilen kağıtlar*

2. Öğrenciler ve askerlerle ilgili kağıtlar

3. İşçiler, çiftçiler ve göçmenlerle ilgili kağıtlar

4. Ticari ve medeni kağıtlarla ilgili kağıtlar

5. Kurumlarla ilgili kağıtlar”

⁷⁴ Ünlü, s. 61

⁷⁵ Sabahattin Erişir, Damga Vergisi Kanunundaki İstisna (ve Muafiyet) Hükümleri ve Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler, 2010, s. 236.

“Burada çalışmanın konusu itibariyle uygulama açısından sık rastlanınlara aşağıda değinilecektir⁷⁶;

- *Hisse senetleri,*
- *Her türlü tahvillerin temettü ve faiz kuponları*
- *Bankalar arasında, bankanın taraf olduğu veya bankalar aracılığıyla yapılan, belirli bir vadeden önce belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile bu sözleşmelere ilişkin olarak düzenlenen diğer kağıtlar. (Futures sözleşmeleri (vadeli işlem), forward (alivire işlem) sözleşmeleri, options (opsiyon) sözleşmeleri, swap (takas) sözleşmeleri, repoters repo sözleşmeleri, vb.)*
- *Kambiyo senetleri ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler üzerine konulan aval ve kefalet şerhleri ile bu mahiyetteki diğer şerhler. (Bono, poliçe, çek, konşimento vb.)*
- *DVK'nun ekli (2) sayılı tablonun IV-Ticari ve medeni işlerle ilgili kağıtlar başlıklı bölümünde yer alan ve 5035 sayılı kanun ile değişen ve 02.01.2004 tarihinden geçerli olmak üzere bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslar arası kurumlarca kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kağıtlar ile bu kağıtlar üzerine konulacak şerhler. (kredi kullanımları hariç) damga vergisinden istisna edilmiştir. (Genel kredi sözleşmeleri, teminat mektupları, akreditif küşat mektupları, ipotek sözleşmeleri, rehin sözleşmeleri, temliknameler, bankacılık hizmetleri sözleşmeleri, rehin-blokaj taahhütnameleri, tüketici kredi sözleşmeleri, vb.)*
- *4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu'nun 10. maddesi çerçevesinde tüketici finansman şirketlerince kullanılacak tüketici kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kağıtlar ile bu kağıtlar üzerine konulacak şerhler. (kredilerin kullanımları hariç)*
- *Kredi kartı üyelik sözleşmeleri.*
- *Türkiye Halk Bankası'nın, esnaf kefalet ve küçük sanat kooperatifleri ve ortakları ve bu kooperatiflerin kendi ortakları ile münasebetlerinde tanzim olunacak borç senetleri, borç ödeme makbuzları, ipotek ve rehin senetleri. (Bu istisna sadece Halk Bankasına verilmiştir.)*

⁷⁶ İlgili Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisans Eğitimi çalışmasından aktaran Eda Elmas Şahin, Türkiye'de Bankaların Vergisel Yükümlülükleri ve Bankacılık İşlemlerinin Vergisel Boyutu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s. 86-87

- *Döviz kazandırıcı faaliyetlere ilişkin işlemlerle ilgili düzenlenen kağıtlar, Damga Vergisinden istisna edilmişlerdir.”*

2.2.4. Değerli Kağıtlar Kanunu

210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu'nun 1. maddesine göre; Elektronik imza kullanılarak, manyetik ortamda elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeler “değerli kağıt” olarak sayılmıştır. Bu değerli kağıtların basımı, dağıtımı, bedellerin tahsili ve kağıtların bedellerinin tespitinde Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Aynı kanunun 3. maddesine göre çeklerin basımı ve satışı yalnızca bankalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Satılan çeklerin (genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyelere verilen çekler hariç) değerli kâğıt bedelleri, bankalarca her ayın yedinci günü akşamına kadar bağlı buldukları mal sandıklarına ödenir⁷⁷. Buna göre 210 sayılı kanuna ekli değerli kağıt tablosu aşağıdaki gibidir;

Tablo 6: 2018 Yılı Değerli Kağıtlar ve Değerli Kağıt Bedelleri

Değerli Kağıdın Cinsi	Bedel(TL)
1. Noter Kağıtları	
a. Noter Kağıdı	11,00
b. Beyanname	11,00
c. Protesto, Vekaletname, re'sen senet	22,00
2. Pasaportlar	108,00
3. İkamet İzni	72,00
4. a. Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	18,50
b. Değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	18,50
c. Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	37,00
5. Aile cüzdanları	98,50
6. Sürücü belgeleri	134,00
7. Sürücü çalışma belgeleri (karneleri)	134,00
8. Motorlu araç tescil belgesi	120,00
9. İş makinesi tescil belgesi	100,00
10. Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	6,50
11. Mavi Kart	10,00
12. Yabancı çalışma izni belgesi	72,00
13. Çalışma izni muafiyeti belgesi	72,50

Kaynak: <http://www.gib.gov.tr/taxonomy/term/80379> (22.10.2018).

⁷⁷210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu 28.02.1963 tarihli ve 11343 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2.2.5. Harçlar

Harçlar, yarı kamusal nitelikte hizmet üreten kuruluşların ve kamu kuruluşlarının sundukları hizmetlerden yararlanan kişilerin bunlardan faydalanma ölçütlerine göre aldıkları parasal tutardır⁷⁸. 492 sayılı Harçlar Kanunu'na göre alınacak Harçlar Kanunu'nun 1.maddesinde açıklanmalı olarak yer almaktadır. “*Bu kanuna göre alınacak harçlar aşağıda gibi gösterilmektedir*⁷⁹”:

1. Yargı harçları,
2. Noter harçları,
3. (Değişik: 21/1/1982 - 2588/1 md.) Vergi Yargısı Harçları,
4. Tapu ve Kadastro harçları,
5. Konsolosluk harçları,
6. Pasaport, ikamet tezkeresi, çalışma izni, çalışma izni muafiyeti, vize ve Dışişleri Bakanlığı tasdik harçları, (3)
7. Gemi ve liman harçları,
8. İmtiyazname, ruhsatname ve diploma harçları,
9. Trafik harçları.”

Harçlar Kanunu'nun 1. maddesinden alınacak olan imtiyazname, ruhsatname ve diploma harçları yine kanunun (8) sayılı tarifesinde düzenlenmiş bir şekilde yer almaktadır. Yıllık bazda finansal faaliyet harcı ödemesi gereken kurumlar (8) sayılı tarifinin XI numaralı bölümüne göre şunlardır⁸⁰: Türkiye’de kurulmuş ve kurulacak yerli bankalar ile yabancı bankaların Türkiye’de açtıkları ve açacakları merkez şubeleri; özel finans kurumları; sermaye piyasası aracı kurumları; finansal kiralama şirketleri; faktoring şirketleri; yetkili müesseseler (döviz büfeleri); sigorta ve emeklilik şirketleri ve bunların dışında kalan diğer finansal kurumlardır.

Bankalar da bu kanun kapsamında olduğu için harç ödemekle yükümlüdürler. Bankalar nezdinde ödenecek olan harçlar kurum bilançosunda gider olarak kaydedilerek muhasebeleştirilir.

⁷⁸ Sümer, s.137.

⁷⁹ 492 sayılı Harçlar Kanunu 17.07.1964 tarihli ve 11756 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

⁸⁰ Erdal Koyuncu, “ Banka Ve Finans Kurumlarının Yıllık Harç Mükellefiyeti”, 25.01.2006, <http://www.alomaliye.com/2006/01/25/banka-ve-finans-kurumlarinin-yillik-harc-mukellefiyeti-erdal-koyuncu-gelirler-kontroluru/>,(23.10.2018).

Banka kuruluş ve faaliyet izin belgeleri için ödenecek olan harçlar 492 sayılı kanunun (8) sayılı tarifesinin XI bölümünde Tablo 7'deki gibi belirlenmiştir;

Tablo 7:Finansal Faaliyet Harçlar

Banka kuruluş ve faaliyet izin belgeleri:	
a) Türkiye’de kurulan bankalar ile yabancı bankalarca Türkiye’de açılan Merkez Şubelere ilişkin izin belgeleri (her yıl için)	423.536,30
b) Serbest bölgelerde faaliyet göstermek üzere kurulan bankalar ve açılan yabancı banka şubelerine ilişkin belgeler (her banka, her şube ve her yıl için)	423.536,30
c)Bütün bankaların, serbest bölgelerdekiler de dahil olmak üzere açılan şubeleri (yabancı bankalarca serbest bölgelerde açılan şubeler hariç) için düzenlenen belgeler (her şube ve her yıl için, şube açılışında şubenin açıldığı ay kesri tam ay sayılmak suretiyle takvim yılının kalan ay süresine isabet eden harç tahsil edilir.) bir önceki takvim yılı başındaki nüfusa göre;	
(1) Nüfusu 5.000’e kadar olan belediyelerde	25.411,80
(2)Nüfusu 5.000 ila 25.000 arasında olan belediyelerde	76.236,30
(3)Nüfusu 25.000’den fazla olan belediyeler ile serbest bölge sınırları içinde	101.648,60

Kaynak: 492 sayılı Harçlar Kanunu 17.07.1964 tarihli ve 11756 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2.2.6. Emlak Vergisi

Emlak vergisi; gerçek kişi veya tüzel kişilerin mülkiyet haklarını ellerinde bulundurdukları bina, arazi için ödedikleri servet vergisidir⁸¹.

Bankalar yönetimde merkezlerine bağlı olmak kaydıyla hizmetlerini daha iyi bir şekilde sunabilmek için şubelere ihtiyaç duyarlar. İhtiyaç duydukları şubeleri ise satın alarak ya da kiralayarak elde ederler. Eğer bankalar şubelerini satın alarak faaliyete geçerse bunun için Emlak vergisiyle karşı karşıya gelirler ve bu vergiyi ödemekle yükümlü olurlar.

2.2.6.1. Emlak Vergisinin Konusu ve Mükellefleri

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’na (EVK) göre vergi iki unsurdan oluşmaktadır. İlgili kanunun 1. maddesine göre Türkiye sınırları içinde bulunan

⁸¹Serdar Şahin, Türkiye’deki Motorlu Taşıtlar Vergisi’nin Servet Vergisi Niteliğinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma: Denizli İli Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, Isparta,2018, s. 22.

binolar, bina vergisine tabi olup, yine aynı kanunun 12. maddesine göre Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsalar arazi vergisine tabi tutulmaktadır. Bu verginin ödenmesi için bu iki durumdan birine sahip olmak gerekmektedir. İşte bu durumda vergi servet vergisi niteliğini kazanmaktadır.

Bina vergisi mükellefleri kanunun 3.maddesinde şöyle belirtilmiştir⁸²: “*Bina vergisini binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler öder. Bu binaya paylı mülkiyet halinde malik olanlar, hisseleri oranında mükellefler.*”

Arazi vergisi mükellefleri ise yine kanunun 13.maddesinde belirtilmiştir⁸³: “*Arazi vergisini arazinin maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa araziye malik gibi tasarruf edenler öder. Bu araziye paylı mülkiyet halinde malik olanlar, hisseleri oranında mükellefler.*”

2.2.6.2. Emlak Vergisinde Muafiyet ve İstisnalar

EVK’da bina vergisinden daimi muaflık kanunun 4. maddesinde, geçici muaflık ise 5. maddesinde yer almaktadır. Arazi vergisinde ise daimi muaflık 14. madde’de geçici muaflık 15. madde’de, istisnalar ise 16. madde’de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

2.2.6.3. Emlak Vergisinde Matrah ve Oran

Bina ve arazi vergisinde matrah kanunun 7. ve 17. maddelerinde belirtildiği gibi tespit olunan vergi değeridir. Verginin değeri ise yine kanunun 29. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir⁸⁴.

a)’’ Arsa ve araziler için, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun (VUK) asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarınca arsalar için her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazide her köy için cadde, sokak veya

⁸² 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu 11.08.1970 tarihli ve 13576 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁸³ 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu 11.08.1970 tarihli ve 13576 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁸⁴ 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu 11.08.1970 tarihli ve 13576 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

değer bakımından farklı bölgeler (turistik bölgelerdeki cadde, sokak veya değer bakımından farklı olanlar ilgili valilerce tespit edilecek pafta, ada veya parseller), arazide her il veya ilçe için arazinin cinsi (kıraç, taban, sulak) itibarıyla takdir olunan birim değerlere göre,

b) Binalar için, Maliye ve Bayındırlık ve İskan bakanlıklarınca müştereken tespit ve ilân edilecek bina metrekare normal inşaat maliyetleri ile (a) bendinde belirtilen esaslara göre bulunacak arsa veya arsa payı değeri esas alınarak 31 inci madde uyarınca hazırlanmış bulunan yönetmelik hükümlerinden yararlanılmak suretiyle hesaplanan bedeldir. ”

Vergi değeri, mükellefin başlangıç yılını takip eden yıldan itibaren her yıl bir önceki yıl vergi değerinin 213 sayılı VUK’a göre tespit edilen yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle bulunur.

Bina vergisinin oranı meskenlerde binde 1 olarak, diğer binalarda ise binde 2 olarak hesaplanmış olup eğer meskenler 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun uygulandığı büyükşehir belediye sınırları veya mücavir alan sınırları içerisinde ise oran binde 2, diğer binaların büyükşehir belediye sınırları veya mücavir alan sınırları içerisinde olması halinde ise vergi oranı binde 4 olarak uygulanır ve Bakanlar Kurulu, bu oranları yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkilidir⁸⁵.

2.2.6.4. Emlak Vergisinde Tarh ve Tahakkuk

Emlak vergisi, mükelleflerin bildirim ile gerçekleşip belediyeler tarafından tarh ve tahakkuk edilir.

Bina vergisi, ilgili belediyeler tarafından⁸⁶;

- “Dört yılda bir defa olmak üzere takdir işlemlerinin yapıldığı yılı takip eden bütçe yılının Ocak ve Şubat aylarında,

⁸⁵ Mithat Arman Karasu ve Mehmet Karakaş, “Belediyelerin Emlak Vergisindeki Gelir Kaybı: Şanlıurfa Belediyesi Örneği”, Maliye Dergisi, Sayı 163, 2012, s. 436.

⁸⁶ Sümer, s.122

- *Vergi değerini tadil eden sebeplerle bildirim verilmesi gerektiren hallerde, vergi değerini tadil eden sebeplerin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılın Ocak ayı içinde, vergi değerini tadil eden sebep yılın son üç ayı içinde vuku bulmuş ve bildirim, vergi değerini tadil eden sebebin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılda verilmiş ise bildirim verildiği tarihte,*
- *Herhangi bir sebep yüzünden bir şehir, kasaba veya köyün tamamında devamlı olmak üzere bina ve arazinin değerlerinde % 25'i aşan oranda artma veya eksilme olması halinde, takdir işlemlerinin yapıldığı bütçe yılını takip eden yılın Ocak ve Şubat aylarında,”*

tahsil edilmektedir.

2.2.7. İlan ve Reklam Vergisi

Verginin konusu 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 12. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Kanuna göre; Belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklam bu vergiye tabi tutulmuştur. Bankalar bağlı oldukları belediyelere ilan ve reklam verdiklerinde sorumlu sıfatıyla bu vergiye tabi tutulurlar.

2.2.7.1. İlan ve Reklam Vergisinin Mükellefleri ve Sorumluları

Verginin mükellef ve sorumluları ise aynı kanununun 13. maddesinde de bahsedildiği gibi ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptırtan gerçek veya tüzel kişilerdir. “İlan ve reklam işlerini mutlak meslek olarak ifa edenler, başkaları adına yaptıkları ilan ve reklamlara ait vergileri mükellefler adına ilgili belediyeye yatırmaktan sorumludurlar⁸⁷.”

2.2.7.2. İlan ve Reklam Vergisinin Tarife Oranları

Belediye Gelirleri Kanunu'nun 2018 yılı için İlan ve Reklam Vergisi tarife oranları Tablo 8'de gösterilmiştir.

⁸⁷ 2464 sayılı Belediye Giderleri Kanunu 26.05.1981 tarihli ve 17345 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.

Tablo 8: 2018 Yılı İlan ve Reklam Vergisi Tarife Oranları

Matrah	Belediye Grubu/ Verginin Tutarı (TL)				
	1	2	3	4	5
Dükkan, ticari ve sınai müessese ve serbest meslek erbabınca çeşitli yerlere asılan ve takılan her çeşit levha, yazı ve resim gibi sabit bütün ilan ve reklamların beher metrekaresinden yıllık olarak	60	23	22	21	20
Motorlu taşıt araçlarının içine veya dışına konulan ilan ve reklamların beher metrekaresinden yıllık olarak	30	11	10	9	8
Cadde, sokak ve yaya kaldırımlar üzerine gerilen, binaların cephe ve yanlarına asılan bez veya sair maddeler vasıtasıyla yapılan geçici mahiyetteki ilan ve reklamların metrekaresinden haftalık olarak	10	3	3	2	2
Işıklı / projeksiyonlu ilan ve reklamlardan her metrekare için yıllık	80	31	31	30	30
İlan ve reklam amacıyla dağıtılan broşür, katalog, duvar ve cep takvimleri, biblolar veya benzerlerinin her biri için	0,12	0,03	0,03	0,02	0,01
Mahiyeti ne olursa olsun yapıştırılacak çeşitli afişler ve benzerlerinin beherinin metrekaresinden	0,25	0,07	0,06	0,05	0,03

Kaynak: 2014/5896 sayılı kararnamenin eki 18.02.2014 tarihli 28917 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. . <http://www.gib.gov.tr/node/86515> (01.11.2018).

2.2.7.3. İlan ve Reklam Vergisinin Tarhı ve Ödenmesi

İlan ve reklamın mükellefçe yapılması halinde ilan ve reklam işinin yapılmasından önce mükellef tarafından, eğer mutad meslek olarak bu işi yapıyorlarsa bu işi yapan kişiler tarafından, ilan ve reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20.günü akşamında beyanname verilir, tarh ve tahakkuk yapılır.

2.2.8. Çevre ve Temizlik Vergisi

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin yapmış oldukları çevre ve temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer amaçla kullanılan binalar bu vergiye tabidirler.

Vergiye doğuran olay; binaların kullanımı ve belediyelerin çevre ve temizlik hizmetlerinden yararlanmasıdır⁸⁸.

Verginin mükellefleri ise; bu binaları kullanan kişilerdir. Kullanılmayan ve boş tutulan binaların Çevre ve Temizlik Vergisine ilişkin hizmetlerden yararlanma imkanı bulunmadığı için Çevre ve Temizlik Vergisinin konusuna girmemektedirler⁸⁹.

Bankalar da hizmet vermek amaçlı kiralarak ya da satın alarak kullanmış oldukları binalardan dolayı bu vergiye tabidirler.

2.2.8.1. Çevre ve Temizlik Vergisinin Matrah ve Tarifesi

Konutlara ait olan Çevre ve Temizlik Vergisi su tüketimi üzerinden olup metreküp başına büyükşehirlerde 32 kuruş diğer belediyelerde ise 24 kuruş olarak hesaplanmıştır.

İşyeri ve diğer binalar için çevre temizlik vergisi şu şekilde hesaplanmıştır:

Tablo 9: 2018 Yılı Büyükşehir Belediyeleri Dışındaki İşyeri ve Diğer Binaların Vergi Tarifesi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2.900	2.200	1.800	1.600	1.370
2. Grup	1.800	1.370	1.100	900	800
3. Grup	1.370	900	800	570	450
4. Grup	570	450	340	290	220
5. Grup	340	290	200	190	160
6. Grup	190	160	100	90	68
7. Grup	68	53	37	32	24

Kaynak: <http://www.gib.gov.tr/belediye-gelirleri-kanunu-genel-tebligleri> (01.11.2018).

⁸⁸ Sibel Bilgin ve Işıl Fulya Orkunoğlu, Fiskal ve Ekstrafiskal Amaçlar Bağlamında 1970'lerden Günümüze Çevre Vergileri, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, 2010, s.90.

⁸⁹ İbrahim Uzun, Kullanılmayan Binalardan Çevre Temizlik Vergisi Alınır mı? , Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı:90, 2006, s.27.

Tablo 10: 2018 Yılı Büyükşehir Belediyelerindeki İşyeri ve Diğer Binaların Vergi Tarifesi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	3.625	2.750	2.250	2.000	1.712
2. Grup	2.250	1.712	1.375	1.125	1.000
3. Grup	1.712	1.125	1.000	712	562
4. Grup	712	562	425	362	275
5. Grup	425	362	250	237	200
6. Grup	237	200	125	112	85
7. Grup	85	66	46	40	30

Kaynak:<http://www.gib.gov.tr/belediye-gelirleri-kanunu-genel-tebligleri> (01.11.2018).

2.2.8.2. Çevre ve Temizlik Vergisinin Ödenmesi

Metreküp başına düşen su üzerinden tahsil edilen bu vergi su faturalarına yansıtılarak tahakkuk edilmiştir⁹⁰. Bu durumda, ödeme işlemleri belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Su ve kanalizasyon için ödenen Çevre ve Temizlik Vergisi ayrı olarak değerlendirilmiş ödeme ise su ve kanalizasyon idarelerince tahsis edilmiştir⁹¹. İşyeri vasfındaki bankalar ise, yasada belirtildiği gibi Ocak ayında tahakkuk eden verginin ilk taksidini Mart-Mayıs ikinci taksidini ise Kasım ayında ödenmektedir⁹².

⁹⁰ Ersan Öz ve Hüseyin Kutbay, Ekolojik Vergileme: Seçilmiş Bazı Dünya Ülkeleri ile Türkiye Verilerinin Karşılaştırılması, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İibf Dergisi, Cilt:11, Sayı:1, 2016, s.256.

⁹¹ Sümer, s.135.

⁹² Ünlü, s. 68.

2.2.9. Motorlu Taşıtlar Vergisi

197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) Kanunu'nda motorlu taşıt terimi; karada ve havada insan, hayvan, eşya taşımaya yarayan ve makine kuvvetiyle hareket eden bütün taşıtlar ve bu taşıtlara sahip olan kişilerin ödemekle yükümlü oldukları vergi türüdür.

Verginin yükümlülüğü, motorlu taşıtların sicile kaydı ve tescili ile başlar ve kanunun 8. maddesine göre de sicil kaydının silinmesiyle yükümlülük sona erer.

197 sayılı MTV Kanununun 1. maddesinde bahsedildiği gibi⁹³:

“Bu Kanununun 5 ve 6 ıncı maddelerinde yazılı tarifelerde yer alan;

a) Karayolları Trafik Kanununa göre trafik şube veya bürolarına kayıt ve tescil edilmiş bulunan motorlu kara taşıtları,

b) Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne kayıt ve tescil edilmiş olan uçak ve helikopterler,

MTV'ye tabidir.”

Bankalar da bu kapsamda şube araçları olarak satın aldıkları taşıtlarda MTV'ye tabi olurlar.

MTV'nin matrah yapısı spesifik nitelikli bir vergidir ve verginin tarifesi taşıtların yaşı, cinsi, kullanım şekli, oturma yeri, motor, silindir hacmi, azami kalkış ağırlığı gibi kriterler MTV Kanunu'nda belirlenmiştir⁹⁴.

Verginin matrahı; vergi tarifesindeki kriterlere göre hesaplama yapılarak ortaya çıkarılmaktadır. Bu hesaplamalar sonucunda çıkarılmış olan ücret yıl içerisinde iki taksit halinde ödenir. İlk taksit Ocak ayında, ikinci taksit ise Temmuz ayında gerçekleşir. Ödemelerdeki taksit tutarının zamanında gerçekleşmediği durumda ise, taksit tutarına ek gecikme cezası da eklenip bu şekilde ödeme işlemi uygulanmaktadır.

⁹³ 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu 23.02.1963 tarihli ve 11342 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁹⁴ Halil İbrahim Sugözü ve diğerleri, Vergi Adaleti Açısından Motorlu Taşıtlar Vergisinin Analizi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:32, 2014, s.118.

2.3.BANKALARIN SORUMLU SIFATIYLA ÖDEDİKLERİ VERGİLER

Vergi mükellefi; 213 sayılı VUK’da kendisine vergi borcu terettübeden gerçek veya tüzel kişiler olarak belirtilirken aynı kanunun 8. maddesinde “*Vergi sorumlusu, verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir*⁹⁵.” tanımı yapılmış ve sorumlu kişilerin kimler olduğu açıkça ortaya konulmuştur. Bankalar, vergi mükelleflerinin vergilerini ödemelerinde aracı kurum statüsünde oldukları için vergi sorumlusu sıfatını almaktadır. Devletin vergi sorumlusu olarak bankaları ele alması, kişilerin vergi ödemelerinin kolay ve hızlı bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Bankaların vergi sorumlusu sıfatıyla vergi dairesine ödeyecek oldukları vergiler; Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi ve Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu’dur.

2.3.1. Gelir Vergisi

GVK’nın 94. maddesinde vergi tevkifatı yapmaya mecbur tutulan kurumlar kanunda şu şekilde belirtilmiştir: “*Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar*⁹⁶.”

Bankalarda GVK’nın 94. maddesinde yapılan açıklamaya göre kanunda belirtilen gelirler üzerinden kaynakta kesinti yoluyla tevkifat yapmak zorundadırlar. Bankaların kaynakta kesinti yoluyla ödemiş oldukları vergiler ise şu şekildedir;

- İşveren sıfatıyla banka personeline ödenen ücretler
- Serbest meslek icra edenlere yapılan ödemeler
- Menkul sermaye iradı

⁹⁵ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu 12.01.1961 tarihli ve 10705 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁹⁶ 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu 31.12.1960 tarihli ve 10700 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2.3.1.1. İşveren Sıfatıyla Banka Personeline Ödenen Ücretler

Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı para ve ayınlar(hizmet karşılığının mal olarak verilmesi) ile parayla temsil edilen her türlü menfaatlerdir⁹⁷. İşverenin görevi ise, çalışanlarına ödemiş oldukları ücretleri kanunda gösterilen şekil ve miktarlara bağlı olarak kesinti yapıp bunu vergi dairesine ödemektedir. Bankalar da bir nevi işveren statüsüne sahip oldukları için, ücret verdikleri kişilerle ilgili olarak ödenmesi gereken vergiyi vergi dairesine ödemekle sorumludur.

Bankalar hizmet erbabına yapmış oldukları gayrisafi ücret üzerinden, sosyal güvenlik kesintileri, özel sigorta primleri, sakatlık indirimi, işsizlik sigorta primleri, sendika aidatları, bazı kurumlar için yapılan kesintiler düşürüldükten sonra safi kazanç üzerinden vergi tevkifatı yapmaktadır.

Bankaların çalışanlarına ödemiş oldukları ücretlerden indirim yapılarak elde edilen safi tutarın GVK'nın 103. maddesinde belirlenen tarifeye göre tevkifat işlemi gerçekleşir. 2018 yılına göre tarife oranları Tablo 11'de belirtilmiştir;

Tablo 11: 2018 Yılına Ait Gelir Vergisi Tarife Oranı

Ücret	Oran
14.800,00 TL'sine kadar	%15
34.000,00 TL'sinin 14.800,00 TL'si için 2.220,00 TL, fazlası	%20
80.000,00 TL'sinin 34.000,00 TL'si için 6.060,00 TL, fazlası	%27
80.000,00 TL'den fazlasının 80.000,00 TL'si için 18.480,00 TL, fazlası	%35

Kaynak:<http://www.gib.gov.tr/yaritim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/gelir-vergisi-tarifesi-2018>
(05.11.2018).

Yapılan tevkifat muhtasar beyanname ile ödenecek olup her ay beyanname verilerek işlem gerçekleştirilir. Beyanname her ayın 23. akşamına kadar verilir 26. günü akşamına kadar da ödeme işlemi gerçekleştirilir.

⁹⁷ T.C Maliye ve Gelir İdaresi Başkanlığı, Ücret Geliri Elde Edenler İçin Vergi Rehberi, 2017,s. 1.

2.3.1.2. Serbest Meslek İcra Edenlere Yapılan Ödemeler

Bankalar kendi personelleri dışında sözleşmeli olarak avukat, doktor, ekspertiz uzmanı ya da mühendis gibi serbest meslek işini iştigal eden kişilerden hizmet konusunda yardım alabilir. Bu durumda bankalar, bu kişilerle ilgili gelir vergisi ödemek durumundadır. Serbest meslek olarak bankaların sürekli olarak irtibatta oldukları noterler bu vergiden muaf tutulmuştur. Bankalar serbest meslek icra edenlere ödemiş oldukları ücretlerin gayri safi tutar üzerinden vergi tevkifatını yapmak zorundadır. Ödenmiş olunan ücretlerin gelir vergisinden istisna edilmiş serbest meslek kazancı %17 oranında iken, meslek grubu ödemeleri üzerinden olursa %20 oranında hesaplama yapıp buna göre gelir vergisi tevkifatı yapılır.

2.3.1.3. Menkul Sermaye İradı

Bankaların ellerinde tutmuş oldukları sermaye piyasası araçlarını, ellerinde tuttıkları süre boyunca elde etmiş oldukları gelirler, mevduat faizleri veya repo gelirlerini vergilendirmek zorundadır.

Menkul Sermaye İradında (MSİ) tevkifata tabi durumlar aşağıdaki gibidir;⁹⁸

- *“Hisse senedi alım-satım kazançları*
- *Devlet tahvilleri ve Hazine bonoları faiz gelirleri ve alım-satım kazançları*
- *Özel sektör tahvil ve bonoları faiz gelirleri ve alım-satım kazançları*
- *Mevduat faizleri*
- *Repo gelirleri*
- *Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları*
- *Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen gelirler,*
- *Menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon piyasalarında işlem gören diğer menkul kıymetlerin gelirleri,*
- *Hazine veya diğer kamu tüzel kişiliklerince çıkarılan menkul kıymetlerin faiz gelirleri ve alım-satım kazançları.*

⁹⁸ T.C Maliye ve Gelir İdaresi Başkanlığı, G.V.K. Geçici 67 Nci Madde Uygulaması İle İlgili Olarak Gerçek Kişilere Yönelik Vergi Rehberi, 2017,s. 2.

- *Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,*
- *Aracı kuruluş varantlarından elde edilen gelirler”*

Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla⁹⁹;

- *“Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,*
- *Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,*
- *Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),*
- *Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar.”*

GVK 94. maddeye göre bankalar; mevduat ve döviz tevdiat hesaplarına verilen faizler, repo ve fon işlemlerinden elde edilen kazançlar üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapmaktadırlar. Bunlar¹⁰⁰:

- *“Türk Parası mevduat hesaplarına verilen faizler üzerinden; 6 ay dahil 6 aya kadar vadeli hesaplarda %15, 6 aydan uzun 1 yıla kadar olan vadeli hesaplarda %12 ve 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %10 oranında stopaj kesintisi yapılması gerekir.*
- *Yabancı para döviz tevdiat hesaplarına verilen faizler üzerinden; 6 ay dahil 6 aya kadar vadeli hesaplardan %18, 6 aydan uzun 1 yıla kadar olan vadeli hesaplardan %15 ve 1 yıldan uzun vadeli hesaplardan %13 oranında stopaj kesintisi yapılması gerekir. Bankalar arası işlemlerde elde edilen kazançlar gelir vergisi tevkifatından muaftır. Herhangi bir istisna ve muafiyet ayrımı olmaksızın gerçek kişi, tüzel kişi, tam mükellef ve dar mükellef ayrımı olmaksızın bankalarca kesintinin kaynaktan yapılması esastır.*
- *Repo ve fon işlemlerinden elde edilen kazanç üzerinden %15 oranında gelir vergisi stopajı kesilmesi gerekir. Gerçek kişi, tüzel kişi, tam mükellef ve dar mükellef ayrımı*

⁹⁹ 5281 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi

¹⁰⁰ Sümer, ss.146-148

olmaksızın bankalarca kesintinin kaynaktan yapılması esas olup, istisna ve muafiyet söz konusu değildir.

- *On yıl süre ile diğer bir deyişle 01.01.2015 tarihe kadar 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen hazine bonosu ve devlet tahvillerinin itfası, virmanı ve vadeden önce elden çıkartılması sonucu elde edilen kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu geçici 61. maddesi ve 23.07.2006 tarihinde 26237 sayılı resmi gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile %10 oranında gelir vergisi stopajı kesilmektedir. 31.12.2005 öncesi ihraç edilen hazine bonosu ve devlet tahvillerinden elde edilen gelirler beyan usulü ile mükelleflerce vergi dairesine bildirilecektir. Tam mükellef gerçek ve tüzel kişiler için kaynaktan stopaj kesilirken, mukimlik belgesine sahip dar mükelleflerde gelir vergisi kesintisi yapılmamaktadır.*
- *01.01.2006 tarihinden sonra çıkarılacak Eurobond'ların faiz gelirleri üzerinden herhangi bir stopaj kesintisi yapılmayacaktır.*
- *01.10.2006 tarihinden itibaren, menkul kıymet yatırım fonları alım-satım kazançları üzerinden, %10 oranında gelir vergisi kesintisi yapılacaktır. Portföyünde sürekli olarak %51 oranında İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden bulunduran menkul kıymet yatırım fonlarının 1 yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılması halinde, elde edilen kazanç üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılmayacaktır (Değişik 18.05.2012 arih 28296 sayılı resmi gazetede yayımlanan 2012/3141 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen kazançlar 18.05.2012 tarihinden itibaren %0 oranında gelir vergisine tabi olacaktır..*
- *Emeklilik yatırım fonları, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymet yatırım fonları (Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymet yatırım ortaklıkları'nın, TL mevduat, DTH ve repo'dan elde edecekleri faizler, 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen bono ve tahvil itfa faizi ve alım-satım kazançları ile menkul kıymet yatırım fonları alım-satım kazançları üzerinden, 01.10.2006 tarihinden itibaren %0 oranında gelir vergisi kesintisi yapılacaktır.*
- *01.10.2006 tarihinden itibaren, future, opsiyon, swap gibi türev ürün sözleşmelerinden doğan kazançlar üzerinden %10 oranında gelir vergisi kesintisi yapılacaktır. Tam mükellefiyete tabi kurumlar, dar mükellefiyete tabi banka ve benzeri finans kuruluşları ve dar mükellefiyete tabi Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunan kurumlar ile yapılan türev ürün sözleşmelerinden doğan kazançlar üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılmamaktadır. Teminatlı opsiyon işlemlerinde müşteriye ödenen DTH faizi üzerinden, döviz tevdiat hesaplarına ödenen faizler için belirlenen kurallar çerçevesinde gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır.”*

GVK 98. maddesine göre gelir vergisi beyannamesi ertesi ayın 23. akşamına kadar bildirilip 26. günü akşamına kadar ödemesi gerçekleştirilir.

2.3.2. Kurumlar Vergisi

Kurumlar vergisinin 15. maddesinde bahsedildiği gibi; Kamu idare ve kuruluşları, iktisadî kamu kuruluşları, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadî işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, ziraî kazançlarını bilânço veya ziraî işletme hesabına göre tespit eden çiftçiler; kurumlara avanslar da dahil olmak üzere nakden veya hesaben yaptıkları ödemeler üzerinden istihkak sahiplerinin kurumlar vergisi üzerinden kesinti yapmak zorundadırlar¹⁰¹.

“5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesi uyarınca kurumlara yapılan bazı ödemelere ilişkin vergi kesintisi oranları aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir¹⁰²:

1. Gelir Vergisi Kanununda belirtilen esaslara göre birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işleri ile ilgili olarak yapılan hakediş ödemelerinden % 3,

2. Kooperatiflere ait taşınmazların kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden % 20,

3. Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlî menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerden (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşun değer artışları kesintiye tâbi tutulmaz);

a) Devlet tahvili ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden % 0,

b) Diğerlerinden % 10,

4. Mevduat faizlerinden % 15,

¹⁰¹ 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 21.06.2006 tarihli ve 26205 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹⁰² 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 12/01/2009 Tarihli Ve 2009/14594 Sayılı Kararnamenin Eki 03.02.2009 Tarihli Ve 27130 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5. Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kâr paylarından % 15,

6. Kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr paylarından % 15,

7. Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile elde edilmesi veya elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerden % 15,

8. Vergiden muaf olan kurumlara dağıtılan (Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.) Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerindeki kâr payları (Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca vergi kesintisine tabi tutulan kazançlar hariç) üzerinden % 15,

9. Emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, dağıtılsın veya dağıtılmasın, Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin;

a) (1) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan % 0,

b) (2) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan % 0,

c) (3) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan % 0,

ç) (4) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan % 0,

d) (6) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan % 0,”

2.3.3. Katma Değer Vergisi

KDV, işletmelerin teslim ettiği mal veya yaptığı bir hizmet nedeniyle aldığı bedel ile söz konusu teslim veya hizmetin maliyet bedeli arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır¹⁰³. KDV'nin konusu kanunun 1. maddesinde açıklık getirildiği gibi ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti kapsamında yapılan teslim ve hizmetler, her türlü mal ve hizmet ithalatı ve diğer faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda bankalar her türlü hizmet sunmalarından dolayı KDV mükellefi olmaları gerekirken Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4e maddesinde BSMV kapsamına giren işlemler ve sigorta aracılarının sigorta şirketlerine yaptığı sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri bu kapsamda vergiden muaf tutmuştur. Kısacası BSMV mükellefi olan banka ve sigorta şirketlerinin BSMV konusuna giren işlemleri KDV'den istisna edilmişlerdir¹⁰⁴.

¹⁰³ Mehmet Arslan, Türk Vergi Sistemi, Ankara,2004, s.233.

¹⁰⁴ Mehmet Bingöl, “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Yapısı, KDV ile Mukayesesi ve Bankacılık Sistemi İçin Öneri”, 27.05.2004, <http://www.finansgundem.com/yazarlar/banka-ve-sigorta-muameleleri-vergisinin-yapisi-kdv-ile-mukayesesi-ve-bankacilik-sistemi-icin-oneri-yazisi/466593>, (10.11.2018).

Fakat Gider Vergisi Kanunu'nun 28. maddesinde yapılan açıklamaya göre bankaların BSMV mükellefi olmaları için bazı durumlardan bahsedilmiştir. Kanunda belirtildiği gibi banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere kendi lehlerine yaptıkları her türlü işlemler neticesinde nakden veya hesaben almış oldukları paralar BSMV'ye tabi tutulmuştur. Kanundan da anlaşılacağı gibi Finansal Kiralama Kanunu dışındaki durumlar BSMV'ye tabi olmuştur. Bu durumda banka ve sigorta şirketlerinin kendi aralarında yapmış oldukları alım satımlar BSMV'ye tabi olmamasından dolayı banka ve sigorta şirketleri KDV mükellefi olmaktadır.

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 9. maddesinde “*Mükellefin Türkiye içinde ikametgahının, işyerinin, kanuni merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde ve gerekli görülen diğer hallerde Maliye Bakanlığı, vergi alacağının emniyet altına alınması amacıyla, vergiye tabi işlemlere taraf olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilir* ¹⁰⁵.” sorumluların kimler olduğu belirtilmiştir.

Bu kapsamda Maliye Bakanlığı, vergilerin ödenmesi ve güvenliği açısından bu işlemlere taraf olanları sorumlu tutmuştur. Bu nedenle bankalar ikametgahı, işyeri, iş merkezi ve kanuni merkezi yurtdışında bulunan, fakat bu kişilerin Türkiye'de yapmış oldukları mal ve hizmetler ile yurt dışında yapıp Türkiye'de menfaat sağlaması durumunda KDV mükellefi olup bankaları da bu durumda sorumlu sıfatıyla hareket etmeleri gerekmektedir.

Kısacası bankalar, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca, Türkiye'de daimi temsilcisi ve işyeri bulunmayanlara yapmış oldukları ödemeler nedeniyle sorumlu sıfatıyla ve Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesi uyarınca ise, mevduat kabul etmeyen bankalarca gerçekleştirilen finansal kiralama işlemleri nedeniyle KDV hesaplamaya ve beyan etmeye yükümlüdürler¹⁰⁶.

Kanunun 17/4 (g) maddesinde bahsedilen değerli kâğıtlar, hisse senedi, tahvil, (elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dâhil) varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları, Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları BSMV'ye tabi tutulduğu için bu vergiden istisna edilmiştir.

¹⁰⁵ 3065 sayılı Katma Değer Kanunu 25.10.1984 tarihli ve sayılı 18563 Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰⁶ Şahin, s.92.

*“Mal teslimleri ve hizmet ifalarına uygulanacak katma değer vergisi oranları¹⁰⁷;
Ekli listelerde yer alanlar hariç olmak üzere, vergiye tabi işlemler için, %18
Ekli (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %1
Ekli (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %8 olarak tespit edilmiştir.”*

Kanunun 41. maddesine göre mükellef ve vergi kesintisi yapmasından dolayı sorumlu tutulanlar beyannamelerini vergilendirme dönemini takip eden ayın 24.günü akşamına kadar beyanname vermeleri ve 16. günü akşamına kadar vergi dairesine ödemeleri gerekmektedir.

2.3.4. Veraset ve İntikal Vergisi

Servet üzerinden tahsil edilen bir vergi türüdür. 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun 1.maddesinde; *“Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şahıslara ait mallar ile Türkiye'de bulunan malların veraset tarihiyle veya her hangi bir suretle olursa olsun ivazsız bir tarzda bir şahıstan diğer şahsa intikali Veraset ve İntikal Vergisine tabidir. Bu vergi, Türk tabiiyetinde bulunan şahısların ecnebi memleketlerde aynı yollardan iktisabedecekleri mallara da şamilir¹⁰⁸.”* ibaresi yer almaktadır. Aynı zamanda yine aynı kanunun 5. maddesinde veraset tarihiyle veya ivazsız bir tarzda mal iktisabeden şahıstır açıklaması yapılarak vergi mükelleflerinin kimler olduğu belirtilmiştir.

Veraset ve İntikal Vergisinin 17. maddesinde *“Amme idare ve müesseseleri, bankalar, bankerler, kasa kiralayanlar, sigorta şirketleri, sair şirket ve müesseseler, mahkemeler ve icra daireleri istihkak sahiplerine bu verginin mevzuuna giren her hangi bir muamele dolayısıyla para ve senet verebilmek için evveleminde verginin ödenmiş olduğuna dair vergi dairesinden verilmiş bir tasdikname talep ederler. Tasdikname ibraz etmeyen hak sahiplerinin istihkaklarından, veraset yoluyla intikallerde %5, ivazsız intikallerde %15 oranında vergi karşılığı olarak tevkifat yaptıktan sonra, bakiyesini verebilirler. Teyfikatı yapanlar, tevkif ettikleri parayı en geç bir hafta içinde buldukları yerin mal sandığına yatırmaya ve keyfiyeti bağlı buldukları vergi dairesine yazı ile bildirmeye mucburdurlar.¹⁰⁹.”* ibaresi yer almaktadır. Bu durumda bankalar, muriscinin hesabından mirasçılara ödeme

¹⁰⁷ GİB,” Güncel KDV oranları” 30.12.2007

<http://www.gib.gov.tr/yaridim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/kdv-oranlari-listesi>, (10.11.018)

¹⁰⁸ 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu 08.06.1959 tarihli ve sayılı 10231 Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰⁹ 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu 08.06.1959 tarihli ve sayılı 10231 Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

yapmadan önce mirasçılardan veraset ve intikal vergisinin ödendiğine dair bir belge talep etmektedir¹¹⁰. Para cinsinin döviz olması halinde, o günkü kur üzerinden hesaplama yapılarak mirasçılara ödeme işlemi gerçekleşir.

Bankaların tevkifat yapmadan para ve senet vermesi ve tevkit ettikleri parayı gerekli olan süre içerisinde yatırmaması durumunda Amme Alacaklarının Tahsil Hukuku Kanunu'na göre bu paranın gecikme zammı ile birlikte mal sandığına yatırılması istenir. Aynı zamanda bu kuruluşların sorumluluklarını yerine getirmemesinden dolayı yatırmaya mecbur oldukları paranın %10'u oranında ayrıca ceza tahsil edilir.

Tablo 12: 2018 Yılına Ait Veraset ve İntikal Vergisi Oranları

Matrah	Vergi Oranı (%)	
	Veraset İntikallerde	Yoluyla İvazsız İntikallerde
İlk 240.000 TL için	1	10
Sonra gelen 570.000 TL için	3	15
Sonra gelen 1.270.000 TL için	5	20
Sonra gelen 2.200.000 TL için	7	25
Matrahın 4.280.000 TL'yi aşan bölümü için	10	30

Kaynak: <https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2018-6.aspx> ,(12.11.2018).

Tarifenin birinci grubundaki oranlar, veraset yoluyla meydana gelen intikallerin vergilendirilmesinde uygulanmış olup bu kapsamda akrabalık derecelerinin bir önemi bulunmamaktadır (Tablo 12).

Örneğin; bir kişi vefat ettiğinde varis olarak kardeşi kaldığında bu durumda intikal veraset yoluyla olduğu için kardeşe kalan malın vergilendirilmesi birinci gruptaki veraset yoluyla intikal sistemindeki orana göre vergilendirme yapılacaktır. Bir kişi sağlığında sahibi olduğu malını kardeşine bağışladığında ivazsız intikal söz konusu olduğundan bağış anne, baba, eş ve çocuk tarafından yapılmadığından vergi tarifenin ikinci bölümünde yer alan vergi oranına göre yapılacaktır (Tablo 12).

¹¹⁰ Şükrü Kızılot, "Bankadaki Paranın Mirasçılara Ödenmesi", Hürriyet, 16.11.2002, <http://www.hurriyet.com.tr/bankalardaki-paranin-mirascilara-odenmesi-109925>, (12.11.2018).

2.3.5. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu

KKDF, 12.05.1988 yılında 88/12944 kanun kararıyla yürürlüğe girmiş ve TCMB bünyesinde kurulmuş olan bir fondur. Fonun amacı; kalkınma planı ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak yatırımların yönlendirilmesi ve ihtisas kredileri maliyetlerinin düşürülmesidir. Kısacası, ihracat ve yatırımların teşviki için kurulan bir fondur.

KKDF kesintisine tabi olan işlemlerin genel özelliği bir kredilendirme unsuruna sahip olmasıdır¹¹¹. Buna göre bankaların kendi kaynaklarından, döviz üzerinden ikraz anlaşması yaparak kullandıkları krediler ile Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından sağlayacakları kabul kredileri, prefinansman kredileri ve mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalat bedellerinin ödemeleri üzerinden Merkez Bankası’nca belirlenecek oranda Fon kesintisi yapılması istenmiştir¹¹².

Fon kesintileri; Türk Lirası kredilerde tahakkuk ettirilen faiz tutarı üzerinden, dövize endeksli ve diğer endekslere sahip kredilerde borç bakiyesine ilişkin kur farkı veya endeks farkı ile dönem faizinin cari kurdan Türk Lirası karşılığı veya fark faizin toplam tutarı üzerinden hesaplanırken, tahakkuk ettirilen faizlere ek olarak; döviz ve altın kredilerinde kredinin kullanıldığı tarihte, kredinin anapara tutarı ve altın miktarı tutarı üzerinden hesaplanır¹¹³.

KKDF’ ye tabi tutulan işlemlerden bazıları şunlardır¹¹⁴;

- “Krediler
- Gayri Nakdi Krediler
- Kredi Kartı Borç Taksitlendirmeleri ve Kredi Kartı
- Yurt Dışından Sağlanan Krediler
- Fiduciary İşlemler (İnançlı İşlemler)
- Prefinansman Kredileri
- İhracat Faktoringi
- Postfinansman Kredileri”

¹¹¹ Mehmet Saraç, “Türkiye’nin KKDF Gerçeği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:47, 2010, s.157.

¹¹² Ömer Çakıcı ve Mehmet Ceylan, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu: Teori- Uygulama- Mevzuat, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul,2014,s.53.

¹¹³ Türkiye Bankalar Birliği, ss. 46-47.

¹¹⁴ Ahmet Çelik, “Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu”, [http://www.kto.org.tr/d/file/kaynak-kullanimi-destekleme-fonu-\(kkdf\).pdf](http://www.kto.org.tr/d/file/kaynak-kullanimi-destekleme-fonu-(kkdf).pdf), (13.11.2018).

Tablo 13: Kaynak Kullanımını Destekleme Fonuna Yapılacak Kesinti Oranları

	Fon Kesinti Oranı
Bankalar ve finansman şirketlerince kullandırılan Tüketici kredilerinde (Gerçek kişilere ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla kullandırılan krediler)	%15
Diğer kredilerde	%0
Bankalar ve finansman şirketlerinin yurt dışından sağladıkları kredilerde	%0
Bankalar ve finansman şirketleri dışında Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından sağladıkları kredilerde	%3
(*) Bankalar ve finansman şirketleri dışında Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından sağladıkları döviz ve altın kredilerinde (fiduciary işlemler hariç) ,	
Ortalama vadesi bir yıla kadar olanlarda	%3
Ortalama vadesi 1 yıl (1 yıl dahil) ile 2 yıl arasında olanlarda	%1
Ortalama vadesi 2 yıl (2 yıl dahil) ile 3 yıl arasında olanlarda	%0,5
Ortalama vadesi 3 yıl (3 yıl dahil) ve üzerinde olanlarda	%0
kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatta	%6

Kaynak: <http://www.gib.gov.tr/kkdf-mevzuat> (13.11.2018).

Bankalar ve finansman şirketlerince kullandırılan tüketici kredilerinde oran %15 olarak belirlenirken dış ticarete kullanılan kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatta ise oran %6’dır (Tablo 13). Genel olarak krediler üzerinden kesinti yapılan KKDF, kredilerin türlerine göre oranlarda da farklılıklar göstermektedir.

Türkiye’de bankacılık işlemlerinin vergilendirilmesine baktığımızda Türkiye’deki bankaların birçok verginin ödenmesinde yükümlü veya sorumlu sıfatıyla karşı karşıya olduğunu görmekteyiz. Özellikle BSMV, bankaların ödemekle yükümlü olduğu bir vergi türü olmasına rağmen, bankalar BSMV maliyetlerini bankacılık hizmetleri yoluyla müşterilerine yansıtmaktadır. Bu kapsamda BSMV’nin mükellefleri banka müşterileri olmaktadır. Banka müşterilerinin, BSMV hakkındaki vergi bilincinin hangi seviyede olduğu, BSMV’ye karşı tutum ve davranışlarının hangi yönde olduğuna dair bilgiler üçüncü bölümde ayrıntılı şekilde yer verilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ KARŞISINDA VERGİ MÜKELLEFLERİNİN TUTUM VE DAVRANIŞLARINA YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI: DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Günümüz Türkiye'sinde vergilerin %63'ü dolaylı yollardan tahsil edilmektedir¹¹⁵. BSMV'de bankalar aracılığıyla tahsil edildiği için bir nevi dolaylı bir vergidir. İlk olarak 1926 yılında alınmaya başlanılan BSMV 1956 yılında yapılan son değişiklikle birlikte günümüze kadar gelmiştir. Özellikle son zamanlarda bankacılık sektörünün hızla yayılması bu verginin daha çok bankalar tarafından tahsil edilmesine olanak sağlamıştır.

Bu çalışmanın amacı; mükelleflerin işlem vergisi olarak bilinen BSMV hakkındaki bilgisini tespit etmek ve mükelleflerinin vergi hakkındaki tutum ve davranışları ölçmektir. Bu amaçla Denizli Merkez İlçedeki Yapı ve Kredi bankasıyla iletişimde olan ve aynı zamanda bu verginin mükellefi konumunda olan müşterilere yönelik anket çalışması yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ALANI

BSMV karşısında mükelleflerin tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik anket çalışmasının alanı Denizli Merkez İlçede yer alan Yapı ve Kredi Bankasıyla sürekli iletişimde bulunan müşteriler oluşturmaktadır. Çünkü BSMV, bankalarda işlem yaptıran ve bu işlemler sonucunda lehe kalan paralar üzerinden alınan bir vergi türü olduğu için bu verginin mükellefleri de yine banka müşterileridir.

Buna göre alan çalışmasının daha iyi bir şekilde açıklanabilmesi adına Denizli Merkez İlçedeki bankalar ve şubeleri hakkında kısa bir bilgi vermek uygun olacaktır.

¹¹⁵ Ozan Bingöl, " Vergi Uzmanı Bingöl: 2018'in Vergi Rekortmeni Vatandaş Oldu", 21.01.2019, <https://tr.sputniknews.com/ekonomi/201901211037197017-vergi-uzmani-bingol-vergi-rekortmeni-vatandas/> , (15.12.2018).

Tablo 14:Denizli Merkez İlçede Bulunan Bankalar ve Şube Sayıları

Banka	Şube Sayısı	Banka	Şube Sayısı
AKBANK	6	ŞEKERBANK	1
ALTERNATİFBANK	1	TURKLAND	1
ANADOLUBANK	1	TÜRK EKONOMİ BANKASI	5
BURGAN BANK	1	TÜRK EXİMBANK	1
DENİZBANK	4	T.C. ZİRAAT BANKASI	9
FİBABANKA	1	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI	8
HSBC BANK	1	TÜRKİYE HALK BANKASI	7
ICBC TURKEY BANK	1	TÜRKİYE İŞ BANKASI	11
ING BANK	1	TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI	8
ODEA BANK	1	YAPI VE KREDİ BANKASI	9
QNB FİNANSBANK	6		

Kaynak: TBB tarafından edinilen bilgilerden hareketle düzenlenmiştir.

Türkiye Bankalar Birliği Şubat ayı 2019 yılı verilerinden elde edilerek oluşturulan tabloda Denizli’de toplam 21 adet bankanın faaliyette bulunduğu görülmektedir. Bulunan 21 adet bankanın sadece Denizli Merkez İlçede 84 tane şubesi aktif olarak faaliyet göstermektedir (Tablo 14).

30.09.2019 yılında Türkiye Bankalar Birliği’nin yayınlamış olduğu raporda Türkiye genelinde yapılan bankaların aktif büyüklüğüne göre sıralamasını ele aldığımızda sıralamada ilk beş’e giren bankanın listesi Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15: Türkiye’nin En Büyük İlk 5 Bankası

Sıra	Banka	Şube Sayısı	Toplam Aktifler	Toplam Mevduat
1	T.C. Ziraat Bankası	1778	551.994	345.017
2	Türkiye İş Bankası	1357	444.334	243.039
3	Türkiye Garanti Bankası	930	410.777	243.865
4	Akbank	782	392.457	221.344
5	Yapı ve Kredi Bankası	867	390.170	211.024

Kaynak: TBB tarafından edinilen bilgilerden hareketle düzenlenmiştir.

BSMV mükellefleri için yapılan anket çalışmasının örneklemini Tablo 15’de belirtildiği gibi Türkiye’nin ilk beş büyük banka sıralamasında yer alan Yapı ve Kredi Bankası oluşturmaktadır. Araştırmada, Yapı ve Kredi Bankası’nın Denizli Merkez İlçedeki sadece bir şubesinde anket çalışması yapılmıştır. Ele alınan Yapı ve Kredi Bankası’nın Denizli Merkez İlçe şubesindeki banka müşteri sayısı banka yetkilisi tarafından edinilen bilgiye göre yaklaşık olarak 10.500 olup ana kütleden seçilen örneklem ise 300 kişidir. Seçilen Yapı ve Kredi Bankası müşteri portföyü ve şube sayısı büyüklüğü açısından Türkiye’de liderlerden biri konumunda olduğu için seçilen

Yapı ve Kredi Bankası verileri, müşterilerden elde edilen anket sonuçlarının temsil kabiliyeti yüksektir.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Likert ölçekli anket çalışması yapılmıştır. Araştırma kapsamında banka müşterileri ile irtibata geçilerek yüz yüze görüşme sağlanarak anket verileri toplanmıştır. Bu kapsamda 300 kişiye yönelik anket çalışması yapılmış olup bu anket verileri SPSS ortamında analiz edilmiştir.

3.3.1. Soruların Hazırlanması

Soruların hazırlanması sürecinde literatür çalışması yapılmış ve BSMV kapsamında bu konuyla ilgili daha önceden bir anket çalışması yapılmadığı için sorular benzer konulardaki anket çalışmalarından da faydalanılarak tarafımızca derlenmiş ve etik kurul izin belgesi ¹¹⁶ alınarak uygulanmıştır.

Tablo 16: Anket Sorularının Hazırlanmasında Literatür Çalışması

James Alm, Michael McKEE and William Beck, “Amazing Grace: Tax Amnesties and Tax Compliance”, National Tax Journal, Vol:43, No:1, 1990, pp. 23-37.	Araştırmanın Metodolojisi: Vergi aflarının uzun vadeli etkisini ölçmek için deneysel yöntemlere başvurulmuştur.
	Araştırmanın Amacı: Vergi aflarının gönüllü uyum üzerindeki uzun vadeli etkisini analiz etmek amaçlanmıştır.
	Araştırmanın Sonucu: Vergi aflarının vergi adaletini bozduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca vergi uyumu, vergi affının ardından bir düşüş yaşandığı gözlemlenmiştir.
Naci B. Muter, Süreyya Sakıncı ve A. Kemal Çelebi, “Mükelleflerin Vergi Karşısında Tutum ve Davranışları Araştırması”, 1993, ss.33-63.	Araştırmanın Metodolojisi: Manisa Merkez İlçe’de gerçek usulde Gelir Vergisine tabi mükelleflerden 505 kişiye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Mükelleflerin vergileme olayına karşı göstermiş oldukları tutum ve davranışlar ölçülmüştür.
	Araştırmanın Sonucu: Mükelleflerin öğrenim düzeylerinin artması ile vergi bilinci ve vergiye karşı duyarlılık arasında ilişki ortaya konulmuştur. Diğer sonuç ise, vergi yükünün artması durumunda mükellefler vergi kaçakçılığına olumlu yönde bakmaktadır.

¹¹⁶ Ek:2 Etik Kurul İzin Belgesi

Harun Cansız, “Vergi Mükelleflerinin Vergiyi Algılama Hakkındaki Görüşleri: Afyonkarahisar İli Örneği”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:8, Sayı:2,2006, ss.115-138.	Araştırmanın Metodolojisi: Afyonkarahisar’daki vergi mükellefleri içerisinde 816 kişiye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Mükelleflerin vergiyi nasıl algıladıklarını ölçmeye yönelik bir çalışma yapılmıştır.
	Araştırmanın Sonucu: Anket sonucundan çıkan bulgulardan vatandaşlar vergi ödemeyi vatandaşlık görevi olarak görmektedir. Fakat vergi yönetiminin iyi olmadığı sonucu ortaya da çıkmıştır. Mükellefler vergi kaçakçılığının yapıldığını bilmekte fakat vergi kaçakçılığı yapan kişileri ayıplamamaktadır. Bu durum vergi kaçırmanın mükellefte vicdanı rahatsızlık uyandırmadığı dile getirilmiştir.
Nuri Ömürbek, Hüseyin Güçlü Çiçek ve Serdar Çiçek, “Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları”, Maliye Dergisi, Sayı:153,2007, ss.102-122.	Araştırmanın Metodolojisi: Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. son sınıf öğrencileri içerisinde 316 öğrenciye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Potansiyel vergi mükellefi olacak üniversite öğrencilerinin vergi bilinci algısını ölçmek amaçlanmıştır.
	Araştırmanın Sonucu: İ.İ.B.F. öğrencilerine yapılan bu çalışma genel olarak genç yaş vergi mükellefi olarak sınıflandırılabilir olan bu kitlenin vergi uyumu ve vergi bilincinin ortalamasının üzerinde bir sonuç gösterdiği ortaya çıkmıştır.
Muhlis Bağdiken, Arzu Erdoğan, “Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği”, Finans Politik&Ekonomik Yorumlar Dergisi, Cilt:47, Sayı:548, 2010, ss.105-122.	Araştırmanın Metodolojisi: Zonguldak İlindeki Gelir Vergisi mükellefleri içerisinde 457 kişiye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Vergi uygulamaları karşısında mükelleflerin tutum ve davranışlarının nasıl olduğu ve vergi bilincinin hangi düzeyde olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır.
	Araştırmanın Sonucu: Mükellefler ödediği verginin vatandaşlık görevi olarak kabul etmektedir. Mükellefler ödemiş oldukları verginin nerede kullanıldıklarını bilmek istemektedir. Vergi cezalarına ilişkin bulgulara göre; vergi suçlarında cezaların yaptırım gücündeki yetersizlikten kaynaklandığını dile getirmiştir.
Güneş Çetin ve Ramazan Gökbnar, “Mükellef Hakları ve Vergiye Gönüllü Uyum: Manisa Merkez İlçe Anket Uygulaması”, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:346, 2010, ss.100-113.	Araştırmanın Metodolojisi: Manisa Merkez İlçe’de bulunan Gelir Vergisi mükelleflerinden 300 kişiye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Mükellef hakları konusunda mükelleflerin bilgi ve istek düzeyini ölçmek, gelir idaresine yaklaşımını anlamak ve mükelleflerin devlete olan güvenleri ile gönüllü uyumları konusunda mükellef haklarının nasıl etki yaptığını değerlendirmektir.
	Araştırmanın Sonucu: Vergi uyumu açısından mükellef haklarının önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulvi Sandalcı, İnci Sandalcı ve Ahmet Karaaslan, “Vergi İdaresi Ve Siyasi Yönetim Algısının Vergi Ahlakına Etkisi: Anket Çalışması”, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, 2015, ss.16-32.	Araştırmanın Metodolojisi: Dumlupınar Üniversitesinde 3 fakülte ve 2 yüksekokulda okuyan 1108 öğrenciye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Toplumda vergi ahlakının oluşmasında etki eden faktörlerden vergi idaresi ve siyasi yönetim algısı faktörlerinde öğrencilerin vergi ahlak düzeylerinin ne derece etkelediği araştırılmıştır.
	Araştırmanın Sonucu: Mükellefler vergileme ile ilgili kararlara aktif bir şekilde katılabildiklerini, çoğunluğu vergi sisteminin karmaşıklığının vergisel işlemleri olumsuz yönde etkilediğini, vergi suçlarına karşı verilen cezaların yeterli olmadığını ve vergi idaresinin ve memurlarının mükelleflere olan davranışlarını olumlu bulduklarını ifade etmiştir.
Şahin Yeşilyurt, “Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye Ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:12, Sayı:32, 2015, ss.36-56.	Araştırmanın Metodolojisi: Bülent Ecevit Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye bölümü öğrencileri ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden 473 kişiye anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı: Mali eğitim alan maliye bölümü öğrencileri ile dini eğitim alan ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakı algısını ölçmeyi ve etkilerini değerlendirmeyi amaçlanmıştır.
	Araştırmanın Sonucu: Yapılan çalışma sonucunda ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakına yönelik ifadelerle maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha fazla katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır. İlahiyat öğrencileri, Maliye bölümü öğrencilerine kıyasla vergi ödememenin ahlaklı bir davranış olmadığını, topluma karşı sorumlulukları olan bir kişinin vergisinin tam olarak ödemesi gerektiğini, ödenen vergilerin toplumun gelişmesi için önemli bir katkı sağladığını yüksek oranda ortaya koymuştur.
Mustafa Taytak, “Vergi Kültürünü Belirleyen Faktörler ve Mükelleflerin Demografik Özelliklerinin Vergi Kültürü Üzerindeki Etkisi”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt:5, Sayı:7, 2016, ss.1933-1957.	Araştırmanın Metodolojisi: Gelir Vergisi mükellefi olan 436 kişi ele alınarak anket çalışması gerçekleştirilmiştir.
	Araştırmanın Amacı: Mükelleflerin vergi kültürüne etki eden vergi algısı, vergiye karşı takındıkları tutumların demografik faktörler açısından incelenmesidir.
	Araştırmanın Sonucu: Mükelleflerin demografik özellikleri değişkenlik gösterdikçe vergi algısı ve vergiye karşı tutum ve davranışların farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur.
Uğur Çiçek ve Ferhat Bitlisi, “Vergi Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci Ve Farkındalığı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma”, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:10, 2017, ss.261-278.	Araştırmanın Metodolojisi; Mehmet Akif Ersoy üniversitesinde öğrenim gören 414 öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır.
	Araştırmanın Amacı; Vergi farkındalığı ve bilincinin oluşmasında, vergi eğitiminin etkisini ölçmek.
	Araştırmanın Sonucu; Vergi bilincinin ve vergi farkındalığının oluşmasında vergi eğitiminin önemli olduğu ortaya konulmuştur.

Vergi mükelleflerine yönelik anket çalışmasında ilk olarak demografik sorular hazırlanmış sonrasında vergi bilinci, vergiye karşı tavır ve vergi ahlakını ölçmeye yönelik çoktan seçmeli sorular hazırlanmış olup en son olarak 5'li Likert ölçeği kullanılarak yine aynı şekilde vergi bilinci, vergiye karşı tavır soruları da eklenerek anket soruları düzenlenmiştir.

3.3.2. Verilerin Hazırlanması

Toplanan anketlerden elde edilen veriler titiz bir çalışmayla SPSS ortamına aktarılmıştır. İlk olarak demografik sorulara ait frekans dağılımları yapılmıştır ve demografik verilere ait bilgiler ortaya çıkmıştır. Yaş ortalamasına bakıldığında genç nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Bu sayede genç nüfusun BSMV hakkındaki bilgi düzeyinin hangi seviyede olduğu net şekilde ortaya konulacaktır.

Analizin ikinci kısmında ise, birbiriyle ilişkili olduğunu düşündüğümüz sorulara yönelik “Ki-kare, bağımsızlık testi ve korelasyon testleri” yapılmıştır. Bu testler sonucunda aralarında anlamlı bir bağ bulunan sorular ele alınıp gerekli açıklamalar yapılmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular ilerleyen bölümlerde anlatılmaktadır.

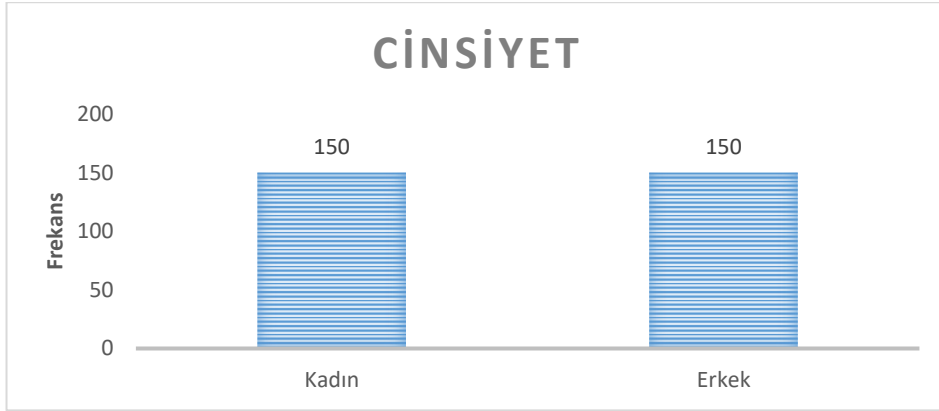
3.3.2.1. Vergi Mükelleflerinin Anket Sonuçları

Vergi mükelleflerinin demografik bulgularına baktığımızda elde edilen sonuçlar şu şekildedir: BSMV mükellefi olan bireylerin %50'sini kadınlar geri kalanını ise erkekler oluşturmaktadır (Tablo 17). Yaş dağılımının %44,7'si 18-30 yaş aralığını temsil etmektedir (Tablo 18). Ankete katılan bireylerin çoğunluğu genç nüfustur. Mükelleflerin eğitim düzeylerine bakıldığında %48,7'si lisans mezunudur (Tablo 19). Ankete katılan mükelleflerin %47,7'si 2001 - 5000 TL aralığında ücret aldığını dile getirmektedir (Tablo 20). Bireylerin faaliyette bulunduğu sektöre bakıldığında %44,7'si özel sektörde çalışmaktadır (Tablo 21).

3.3.2.1.1. Vergi Mükelleflerinin Demografik Yapısı

- **Cinsiyet**

Grafik 1: Cinsiyet

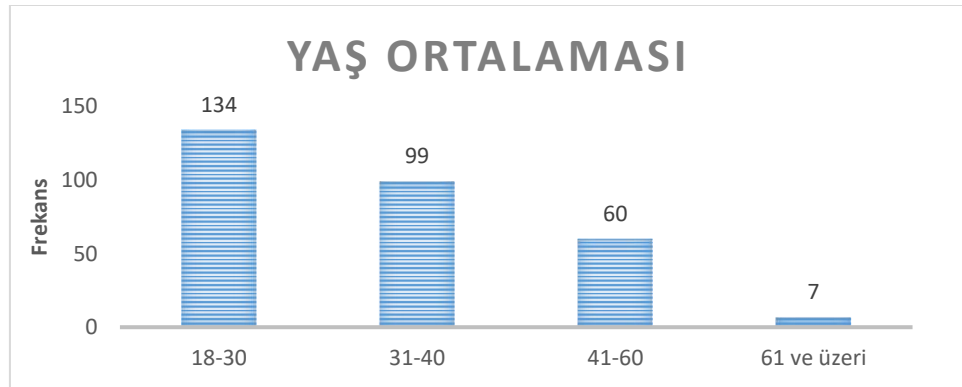
Tablo 17: Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	150	0,50
Erkek	150	0,50
Toplam	300	100

BSMV mükellefi olarak ankete katılan bireylerin %50'si kadın %50'si erkeklerden oluşmaktadır (Tablo 17).

- **Yaş Ortalaması**

Grafik 2: Yaş Ortalaması

Tablo 18: Yaş Ortalaması

Yaş	Frekans	Yüzde
18-30	134	44,7
31-40	99	33,0
41-60	60	20,0
61 yaş ve üzeri	7	2,3
Toplam	300	100

Yaş ortalamasına baktığımızda ankete katılan bireylerin %44,7'si 18-30 yaş, %33,0'ü 31-40 yaş, %20,0'si 41-60 yaş ve %7'sini ise 61 yaş ve üzeri kişilerden oluşmaktadır (Tablo 18).

BSMV mükelleflerinin çoğunluğunu genç nüfus oluşturmaktadır.

- **Eğitim Düzeyi**

Grafik 3: Eğitim Düzeyi

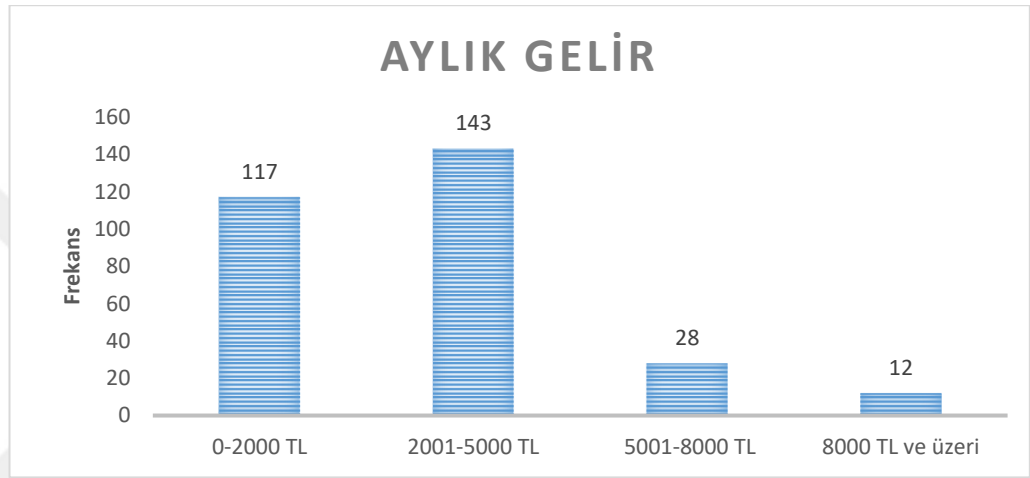
Tablo 19: Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
İlkokul	18	6,0
Orta Öğrenim(lise dahil)	110	36,7
Lisans	146	48,7
Lisansüstü	26	8,7
Toplam	300	100

Mükelleflerin eğitim düzeylerine baktığımızda %6,0'sı ilköğretim, %36,7'si Orta öğrenim, %48,7'si lisans ve %8,7'si lisansüstü eğitimden mezun olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyine baktığımızda en fazla oran %48,7 ile lisans mezunlarına aittir (Tablo 19). Bu da ankete katılan kişilerin çoğunluğunun eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Gelir Düzeyi**

Grafik 4: Gelir Düzeyi

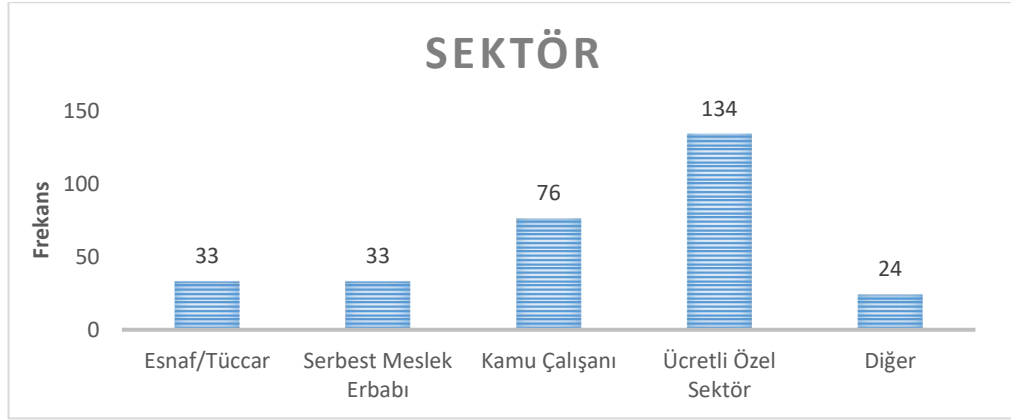
Tablo 20: Gelir Düzeyi

Gelir Düzeyi	Frekans	Yüze
0-2000 TL	117	%39,0
2001-5000 TL	143	%47,7
5001-8000 TL	28	%9,3
8000 TL ve üzeri	12	%4,0
Toplam	300	100

Mükelleflerin gelir düzeylerine baktığımızda %39,0'u 0-2000 TL arasında, %47,7'si 2001-5000 TL arasında, %9,3'ü 5001-8000 TL arasında ve %4,0'ü ise 8000 TL ve üzeri ücret aldığı dile getirmiştir (Tablo20). Mükelleflerin gelir düzeyleri orta düzeyde gelir elde eden kişilerden oluşmaktadır.

- **Faaliyette Bulunduğu Sektör**

Grafik 5: Faaliyette Bulunduğu Sektör

Tablo 21: Faaliyette Bulunduğu Sektör

Sektör	Frekans	Yüzde
Esnaf/Tüccar	33	%11,0
Serbest Meslek Erbabı	33	%11,0
Kamu Çalışanı	76	%25,3
Ücretli Özel Sektör	134	%44,7
Diğer	24	%8,0
Toplam	300	100

Mükelleflerin faaliyet durumlarına baktığımızda %11,0'i esnaf/tüccar, %11,0'i serbest meslek erbabı, %25,3'ü kamu çalışanı, %44,7'si ücretli özel sektör ve %8'i ise diğer meslek gruplarından oluşmaktadır. Diğer meslek grubunda olan sektörler ise; çiftçi, emekli, gayrimenkul veya menkul sermaye iradı elde edenlerin oluşturmuş oldukları mensup gruplarıdır (Tablo 21).

Mükelleflerin içinde buldukları meslek gruplarından en fazla paya ücretli özel sektör sahiptir.

3.3.2.1.2. Vergi Bilinci ve Vergiye Karşı Tutum İle İlgili Sorulara Mükelleflerin Gösterdikleri Önem Dereceleri

Mükelleflerin vergi bilinçlerini ve vergiye karşı tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik sorulan sorular şu şekildedir;

Tablo 22: Mükelleflerin Ödemiş Oldukları BSMV'nin Devlet Tarafından Etkin Şekilde Kullanımı

Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	69	%23
Katılmıyorum	94	%31,3
Kararsızım	92	%30,7
Katılıyorum	29	%9,7
Kesinlikle Katılıyorum	16	%5,3
Toplam	300	100

Mükelleflerin ödemiş oldukları BSMV'nin etkin bir şekilde kullanıldığı şeklindeki soruya %31,3'ü katılmıyorum ve %23'ü kesinlikle katılmıyorum cevapları vermiştir. Toplam ankete katılanların %54,3 oranındaki mükellefler kendilerinden alınan BSMV'nin etkin bir şekilde kullanıldığına inanmamaktadır. Geriye kalan kişilerden %30,7'si ise bu konu hakkında kararsız kalmışlardır. Sadece devlete olan güven düzeyi yüksek kişilerin %15'i etkin olarak BSMV'nin kullanıldığına inanmaktadır. Yani mükelleflerin gözünde BSMV'nin etkin bir şekilde kullanılmadığı gözlemlenmiştir (Tablo 22).

Tablo 23: BSMV Bilincinin Toplumca Özümsemesi

BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	41	%13,7
Katılmıyorum	52	%17,3
Kararsızım	71	%23,7
Katılıyorum	82	%27,3
Kesinlikle Katılıyorum	54	%18
Toplam	300	100

Mükelleflerin, BSMV bilincinin toplumca özümsemi gerektiği sorusuna %27,3 oranında katılmıyorum %18 oranında ise kesinlikle katılmıyorum cevabı çıkmıştır. Mükellefler BSMV bilincinin ancak toplumca özümsemiğinde artacağını düşünmektedir. Bu da %45,3 oranla kendini göstermektedir (Tablo 23).

Tablo 24: BSMV Bilincinin Yeterli Düzeyde Olması

Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	85	%28,3
Katılmıyorum	114	%38
Kararsızım	54	%19
Katılıyorum	28	%9,3
Kesinlikle Katılıyorum	15	%5
Toplam	300	100

Bir önceki soru ile paralel düzeyde olan bu sorunun cevabı da net bir şekilde ortaya konulmuştur. Mükelleflerden %66,3'ü Türkiye'de yaşayan kişilerin BSMV bilincinin düşük bir düzeyde olduğunu söylemektedir (Tablo 24). Bir önceki soru ile bağdaştırırsak mükellefler vergi bilincinin düşük olduğunun farkındalar ve bunun için vergi bilincinin toplumca özümsemi gerektiği düşüncesindedirler.

Tablo 25: BSMV Oranı

Ülkemizde BSMV oranı yüksektir.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	26	%8,7
Katılmıyorum	58	%19,3
Kararsızım	71	%23,7
Katılıyorum	93	%31,0
Kesinlikle Katılıyorum	52	%17,3
Toplam	300	100

Mükellefler kendilerinden tahsil edilen BSMV oranını yüksek bulmaktadırlar. %48,3 oran ile mükellefler alınan verginin oranını yüksek bulurken sadece %28 oranını temsil eden kişiler alınan verginin oranını yerinde bulmuşlardır (Tablo 25).

Tablo 26: BSMV Kanunu'nun Anlaşılır Olması

BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	46	%15,3
Katılmıyorum	88	%29,3
Kararsızım	104	%34,7
Katılıyorum	52	%17,3
Kesinlikle Katılıyorum	10	%3,3
Toplam	300	100

Mükelleflerin BSMV kanunu hakkındaki görüşleri şöyledir; %15,3'ü kesinlikle katılmıyorum ve %29,3'ü katılmıyorum şeklinde cevap verilmiştir. Ankete katılanların %44,6'lık oranı kanunun açık bir şekilde olmadığını ortaya koymuştur. %34,7 oranına sahip kararsızım cevabı veren kişiler ise tebliğ hakkında bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişlerdir (Tablo 26).

Tablo 27: BSMV'nin Hangi İşlemlerden Tahsil Edildiğinin Bilinmesi

BSMV'nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	35	%11,7
Katılmıyorum	73	%24,3
Kararsızım	75	%25
Katılıyorum	92	%30,7
Kesinlikle Katılıyorum	25	%8,3
Toplam	300	100

BSMV'nin hangi işlemlerden tahsil edildiği bilgisini ölçmek adına sorulmuş bir sorudur. Katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabı veren kişilerin %39'u BSMV'nin hangi işlemler neticesinde tahsil edildiğini bilmektedir. Diğer yandan %25 oranına sahip kişiler BSMV'nin hangi işlemler üzerinden tahsil edildiğinin tam olarak emin olmadıklarını, %36'sı ise hangi işlemlerden tahsil edildiğini kesin olarak bilmediklerini söylemiştir (Tablo 27).

BSMV'nin hangi işlemler üzerinden alındığına emin olamayan kişiler ile kesin olarak bilmeyen kişilerin oranları toplamı %61 olarak hesaplanmıştır. Kısaca ifade etmek gerekirse sonuçlar mükelleflerin dolaylı yoldan tahsil edilen bu verginin hangi işlem üzerinden alındığını ve hangi tür bankacılık işlemleri faaliyetleri sonucunda bu

vergiye tabi tutulduklarını bilmediklerini ortaya koymuştur. Bunun nedeni ise; vergi bilincinin tam olarak mükellefler üzerinde yerleşmemiş olması ve mükelleflerin bankada işlem yaparken yaptığı işlem sonucunda bu vergiyi ödediklerinde banka çalışanlarının bununla ilgili herhangi bir bilgi vermemesidir.

Tablo 28: BSMV'nin Hangi Kanallar Aracılığı İle Tahsil Edildiğinin Bilinmesi

BSMV'nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	34	%11,3
Katılmıyorum	63	%21
Kararsızım	68	%22,7
Katılıyorum	101	%33,7
Kesinlikle Katılıyorum	34	%11,3
Toplam	300	100

Mükellefler BSMV'nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğinin bilinmesine dair yöneltilen soruya %11,3'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını verirken %33,7'si ise katılıyorum cevabını vermişlerdir. Ankete katılanların %22,7'si ise BSMV'nin hangi kanal aracılığı ile ödediğinden emin olmadıklarını %32,3'ü ise bilmediklerini ortaya koymuştur (Tablo 28).

Mükelleflerin %45'i bankalar aracılığıyla ödediği verginin farkında iken, geri kalan kişilerin bu verginin bankalar aracılığıyla ödemiş olduklarının farkında bile değillerdir. Bir önceki soruyla ilişkilendirirsek bir önceki soruda, BSMV'nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini bilmeyenlerin yüzdesinin yüksek olduğu gibi BSMV'nin hangi kanallar aracılığıyla bu vergiyi ödediklerini bilmeyenlerin de yüzdesinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Mükelleflerin BSMV konusundaki vergi bilinçleri düşük düzeydedir.

Tablo 29: BSMV'nin Nerelere Harcandığını Bilinmesi Ve Vergi Bilincinin Artması

Ödemiş olduğum BSMV'nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi artırır.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	26	%8,7
Katılmıyorum	52	%17,3
Kararsızım	54	%18,0
Katılıyorum	78	%26
Kesinlikle Katılıyorum	90	%30
Toplam	300	100

Burada mükelleflerin ödemiş oldukları verginin devlet tarafından nerelere harcandığının bilinmesinin, kişilerin vergi bilincini arttıracığına dair soruya %56 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum sonucu ortaya çıkmıştır (Tablo 29). Bu duruma göre, kişiler ödemiş oldukları verginin hangi alanlara kaynak sağladıklarını bilmedikleri için ödedikleri vergi mükelleflere anlamsız gelmektedir. Bu kapsamda devletin mükelleflere alınan verginin ne amaçla kullanıldığına dair bilgi verilerek mükelleflerin bilinçlenmesi yönünde adım atması gerekmektedir.

Tablo 30: BSMV Tarifesindeki Vergi Oranı Seviyesini Uygun Bulma

BSMV tarifesindeki vergi oranı seviyesini uygun buluyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	63	%21
Katılmıyorum	95	%31,7
Kararsızım	90	%30
Katılıyorum	31	%10,3
Kesinlikle Katılıyorum	21	%7
Toplam	300	100

BSMV tarifesindeki vergi oranı seviyesinin uygunluğunun ölçülmesine dair bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme sonucunda %10,3 katılıyorum ve %7 kesinlikle katılıyorum cevapları veren kişilerin bu vergi oranını uygun buldukları ortaya konulmuştur. Ankete katılanların %52,7'si ise vergi oranının seviyesini uygun bulmamaktadır. Mükellefler, %5 olan BSMV oranının seviyesini yüksek bulmakta ve verginin düşürülmesi gerektiğini savunmaktadırlar (Tablo 30).

Tablo 31: BSMV'nin Herkes Tarafından Eşit Bir Şekilde Alınmasının Adil Bulunması

BSMV oranının herkes tarafından eşit bir şekilde alınmasını adil buluyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	66	%22
Katılmıyorum	68	%22,7
Kararsızım	74	%24,7
Katılıyorum	67	%22,3
Kesinlikle Katılıyorum	25	%8,3
Toplam	300	100

BSMV'nin herkes tarafından eşit bir şekilde tahsil edilmesine yönelik durumun %30,6'sı bu durumu adil bulurken %44,7'si bu durumu adil olarak değerlendirmemiştir (Tablo 31).

Doğrudan tahsil edilen vergilerde kişilerin ekonomik durumu göze alınarak buna göre bir vergilendirme sistemi yapılırken, dolaylı vergilerde bu durum söz konusu değildir. Verilerden de anlaşılacağı üzere mükellefler, herkesten eşit oranda alınan bu vergiden dolayı rahatsızlığını göstermiştir.

Tablo 32: BSMV'nin Yatırımların Önünde Engel Oluşturması

BSMV'nin yatırımların önünde bir engel olduğunu düşünüyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	25	%8,3
Katılmıyorum	55	%18,3
Kararsızım	93	%31
Katılıyorum	82	%27,3
Kesinlikle Katılıyorum	45	%15
Toplam	300	100

BSMV mükelleflerinin yatırımların önünde engel oluşturduğuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir; %26,6'sı BSMV'nin yatırımların önünde engel oluşturmadığını düşünürken %42,3'ü yatırımların önünde bir engel unsuru olduğunu dile getirmekte %31'i ise bu konu hakkında kararsız olduğunu belirtmiştir (Tablo 32). Mükellefler oranının yüksek olmasının bankacılık hizmetlerinde maliyetlerin artmasına sebep olduğunu, bu yüzden yapılacak olan yatırımlarda engel teşkil ettiğini savunmaktadırlar.

Tablo 33: BSMV'nin Devlet Tarafından Yerinde Kullanıldığına İnanma

Ödemiş olduğum BSMV'nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	62	%20,7
Katılmıyorum	77	%25,7
Kararsızım	89	%29,7
Katılıyorum	57	%19
Kesinlikle Katılıyorum	15	%5
Toplam	300	100

BSMV'nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına mükelleflerin %46,4'ü inanmamaktadır. %24'ü ise ödemiş oldukları verginin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanırken, %29,7'si ise bu konuda kararsız olduklarını söylemişlerdir (Tablo 33).

Ankete katılan bireylerin çoğunluğunun alınan verginin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanmaması ve bir kısmının ise bu konuda kararsız kalmasının nedeni; devletin almış olduğu vergiler hakkında mükelleflerine nerelerde kullanıldığına dair gerekli açıklamalara mükelleflerin ulaşamaması veya anlaşılabilmesidir. Böylelikle mükellefler olaya inanmamakta ya da şüpheyle yaklaşmaktadır. Bu durum kişilerin devlete olan güvensizliği yansıtmaktadır.

Tablo 34: BSMV'nin Dolaylı Bir Vergi Olmasının Mükellefleri Rahatsız Etmesi

BSMV'nin dolaylı bir vergi olması beni rahatsız etmektedir.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	31	%10,3
Katılmıyorum	47	%15,7
Kararsızım	72	%24
Katılıyorum	94	%31,3
Kesinlikle Katılıyorum	56	%18,7
Toplam	300	100

BSMV'nin dolaylı yoldan tahsil edilmesinin kişileri rahatsız etmesine yönelik soruya %10,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %15,7'si katılmıyorum %24'ü kararsızım %31,3'ü katılıyorum ve %18,7'si kesinlikle katılıyorum cevaplarını vermiştir. Ankete katılan bireylerin %50'si bu durumdan rahatsız olduğunu dile getirmişlerdir (Tablo 34).

Devlet açısından düşündüğümüzde, verginin toplanması bakımından dolayı vergi iyi bir durum iken mükellefler için ise bu durum tam tersidir. Devlet vergisini hızlı ve pratik bir şekilde toplarken mükellefler ise dolaylı yoldan ödediği bu verginin bazen farkında bile değildir. Ayrıca dolaylı verginin özelliği gereği bu verginin subjektif karakterli olması mükellefler üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır.

Tablo 35: BSMV'nin Nerelere Harcandığının Bilinmesi

Ödemiş olduğum BSMV' nin nerelere harcandığını bilmek isterim.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	23	%7,7
Katılmıyorum	32	%10,7
Kararsızım	46	%15,3
Katılıyorum	100	%33,3
Kesinlikle Katılıyorum	99	%33
Toplam	300	100

Mükelleflerin %66,3'ü ödemiş oldukları BSMV'nin nerelere harcandığını bilmek istemektedir (Tablo 35). Yani anketi yanıtlayan mükelleflerin yarısından fazlası ödemiş oldukları verginin nerelere harcandığını bilme konusunda hemfikirdirler. Alınan vergilerin devlet tarafından nerelere kaynak sağladığına dair mükelleflere bilgi verilmesi gerekmektedir.

Tablo 36: Ödenen Vergi İle Devlet Arasında Bağ Oluşması

Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	50	%16,6
Katılmıyorum	68	%22,7
Kararsızım	88	%29,3
Katılıyorum	71	%23,7
Kesinlikle Katılıyorum	23	%7,7
Toplam	300	100

Mükellefler ödemiş olduğu vergi ile devletten sağladığı hizmet arasındaki bağ kurma sorusuna %39,3'ü bir bağ olmadığı şeklinde yanıt verirken, %31,4'ü bağ kurmaktadır. % 29,3 'ü ise bu konu hakkında kararsız olduğunu söylemiştir.

Tablo 37: BSMV Ödemesinin Bankalar Aracılığıyla Yapılmasının Memnuniyeti

BSMV ödemesini bankalar aracılığıyla yapmaktan memnunum.	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	56	% 18,7
Katılmıyorum	55	% 18,3
Kararsızım	95	% 31,7
Katılıyorum	75	% 25
Kesinlikle Katılıyorum	19	% 6,3
Toplam	300	100

BSMV ödemesinin bankalar aracılığıyla tahsil edilmesine yönelik soruya %37'si bu durumdan memnun değilken %31,3 memnun olduğunu dile getirmektedirler. %31,7'si ise bu durum karşısında kararsızdır. Birbirine yakın oranlar olduğu için kesin olarak bankalar aracılığıyla ödemekten memnun ya da değil gibi bir yorum yapmamız mümkün değildir.

Tablo 38: Ödenen BSMV'nin Farkında Olma

Bir Mükellef olarak ödediğim BSMV'nin farkındayım	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	47	% 15,7
Katılmıyorum	63	% 21
Kararsızım	68	% 22,7
Katılıyorum	92	% 30,7
Kesinlikle Katılıyorum	30	% 10
Toplam	300	100

Mükelleflerin ödemiş olduğu verginin farkında olup olmadığı ile ilgili bu soruya ankete katılanların %36,7 farkında olmadığını %40,7'si ise farkında olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumda mükelleflerin bir kısmı bankada işlem yaptıktan sonra ödemiş oldukları verginin farkında iken bir diğer kısım ise bu vergiyi ödemediğinin farkında bile değildir. Dolaylı yoldan alınması ve vergi ile ilgili pek fazla açıklamalara yer verilmediği için kişiler ödemiş olduğu bu verginin farkında değildirler.

3.3.2.1.3. Bulguların Analizi

3.3.2.1.3.1. Ki- Kare Analizi

Ki-kare testi, gözlenen frekanslar(G) ile beklenen frekanslar(B) arasındaki farkın istatistik olarak anlamlı olup olmadığı temeline dayanır.

Ki-kare bağımsızlık testi ile Nitel iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılır.

Ki- kare uygunluk testinde ise, gözlenen bir değişkenin beklenen bir dağılıma uygunluğu veya gözlenen iki değişkenin aynı dağılıma sahip olup olmadığı araştırılır¹¹⁷.

Çalışmanın bu bölümü ki-kare testi ve çapraz tablo analizlerini kapsamaktadır. Birbirleri ile anlamlı bulunan çapraz tablolar ele alınacaktır.

¹¹⁷ Mehmet Güngör ve Yunus Bulut, “Ki-kare testi Üzerine”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Sayı:7, Cilt:1, ss.84-89.

- Vergi Mükellefleri Anketlerinin Çapraz Tablo Analizleri

Tablo 39: BSMV’ nin Tanımı ve BSMV ‘nin Ne Üzerinden Tahsil Edildiği Arasındaki İlişki

			BSMV ne üzerinden tahsil edilmektedir?					TOPLAM
			Gelir vergisi üzerinden tahsil edilir.	Kurumlar vergisi üzerinden tahsil edilir.	Bankaların sunduğu ürün ve hizmet neticesinde aldığı ücretler üzerinden tahsil edilir.	Ödemiş olduğumuz KDV üzerinden tahsil edilir.	Herhangi bir bilginin yoktur.	
Sizce BSMV’nin bir tanımı yapılmak istense aşağıdakilerden hangisini daha uygun bulursunuz ?	Devletin bankalar aracılığıyla almış olduğu bir vergi türüdür.	ms %	7 6,16	4 3,52	92 80,96	4 3,52	6 5,28	113 100
	Bankalarda işlem yapma şevkini kıran bir vergi türüdür.	ms %	9 15,48	4 6,86	36 61,92	2 3,44	7 12,04	58 100
	Vatandaşların üzerinde bir yüküdür.	ms %	14 24,08	3 5,16	29 49,88	3 5,16	9 15,48	58 100
	Herkesten eşit oranlarda alınan adaletsiz bir vergidir.	ms %	5 26,3	0 0	12 63,15	0 0	2 10,52	19 100
	Herhangi bir bilginin yok	ms %	4 7,7	6 11,53	6 11,53	2 3,85	34 65,38	52 100
	Toplam	ms %	39 13	17 5,67	175 58,33	11 3,66	58 19,3	300 100

$$X^2 = 122,019 \quad s.d = 16 \quad p < 0,00$$

“BSMV’nin bir tanımı yapılmak istense aşağıdakilerden hangisini daha uygun bulursunuz?” ile “BSMV ne üzerinden tahsil edilmektedir?” arasında anlamlı bir ilişki vardır. %80,96’sı BSMV’nin bankaların sunduğu hizmet karşısında devletin bankalar aracılığıyla almış olduğu bir vergi türü olarak kendini ifade ederken %61,92’si BSMV’yi bankaların yapmış olduğu hizmet sonucunda bankalarda işlem yapma şevkini kıran bir durum olarak değerlendirmektedir. Çünkü bireylerin yaptıkları işlemler

sonucunda ek olarak vergi yükünün eklenmesiyle birlikte mükelleflerin maliyetleri artmakta ve kişiler de bu sebepten dolayı zorunlu olmadıkça bankalarda işlem yapmak istememektedir. %49,88'i bankalarda yapılan işlem sonucunda alınan verginin vatandaşlar üzerinde bir yük olduğunu düşünmektedirler. %63,15'i ise yapılan işlem sonucunda alınan verginin herkesten eşit oranda alınmasını haksız bulmaktadır (Tablo 39). Gelir seviyesi birbiriyle eşit olmayan kişilerin aynı oranda vergi ödemesi mükellefleri rahatsız etmektedir.

Tablo 40: BSMV Oranı İle Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

			Eğitim düzeyiniz?				TOPLAM
			ilkokul	Orta öğrenim (lise dahil)	Lisans	Lisansüstü	
BSMV oranı yüzde kaçtır?	%2	ms	7	44	39	4	94
		%	7,45	46,8	41,5	4,25	100
	%5	ms	3	30	62	13	108
		%	2,77	27,7	57,4	12,04	100
	%10	ms	2	17	13	3	35
		%	5,71	48,5	37,1	8,57	100
	%15	ms	3	18	29	3	53
		%	5,66	33,96	54,8	5,66	100
	%20	ms	3	1	3	3	10
		%	30	10	30	30	100
	Toplam	ms	18	110	146	26	300
		%	6	36,7	48,7	8,67	100

$$X^2 = 34,256 \quad s.d = 12 \quad p < 0,001$$

BSMV oranı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. BSMV oranı banka muamele ve hizmetlerinde %5 olarak uygulanmaktadır. Tabloya baktığımızda ilkokul mezunlarının %2,77'si %5 cevabı verirken orta öğrenim mezunlarının %27,7'si, lisans mezunlarının %57,4'ü, lisansüstü mezunların %12,4'ü bu soruyu doğru yanıtlamıştır (Tablo 40).

Modern dünyanın en önemli yapı taşlarından biri eğitimidir. Eğitim seviyesi arttıkça toplumdaki bireyler daha çok araştırma yapmakta ve daha çok bilinçlenmektedir. Aynı zamanda kişilerin eğitim seviyeleri yükseldikçe birbirleriyle

olan bilgi paylaşımları da artmakta ve bu sayede bilgi düzeyleri de artmaktadır. Tablo 30'dan da anlaşılacağı üzere eğitim seviyesi arttıkça kişilerin vergi bilinci daha da artmaktadır. BSMV dolaylı yoldan tahsil edilmesine rağmen eğitim seviyesi yüksek kişiler tarafından bu oran bilinmektedir.

Tablo 41: Verginin Tam Ödenmemesinin Nedeni Ve Vergi Bilincinin Nasıl Arttırılması Gerektiği Arasındaki İlişki

			Ülkemizde vergilerin tam ödenmemesinin nedeni nedir?					TOPLAM
			Vergi bilincinin tam yerleşmemiş olması	Biçimsel yükümlülüklerin fazla olması	Vergi oranlarının yüksek olması	Vergi sisteminin adaletsiz olması	Vergiler tam ödenmemektedir.	
Ülkemizde vergi bilincini nasıl arttırabiliriz?	Eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması	ms %	16 45,7	2 5,7	8 22,9	9 25,7	0 0	35 100
	Toplumun gelir seviyesinin artması	ms %	12 24,5	3 6,12	22 44,9	12 24,5	0 0	49 100
	Vergi sistemindeki adaletsizliğin azaltılması	ms %	13 12,2	4 3,78	23 21,7	65 61,3	1 0,94	106 100
	Vergi oranlarının düşürülmesi	ms %	10 11,5	2 2,30	49 56,3	19 21,8	7 8,1	87 100
	Kamu harcamalarında etkinliğin artması	ms %	4 17,4	4 17,4	7 30,4	7 30,4	1 4,35	23 100
	Toplam	ms %	55 18,3	15 5	109 36,4	112 37,4	9 3	300 100

$$X^2=84,465 \quad s.d=16 \quad p<0,00$$

Ülkemizde vergilerin tam ödenmemesi ile vergi bilincinin nasıl arttırılacağı yönünde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Türkiye'de vergilerin neden ödenmediği sorusuna ankete katılanların %45,7'si vergi bilincinin tam yerleşmemiş olduğunu ve vergi bilincinin arttırılması için de eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması gerektiği şeklinde yorum yapmıştır. %56,3'ü ise Türkiye'de vergilerin tam ödenmemesinin nedeni olarak vergi oranlarının yüksek olmasına bağlamış ve vergi bilincinin vergi oranlarının düşürülmesi yoluyla artacağını dile getirmiştir. %61,3 oranına sahip kişiler

Türkiye’de vergilerin tam olarak ödenmemesinin sebebini vergilerin adaletsiz olmasına ve vergi bilincinin vergilerdeki adaletsizliğin giderilmesi yoluyla çözümlenebileceğini savunmaktadır (Tablo 41).

Tablo 42: Vergilerin Tam Ödenmeme Nedeni İle Ödenen Vergiler Arasındaki İlişki

			Ülkemizde vergilerin tam ödenmemesinin nedeni nedir?					TOPLAM
			Vergi bilincinin tam yerleşmemiş olması	Biçimsel yükümlülüklerin fazla olması	Vergi oranlarının yüksek olması	Vergi sisteminin adaletsiz olması	Vergiler tam ödenmektedir.	
Ödemiş olduğunu z vergileri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?	Devlet kamu finansmanı için kullanır ve tüm vergiler zorunludur, ödemekten kaçınmam.	ms %	20 42,5	2 4,25	10 21,2	15 32	0 0	47 100
	Sosyal faydası olan alanlarda yatırım yapılması için zorunludur, ödemekten kaçınmam.	ms %	3 9,67	4 13	11 35,5	13 42	0 0	31 100
	Sadece bazı vergiler zorunlu olmalıdır, değişik gelir kaynaklarından alınan vergiler ödeme şevkimi kırıyor.	ms %	14 15,5	5 5,5	33 36,7	32 35,6	6 6,7	90 100
	Vergi oranları çok yüksektir, vergi türleri çok fazla olduğu için alınan vergileri haklı bulmuyorum.	ms %	15 12,1	3 2,42	53 42,7	50 40,4	3 2,42	124 100
	Vergi ödevlerini yerine getirmeyenleri yadırgamıyorum.	ms %	3 37,5	1 12,5	2 25	2 25	0 0	8 100
	Toplam	ms %	55 18,3	15 5	109 36,3	112 37,3	9 3	300 100

$X^2=40,073$ s.d=16 p<0,01

“Ülkemizde vergilerin tam ödenmemesinin nedeni nedir?” ile “Ödemiş olduğunuz vergilerle ilgili ne düşünüyorsunuz?” soruları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Mükelleflerin %42,7’si ödemiş oldukları vergi oranlarını çok yüksek bulmakta ve alınan vergileri haksız bulmaktadır. Bu yüzden de vergi oranları yüksek olduğu için vergilerin tam olarak ödenmediği düşüncesindedir. %40,4 ‘ü ise yine aynı şekilde ödenen vergi oranlarını yüksek bulmakta ve alınan vergileri haksız bulurken Türkiye’de vergilerin tam olarak ödenmemesinin nedenini vergi sisteminin adaletsiz olmasına bağlamaktadır(Tablo 42).

Tablo 43: Faaliyette Bulunduğu Sektör İle Vergi İle Bilgilerin Nereden Öğrenildiği Arasındaki İlişki

			Faaliyette Bulunduğu sektör					TOPLAM
			Esnaf/ Tüccar	Serbest meslek erbabı	Kamu çalışanı	Ücretli özel sektör	Diğer (çiftçi, emekli, gayrimenkul veya MSİ elde edenler)	
Vergi ile ilgili bilgileri nereden öğreniyor sunuz?	Medya	ms	8	12	48	83	14	165
		%	4,85	7,28	29	50,3	8,48	100
	Meslektaş larım ve çevremde kiler	ms	0	7	8	15	5	35
		%	0	20	22,8	42,8	14,3	100
	Vergi Dairesi	ms	9	2	2	9	3	25
		%	36	8	8	36	12	100
	Muhasebeci ve mali müşavir	ms	14	9	8	10	0	41
	%	34,1	22	19,5	24,3	0	100	
Takip etmiyoru m	ms	2	3	10	17	2	34	
	%	5,89	8,82	29,4	50	5,59	100	
Toplam	ms	33	33	76	134	24	300	
	%	11	11	25,3	44,7	8	100	

$$X^2=70,090 \quad s.d= 16 \quad p<0,00$$

“Vergi ile ilgili bilgileri nereden öğreniyorsunuz?” ile faaliyette buldukları sektör arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ücretli özel sektörde çalışanların vergi ile bilgileri %50,3’ü medyadan %42,8’i ise meslektaşlarından öğrendiklerini dile getirmiştir. Aynı zamanda ücretli özel sektörde çalışanların %50’si ise vergi ile ilgili gelişmeleri takip etmemektedir. Serbest meslek faaliyetinde olan kişilerin %22’si muhasebe ve mali müşavirden öğrendiklerini belirtmiştir. Serbest meslek

mensuplarının hemen hemen hepsinin kendi bünyelerinde bir muhasebecisi ya da mali müşavirleri oldukları için vergi ile ilgili bilgileri muhasebecilerinden öğrenmeleri çok normaldir. Aynı zamanda serbest meslek grubuna sahip kişilerin %20'si ise vergi ile ilgili bilgileri meslektaşlarından ve çevrelerindeki insanlardan öğrendikleri de anket sonuçlarında belirtilmiştir. Serbest meslek çalışanların işleri gereği sürekli olarak kendi meslek yada başka meslek gruplarındaki kişilerle iletişim halinde olması vergi hakkındaki güncel durumları da birbirleriyle paylaşma imkanı sunmaktadır. Kamu çalışanların ise vergi ile ilgili gelişmeleri %29'u medyadan öğrenirken %29,4'ü takip etmedikleri ortaya çıkmıştır. Diğer meslek grubu içinde bulunan çiftçi, emekli, gayrimenkul veya menkul sermaye iradı elde edenler ise vergi ile bilgileri %14,3 meslektaş ve çevrelerinden öğrenirken, %12'si vergi dairesinden öğrendiklerini dile getirmişlerdir (Tablo 43).

Tablo 44: Vergi Bilinci İle Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

			Eğitim Düzeyi				TOPLAM
			İlkokul	Orta öğrenim (lise dahil)	Lisans	Lisansüstü	
Ülkemizde vergi bilincini nasıl arttırabiliriz?	Eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması	ms %	2 5,71	12 34,3	20 57,1	1 2,86	35 100
	Toplumun gelir seviyesinin artması	ms %	2 4,09	22 44,9	16 32,6	9 18,4	49 100
	Vergi sistemindeki adaletsizliğin azaltılması	ms %	5 4,72	31 29,3	61 57,5	9 8,5	106 100
	Vergi oranlarının düşürülmesi	ms %	6 6,9	37 42,5	41 47,2	3 3,45	87 100
	Kamu harcamalarında etkinliğin artması	ms %	3 13	8 34,7	8 34,7	4 17,4	23 100
	Toplam	ms %	18 6	110 36,7	146 48,7	26 8,67	300 100

$$X^2=23,215 \quad s.d=12 \quad p<0,026$$

“Ülkemizde vergi bilincini nasıl arttırabiliriz?” sorusu ile mükelleflerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Mükelleflerden orta öğrenim mezunu olanlar ülkemizdeki vergi bilincinin arttırılması için %44,9’u bu durumun toplumun gelir seviyesinin artmasıyla vergi bilincinin artacağı yönünde düşünürken yine orta öğrenim mezunu mükelleflerden %42,5’i ise vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda vergi bilincinin artacağını düşünmektedirler. Eğitim seviyesi lisans düzeyinde olan mükellefler ise vergi bilincinin eğitim öğretimin yaygınlaştırılması sonucunda artacağını savunmaktadır. Bu düşünceye sahip kişilerin yaklaşık ortalaması %57,1 civarlarındadır. Yine lisans mezunların düşüncelerine baktığımızda %57,5’i ülkenin vergi bilincinin artmasının vergideki adaletsizliğin giderilmesi sonrasında gerçekleşeceğini düşünürken, %47,2’ si vergi oranlarının düşürülmesi sonrasında ülkedeki mükelleflerin vergi konusunda bilinçleneceğini savunmaktadır. Lisansüstü eğitimden mezun mükelleflerin %18,4’ü toplumun gelir seviyesinin artması, %17,4’ü kamu harcamalarında etkinliğin artması sonucunda ülkedeki vergi bilincinin artacağını düşünmektedir. (Tablo 44).

Tablo 45: BSMV’ nin Tahsil Edilmesi ve Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

				Eğitim düzeyi				TOPLAM
				İlkokul	Orta öğrenim(lise dahil)	Lisans	Lisansüstü	
BSMV ne üzerinden tahsil edilmektedir?	Gelir vergisi üzerinden tahsil edilir.	ms %	2 5,13	21 53,9	12 30,7	4 10,3	39 100	
	Kurumlar vergisi üzerinden tahsil edilir.	ms %	3 17,6	6 35,3	6 35,3	2 11,8	17 100	
	Bankaların sunduğu ürün ve hizmet neticesinde aldığı ücretler üzerinden tahsil edilir.	ms %	8 4,57	50 28,5	101 57,7	16 9,14	175 100	
	Ödemiş olduğumuz KDV üzerinden tahsil edilir.	ms %	1 9,1	6 54,5	3 27,3	1 9,1	11 100	
	Herhangi bir bilgin yok	ms %	4 6,9	27 46,5	24 41,5	3 5,18	58 100	
	Toplam	ms %	18 6	110 36,7	146 48,7	26 8,7	300 100	

$$X^2=22,491 \quad s.d=12 \quad p<0,032$$

“BSMV ne üzerinden tahsil edilmektedir?” ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. BSMV bankaların sunduğu ürün ve hizmet neticesinde aldığı ücretler üzerinden tahsil edilen bir vergi türüdür. Verilen cevaplara baktığımızda orta öğrenim mezunu olan bireylerin %53,9’u BSMV’nin gelir vergisi üzerinden tahsil edildiğini %54,5’i ödemiş oldukları KDV üzerinden %35,3’ü ise Kurumlar Vergisi üzerinden tahsil edildiğini söylemiştir. %46,5’i ise bu konu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmiştir. Eğitim seviyesi orta öğrenim düzeyinde olan kişilerden ancak %28,5’i bu soruyu doğru yanıtlamıştır. Lisans mezunu mükelleflerin yanıtlarına baktığımızda %57,7’si bu soruya doğru cevap verememiştir. Fakat lisans mezunlarından soruyu doğru yanıtlayanlar kadar soru hakkında bilgisi olmayan kişilerin oranı da yüksektir. Oran tablodan da görüleceği gibi yaklaşık olarak %41,5’i bu konu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını söylemiştir (Tablo 45).

3.3.2.1.3.2. Korelasyon Analizi

Değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü derecesini ortaya koyan istatistiksel bir yöntemdir. İlişkinin yönünü ve derecesini belirleyen katsayıya ise korelasyon katsayısı denir. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 değerleri arasından bir değer alır. Eğer katsayısı “-” ise değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu gösterir ve bu da bir değişken artarken diğer değişkenin azaldığını ifade etmektedir¹¹⁸. Korelasyon katsayısı “+” ise değişkenler arasında pozitif bir ilişki olduğunu biri artarken diğerinin de arttığını ifade etmektedir¹¹⁹.

Anket çalışmamızda anlamlı bulduğumuz korelasyon analizleri şu şekildedir;

- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,352$, $p < 0,000$). Buna göre devlete güveni yüksek olan kişiler BSMV bilincinin artırılması gerektiği düşüncesindedirler.

¹¹⁸Eren Can Aybek, “Korelasyon”, <https://www.olcme.net/wp-content/uploads/02-korelasyon-spss.pdf> , (02.01.2019).

¹¹⁹Eren Can Aybek, “Korelasyon”, <https://www.olcme.net/wp-content/uploads/02-korelasyon-spss.pdf> , (02.01.2019).

- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,372$, $p < 0,000$). Devlete olan güveni yüksek olan kişiler ülkemizdeki BSMV bilincini yeterli düzeyde bulmaktadırlar.
- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,283$, $p < 0,000$).
- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,277$, $p < 0,000$). Burada devlete güveni yüksek kişiler BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiklerini bildiklerini savunmaktadırlar.
- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,304$, $p < 0,000$). Yine devlete güveni yüksek kişiler BSMV’nin bankalar aracılığıyla tahsil edildiğini bilmektedir.
- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi artırır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,149$, $p < 0,010$).
- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,362$, $p < 0,000$). Burada çıkan sonuç mükelleflerden devlete olan güveni yüksek bireyler, ödemiş oldukları verginin devlet tarafından yerinde kullandığına inanmaktadır.

- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,294$, $p < 0,000$). Çıkan sonuç ise mükelleflerin ödemiş oldukları vergilerin devlet tarafından kendilerine hizmet olarak döndüklerini ifade etmektedirler. Böyle düşünen mükelleflerin ise devlete olan güveni tamdır.
- “Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,212$, $p < 0,000$).
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemişi gerekmektedir” diyenler ile “Ülkemizde BSMV oranı yüksektir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,227$, $p < 0,000$).
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemişi gerekmektedir” diyenler ile “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,354$, $p < 0,000$).
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemişi gerekmektedir” diyenler ile “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,228$, $p < 0,000$).
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemişi gerekmektedir” diyenler ile “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,255$, $p < 0,000$).
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemişi gerekmektedir” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi artırır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,448$, $p < 0,000$). Toplumun BSMV yönünden bilinçlenmesini isteyen bireyler, ödemiş oldukları BSMV’nin hangi kaynaklarda kullandığını bilmeleri vergi bilincinin artmasında önemli bir rol oynayacağını düşünmektedirler.

- “BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir” diyenler ile “BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,306$, $p < 0,000$). Toplumdaki bireylerin BSMV hakkında bilgisini yetersiz bulan bireyler kendilerinden dolaylı yoldan tahsil edilen verginin kendilerini rahatsız etmektedirler.
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir” diyenler ile “ Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcadığımı bilmek isterim” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,345$, $p < 0,000$). Toplumdaki vergi bilincini düşük bulan kişiler ödemiş oldukları verginin nerelere harcadığımı bilmek istemektedirler.
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,292$, $p < 0,000$).
- “BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir” diyenler ile “ Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,213$, $p < 0,000$). Toplumdaki vergi bilincini yetersiz bulan bireyler ödemiş oldukları BSMV’nin farkındadırlar.
- “Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir” diyenler ile “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,238$, $p < 0,000$).
- “Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir” diyenler ile “ BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,209$, $p < 0,000$). Ülkemizdeki vergi bilincini yeterli düzeyde bulan mükellefler hangi işlemler neticesinde BSMV ödediklerinin farkındadırlar.

- “Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir” diyenler ile “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,181$, $p < 0,002$). Ülkemizdeki vergi bilincini yeterli düzeyde bulan mükellefler BSMV’yi bankalar aracılığıyla ödemiş olduklarının farkındadırlar.
- “Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,146$, $p < 0,000$). Ülkemizde vergi bilincini yeterli düzeyde bulan mükellefler kendilerinden alınan verginin devlet tarafından yerinde kullanıldığını savunmaktadırlar.
- “Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir” diyenler ile “ Ödediğim vergi ile devletten aldığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,216$, $p < 0,000$).
- “Ülkemizde BSMV oranı yüksektir” diyenler ile “ BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,163$, $p < 0,005$). BSMV’nin bankalar aracılığıyla tahsil edildiğini bilen kişiler BSMV oranını yüksek bulmaktadırlar.
- “Ülkemizde BSMV oranı yüksektir” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi artırır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,298$, $p < 0,000$). Kendilerinden alınan BSMV’nin yüksek oranda olduğunu savunan kişiler ödemiş oldukları verginin nerelerde kullanıldığını bilmek istemektedirler. Bu sayede vergi bilincinin artacağını düşünmektedirler.
- “Ülkemizde BSMV oranı yüksektir” diyenler ile “ BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,319$, $p < 0,000$). Vergi oranını yüksek bulan mükellefler kendilerinden dolaylı yoldan bu verginin alınması mükellefleri rahatsız etmektedir.

- “Ülkemizde BSMV oranı yüksektir” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,431$, $p < 0,000$). Kendilerinden yüksek oranda tahsil edilen bu verginin nerelere harcandığını bilmek istemektedirler.
- “Ülkemizde BSMV oranı yüksektir” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,210$, $p < 0,000$). Vergi bilinci yüksek olan kişiler vergi oranlarının da yüksek olduğunu savunmaktadır.
- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “ BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,390$, $p < 0,000$). Hazırlanan kanunu açık ve anlaşılır bulan kişiler alınan bu verginin bankalardaki hangi işlemler sonrasında ödediğini bilmektedir.
- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = ,309$, $p < 0,000$). Kanunu yine açık bir şekilde hazırlandığını düşünen kişiler kanun sayesinde ödemiş olduğu bu verginin bankalar aracılığıyla yaptıklarını bilmektedirler.
- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,206$, $p < 0,000$).
- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,286$, $p < 0,000$). BSMV tebliğini anlaşılır bulan kişiler kendilerinden alınan vergilerin devlet tarafından yerinde kullanıldığı düşüncesindedirler.

- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,418$, $p < 0,000$).
- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “BSMV ödemesini bankalar aracılığıyla yapmaktan memnunum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,168$, $p < 0,004$).
- “BSMV kanunu anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,212$, $p < 0,000$). BSMV Kanunu’nu anlaşılır bulan bireyler kendilerinden tahsil edilen BSMV’nin hangi kanallar üzerinden ve hangi işlemler neticesinde bu vergiyi ödediğinin farkındadırlar.
- “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı yüksek bir korelasyon vardır. ($r = 0,701$, $p < 0,000$). Buradan çıkan sonuç vergi bilinci yüksek kişiler BSMV’nin bankalar aracılığıyla tahsil edildiğini bilmektedirler. Ve mükelleflerden bankalarla ilişki içerisinde olanlar bu verginin hangi işlemler sonrasında tahsil edildiğini de çok iyi bilmektedirler. Kısacası verginin hangi işlemlerden tahsil edildiğini bilen mükellefler bunların bankalar aracılığıyla tahsil ödediklerini gayet iyi bilmekte ve bu vergi konusunda bilinçleri de çok yüksektirler.
- “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi artırır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,277$, $p < 0,000$). Burada vergi bilinci yüksek kişilerin ödedikleri verginin nerelerde kullanıldığını bildiklerinde vergi bilincinin daha da artacağı düşüncesindedirler.

- “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,235$, $p < 0,000$).
- “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,294$, $p < 0,000$). Vergi bilinci yüksek kişiler ödedikleri verginin devlet tarafından nerelerde kullanıldığını bilmek istemektedirler.
- “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,267$, $p < 0,000$). Vergi bilinci yüksek olan kişiler alınan verginin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanmaktadırlar.
- “BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,430$, $p < 0,000$). Vergi bilinci yüksek kişiler ödedikleri verginin hangi işlemler sonucunda tahsil edildiklerini bildikleri için kendilerinden alınan verginin gayet te farkındadırlar.
- “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,364$, $p < 0,000$). Kendilerinden bu verginin bankalar aracılığıyla alındığını bilen kişiler alınan vergilerin nerelerde harcandığını bildiklerinde vergi bilinçlerinin daha da artacağını düşünmektedirler.
- “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,223$, $p < 0,000$).

- “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,348$, $p < 0,000$). Vergi bilinci yüksek kişiler bankada yapmış oldukları işlemler neticesinde işlemlere ek olarak kendilerinden tahsil edilen BSMV’nin farkındalar ve konuda rahatsız olduklarını dile getirmektedirler.
- “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,344$, $p < 0,000$).
- “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,326$, $p < 0,000$). Mükellefler BSMV’nin bankaların kendilerine sunmuş oldukları finansal hizmetler neticesinde devletin bu vergiyi kendilerinden aldıklarını bilmektedirler. Dolayısıyla bankalar aracılığıyla alınan bu verginin devlet tarafından boş yere alınmadığını ve bu verginin bir hizmet neticesi sonucunda doğduğunu bildikleri için verginin alınmasını haklı bulmaktadırlar. Kısacası devlete güveni yüksek olan kişiler bankalardan aldıkları hizmet ile ödedikleri vergi arasında bir bağ kurmaktadırlar.
- “BSMV’nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,521$, $p < 0,000$). Mükellefler bankalarda bir takım işlemler yapmakta ve bunun sonucunda bu vergiyi ödemektedirler. Mükellefler yaptıkları işlemler sonucunda kendilerine ayrıca vergi yükününde eklenmesi sonrasında maliyetleri artmakta ve gelirlerinde azalma söz konusu olmaktadır. Özellikle verginin oranı değiştiğinde kişiler ödedikleri verginin daha da farkında olmaktadır. Kısacası mükellefler bankalar tarafından alınan işlem vergisinin farkındadırlar.

- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler ile “BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,361$, $p < 0,000$).
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,547$, $p < 0,000$). Mükellefler ödedikleri verginin yerinde kullanıp kullanılmadıklarına dair şüpheli bir yaklaşım sergilemektedirler. Vergilerin nerelere harcandığını bilmedikleri için mükelleflerin vergi bilinci tam oturmamaktadır. Bu yüzden mükellefler tarafından vergi bilincinin artmasının ancak ödedikleri verginin devlet tarafından kimlere kaynak sağlandığını bilmeleri sonucunda artacağı düşüncesindedirler.
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler ile “Ödediği vergi ile devletten sağladığı hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,201$, $p < 0,000$).
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler ile “BSMV ödemesini bankalar aracılığıyla yapmaktan memnunum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,165$, $p < 0,004$).
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi arttırır” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’ nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,265$, $p < 0,000$).

- “BSMV oranının herkes tarafından eşit bir şekilde alınmasını adil buluyorum” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,212$, $p < 0,000$). Devlete güven düzeyi yüksek kişiler BSMV’ nin herkes tarafından eşit bir şekilde tahsil edilmesinin herhangi bir adaletsizlik yaratmadığını savunmaktadırlar.
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,385$, $p < 0,000$). Burada mükellefler finansal işlemlerden dolayı bu vergiyi devletin kendilerinden alınmasını haklı bulmakta sonuçta bir hizmet sunduklarını ve bunun sonucunda aldıklarını bilmektedirler. Ayrıca kendilerinden alınan verginin de devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanmaktadırlar.
- “BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler ile “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,506$, $p < 0,000$). Dolaylı yoldan alınan bu vergi bazen mükellefler tarafından fark edilmemektedir. Aynı zamanda dolaylı yoldan alınan vergilerin özelliği olarak herkesten eşit şekilde alınması da mükellefleri rahatsız etmektedir. Bu yüzden bireyler hem dolaylı yollarla kendilerinden verginin tahsil edilmesi hem de alınan bu vergilerin hangi harcamalarda kullanıldığının bilinmemesi mükellefleri bu anlamda rahatsız etmektedir. Bu anlamda mükellefler vergilerin dolaylı yoldan alınmasını istememekte ve alınan bu verginin de nerede kullanıldığını tam olarak bilmek istediklerini dile getirmektedirler.
- “BSMV’nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi beni rahatsız etmektedir” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,290$, $p < 0,000$).

- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler ile “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,162$, $p < 0,005$).
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,349$, $p < 0,000$).
- “Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum” diyenler ile “BSMV ödemesini bankalar aracılığıyla yapmaktan memnunum” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,229$, $p < 0,000$).
- “Ödemiş olduğum BSMV’nin nerelere harcandığını bilmek isterim” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,264$, $p < 0,000$). Ödediği verginin farkında olan yani vergi bilinci yüksek olan mükellefler kendilerinden alınan vergilerin nerelerde harcandığını bilmek istemektedirler.
- “ BSMV ödemesini bankalar aracılığıyla yapmaktan memnunum” diyenler ile “Bir mükellef olarak ödediğim BSMV’nin farkındayım” diyenler arasında pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. ($r = 0,165$, $p < 0,000$). Vergi bilinci yüksek kişiler bu vergiyi de bankalar aracılığıyla ödemekten memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

3.4. GENEL DEĞERLENDİRME

Denizli Merkez İlçedeki vergi mükelleflerinin BSMV karşısındaki tutum ve davranışlarını ölçmek amaçlı ele alınan anket çalışması için genel değerlendirmede şunları söyleyebiliriz;

- ✓ Ankete katılan katılımcıların cinsiyetleri eşit orandadır. Buna göre ankete katılan bireylerin %50' si erkeklerden %50' si ise kadınlardan oluşmaktadır.
- ✓ Eğitim düzeylerine baktığımızda %48,7'si lisans mezunu iken onu takip eden %36,7'lik bir oran ile orta öğrenim mezunları oluşturmaktadır. Ankete katılan bireylerin eğitim düzeylerinin düşük seviyede olmadığı gözlemlenmiştir.
- ✓ Bireylerin yaş ortalamalarına baktığımızda %44,7 oran ile genç nüfus ve %33 oran ile orta yaş nüfusu hitap eden kişilerden oluşmaktadır.
- ✓ Mükelleflerin çalışma faaliyetlerine baktığımızda ise büyük bir kesim özel sektörde çalışmaktadır. Gelir düzeylerine baktığımızda %39'u 0-2000 TL ücret alırken %47,7'si ise 2001-5000 TL arası ücret almaktadırlar. Mükelleflerin gelir düzeylerinin yüksek olmadıkları da ortaya konulmuştur.
- ✓ Ankete katılan kişilerin BSMV hakkındaki bilgilerinin yetersiz düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Mükelleflerin kendilerinden tahsil edilen BSMV oranını, aynı zamanda hangi işlemler sonucunda bu vergiye tabi olduklarını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu konuda mükellefler bilinçsizdir. Kişilerin bilinçlenmesi yönünde adımlar atılmalıdır.

- ✓ Kişilerin ödemiş oldukları BSMV'nin devlet tarafından yerinde ve etkin bir şekilde kullanılmadığı düşüncesi hakimdir. Ankete katılan bireylerin devlete olan güven düzeyleri oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Kişiler ödemiş oldukları vergilerin devlet tarafından gereksiz yere alındığını düşünmektedir.
- ✓ Ankete katılan bireyler toplumdaki BSMV bilincinin yeterli düzeyde olmadığı düşüncesindedir. Aynı zamanda ankete katılan bireyler toplumdaki kişilerin BSMV bilincinin oluşması gerektiğini savunmaktadır. Mükellefler BSMV hakkındaki bilincin artması için devlet tarafından alınan bu verginin nerelerde kullanıldığına dair bir açıklama yaparak kişilerin vergi bilincinin arttırabileceğini savunmuştur. Bu fikre katılan kişilerin oranı yüksek olduğu için bu durum devlet yetkilileri tarafından dikkate alınması gereken bir husustur. Buna göre devlet toplumdaki kişilerin bilinçlendirilmesi adına çalışmalar başlatmalıdır.
- ✓ Mükellefler BSMV'nin dolaylı yoldan tahsil edilmesi kendilerinde rahatsızlık uyandırdığını belirtmiştir. Dolaylı yoldan alınan bu vergi, herkesten eşit oranda alındığı için mükellefler bu vergiyi adil bulmamaktadır. Çünkü her bireyin gelir düzeyleri eşit değildir. Gelir düzeyi yüksek bir kişi ile asgari düzeyde ücret alan bir kişinin bankalarda yapmış oldukları aynı işlem neticesinde aynı vergi oranında tarifelenmesi, mükelleflerin vergi ağırlığını aynı seviyede hissetmemesine yol açmaktadır. Bu durum vergide adil bir unsur oluşturmamaktadır.
- ✓ Mükellefler ödemiş oldukları vergilerle ilgili olarak vergi oranlarını çok yüksek bulmakta ve vergi türleri çok fazla olduğu için kendilerinden tahsil edilen vergileri haklı bulmamaktadır.

- ✓ Mükellefler ödemiş oldukları BSMV'nin devlet tarafından sağlanan hizmet arasında bir ilişki bulmamaktadır. Kişiler kendilerinden alınan bu verginin hizmet olarak geri dönmediklerine inanmaktadır. Toplumdaki bireylerin devlete olan güven düzeyleri çok düşüktür.
- ✓ Mükellefler BSMV tarifesindeki vergi oranı seviyesini uygun bulmamaktadır. Kendilerinden alınan verginin oranını çok yüksek bulduğunu dile getirmektedir.
- ✓ Mükellefler Türkiye'deki vergilerin tam olarak ödenmemesinin nedenini vergi oranlarının yüksek olmasına ve vergi sisteminin adaletsiz olmasına bağlamaktadır. Mükelleflere göre Türkiye'deki vergi bilincinin ancak vergi sisteminde adaletsizliğin giderilmesi yoluyla artacağını düşünmektedir. Bu durumda devlet vergi sisteminde adaleti sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Mükelleflerin vergi bilinçlerinin artması için mükellef odaklı bir yaklaşımı benimsemeli ve hesap verilebilir olmalıdır.
- ✓ Mükellefler vergi ile ilgili olan bilgileri ve gelişmeleri medya üzerinden öğrenmektedir. Bu durumda devlet mükelleflerin kendilerine olan güven düzeylerinin artması için medya kanallarını kullanmalı ve halkı bu kanallar sayesinde bilinçlendirmelidir.

SONUÇ

Günümüzde bankaların finansal sistem içerisindeki rolü çok büyüktür. Özellikle finansal piyasalarda fon arz edenler ile fon talep edenler arasındaki ilişkiyi sağlayan ve bu iki kesim arasında aracılık görevi yapan önemli kurumlardır. Bu aracılık faaliyeti bankaların yapmış oldukları en temel faaliyetlerinden biri olup geçmişten günümüze kadar gelen önemli fonksiyonlarından biridir. Bankaların yapmış oldukları bu aracılık fonksiyonunun ekonomide önemli bir yeri vardır. Bankalar ekonomiye katkı sağlayan ve kendi üzerlerine düşen diğer bütün önemli faaliyetlerini de bu aracılık fonksiyonu sayesinde yerine getirmektedir.

Bankaların ekonomi üzerindeki etkilerinden bahsedecek olursak, bankalar ekonomik büyümedeki en etkin aktörlerden biridir. Özellikle kredilendirme faaliyetleri ile ekonomiye katkı sağlamaktadır. Şöyle ki bankalar kredilendirme unsuru ile tasarruf sahiplerinden biriktirmiş oldukları tasarruflarını alarak fon talep edenlere yöneltip sermayelerinin desteklenmesinde rol oynamaktadır. Bu sayede bankalar sermayenin desteklenmesi ile birçok projenin faaliyete geçmesine imkan vermektedir. Böylece ülkenin ekonomik büyümesine ve yeni istihdam olanaklarının yaratılmasına katkı sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra bankaların ekonomiye olan katkılarından biri de finansal gelişmelerin artması ve ülkedeki finansal istikrarın sağlanmasıdır. Bankalar ekonomik faaliyetleri gereği sürekli olarak yeni ürünler ve hizmetler piyasaya sürmekte ve bu sayede de finansal sistemin gelişmesine fayda sağlamaktadır. Bunun yanında bankalar ülkede yaşanabilecek kırılganlıklar da ayakta durabilmeli ve finansal istikrarı sağlayabilmelidir. Bu yüzden finansal istikrar bankaların odak noktalarından biri haline gelmiştir. Özellikle Türkiye’de yaşanan 2001 krizi bankacılık kaynaklı olup, bankacılık ve finansal istikrarı daha da birbirine yaklaştırarak bu iki unsuru bir bütün haline getirmiştir. Yaşanan bu kriz sonrasında bankalar artık bünyelerinde ek sermaye koyarak yaşanabilecek krizlerde riski azaltmaya başlamışlardır.

Bankaların ekonomiye kattığı önemli değerlerden biri de rekabettir. Bankalar fon ihtiyacı olan firmaların sermayelerinde katkı sağlayarak firmaların piyasalarda rekabet edebilir duruma getirmektedir. Bu sayede bankalar hem sektörün gelişmesine hem de ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Bankaların ekonomideki etkilerinin yanı sıra devletin bankalara üstlendirmiş oldukları görevleri de bulunmaktadır. Bu görevlerin en başında da vergiler gelmektedir. Bankalar devletin kendilerine vermiş oldukları görev neticesinde vergilerin toplanmasında da önemli etkiye sahiptir. Bankalar sadece kendilerine düşen vergileri ödemekle kalmazlar aynı zamanda sorumlu sıfatıyla üçüncü kişilerin devlete olan vergilerini toplayarak vergi kaçırılmalarının en aza indirgenmesinde de rol oynarlar.

Bankaların sorumlu sıfatıyla ödemiş olduğu vergiler içerisinde işlem vergisi olarak adlandırılan BSMV'nin tarihi 1970'li yıllara dayanmaktadır. O dönemde yaşanan Bretton Woods anlaşmasının çökmesi sonucunda döviz kurlarında aşırı oynaklıkların yaşanmasına neden olmuş ve yeni arayışlara çıkmıştır. Bu durumdan hareketle o dönemin önemli iktisatçılarından olan James Tobin döviz işlemlerine yönelik verginin uygulanması gerektiğini ortaya koymuştur. Tobin'e göre yaşanan sorunların kaynağı kur rejimi değil, uluslararası sermaye hareketleriydi. Tobin'e göre bu vergi küresel olarak uygulanmalı ve piyasadaki bütün oyuncuların vergiye tabi olması gerektiğini savunmaktadır. Küresel düzeyde alınacak olan verginin gelirleri ise IMF ve Dünya Bankası'na aktarılması gerektiğini savunmuştur. Fakat bu görüş o zaman ki dönemlerde sermaye hareketlerinin çok fazla yaşanmaması ve sermaye hareketlerinin serbestleşmesi durumunda da refah düzeylerinin yükseleceği düşüncesi hakim olduğu için görüş önemsenmemiştir. 1990 yılına kadar da bu görüş, yaygınlaşma imkanı bulamamıştır. 1994 yılında yaşanan Meksika krizi ve ardından yaşanan 1997 Asya Krizi sonucunda Tobin vergisi tekrar gündeme gelmiştir. 2009 yılında düzenlenen G20 zirvesinde IMF'den oluşabilecek krizlerin maliyetlerinde önemli katkıların sağlanması için rapor istenmiştir. IMF bu raporda vergiler üzerinde durmuş ve raporda iki seçenek ortaya konmuştur. İlk seçenek finansal kurumlara yönelik vergi iken ikinci seçenek işlemler üzerinden alınacak vergi olmuştur. Aynı şekilde 2010 yılında AB komisyonundan da böyle bir çalışma istemiştir. Fakat yapılan bu çalışmalar sonucunda küresel bazda bir mutabakat sağlanamamıştır. Alınan finansal işlem vergisi gelirlerin miktarına, işlem türüne, yatırımcılara ve coğrafi alana göre farklılık göstermekte ve buna göre kapsam ve oranlar değişmektedir. Günümüzde G20 zirvesindeki ülkelerin çoğunda işlem vergisi uygulanmakta olup Türkiye'de ise tam anlamıyla bir işlem vergisi uygulanmamaktadır. Türkiye'de işlem vergisine benzer nitelikte olan Damga Vergisi, KKDF, Değerli Kağıt Kanunu ve BSMV alınmaktadır.

Türkiye’de uygulanan işlem vergilerinden biri olan KKDF’ye baktığımızda ihracat ve yatırımların teşviki için TCMB bünyesinde kurulmuş olan bir fondur. Genellikle krediler üzerinden alınan KKDF, kredi türlerine göre oranlarda farklılıklar göstermektedir. Dış ticaretle meşgul firmalar, mal bedelinin ithalattan önce ödenmesini kabul gören ödeme şekillerinden; peşin ödeme, akreditifli ve vesaik mukabili ödeme türlerinde KKDF kesintisine tabi değildir. Fakat yine dış ticaretle uğraşan firmalar kabul kredili, vadeli akreditif veya mal mukabili ödeme şekillerinden biri ile ithalat yaptığında ithalat işlemlerinde %6 oranında KKDF uygulanmaktadır. Bu durumda firmalar kabul kredili, vadeli akreditif veya mal mukabili ödeme şekilleri ile vade uzatma olanağı söz konusu iken, %6 oranındaki KKDF’yi de ödemek durumundadır. Firmalar maliyeti arttıran vadeli ödeme şekilleri yerine bankalardan ticari kredi çekmek istediğinde faiz oranlarına ek olarak yüksek orandaki BSMV’nin de eklenmesi ticari kredilerdeki maliyetleri de arttırmaktadır. Bu durumda firmalar vade uzatma imkanı sağlayan ödeme türlerinin ithalatçıya ilave bir maliyet çıkarması veya ticari kredi çekmek istediğinde krediye ek olarak BSMV’nin de eklenerek maliyetleri arttırması firmaları peşin ithalat yapmaya yöneltmektedir. Bu durum Türkiye’deki dövizlerin yurtdışına peşin olarak gitmesine sebep olmaktadır. Dış ticarete firmaların rekabet edebilir durumda olması için firmaların önündeki engellerin aşılması ve dış ticaretteki maliyetlerinin düşürülmesi gerekmektedir.

Ülkemizde bankacılık faaliyetleri sonucunda alınan BSMV’nin ülkedeki vergi mükellefleri tarafından farkındalığını ve vergi karşısındaki tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik bir çalışma yapılmıştır. Daha önce böyle bir çalışmaya yer verilmediği için literatürde ilk kez yapılan bir çalışma olmuştur.

Yapılan çalışma sonucunda mükellefler BSMV’nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini ve kendilerinden tahsil edilen bu verginin oranını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Mükelleflerin vergi konusunda bilinç düzeyleri düşüktür. Mükellefler kendilerinde oluşan vergi bilinçsizliğinin farkında ve bu yönde adımlar atılması gerektiğini düşünmektedir. Bu amaçla mükelleflerin vergi ile bilgileri genellikle medyadan takip ettiği için BSMV ile bilgileri devlet yetkilileri medya kanallarını kullanarak gerekli görülen bilgilerin mükelleflerce paylaşılması gerekmektedir. BSMV dolaylı yoldan tahsil edildiği için kişilerin bu vergi hakkında tam olarak bilgi sahibi olmaması ve alınan bu verginin devlet tarafından nerelerde harcandığını bilmemeleri devlete olan güven seviyesini de düşürmüştür. Mükellefler kendilerinden tahsil edilen vergi ile sağlanan hizmet arasında bir ilişki kuramamaktadır. Ve alınan

bu verginin devlet tarafından etkin bir şekilde kullanılmadığı düşüncesi vardır. Mükelleflerin devlete olan güven düzeylerinin düşük olması mükelleflerin bu vergiye karşı uyumsuzluk göstermesine neden olabilir.

Devlet vergilerini, dolaylı ve dolaysız vergiler olmak üzere iki türlü tahsil etmektedir. Dolaysız vergiler; mükelleflerin gelir durumuna göre bir vergi diliminin belirlenip buna göre mükelleflerin vergiye tabi tutulmasıdır. Dolaylı vergilerde ise, bu durum söz konusu değildir. Dolaylı vergiler herkesten eşit oranda verginin tahsil edilmesini kabul görmektedir. Bu kapsamda BSMV'nin dolaylı bir vergi niteliği taşıması mükelleflerde rahatsızlık uyandırmaktadır. Kişilerin gelir düzeyleri birbiri ile eşit değilken ödemiş oldukları verginin oranı eşit düzeyde olmaktadır. Gelir düzeyi yüksek bir kişi ile asgari gelir düzeyine sahip bir kişinin yapmış oldukları aynı bankacılık hizmetleri sonucunda ödeyeceği verginin oranı aynı olsa bile hissedecekleri verginin ağırlığı aynı değildir. Bu durum vergide adaletsizliğe yol açmaktadır.

Ayrıca yapılan anket çalışması sonucu mükelleflerin vergi oranlarını çok yüksek bulduğu, bu yüzden alınan vergileri haklı bulmadıkları sonucuna varılmıştır. Bunun yanında mükellefler sadece gerekli görülen vergilerin kendilerinden tahsil edilmesi gerektiği düşüncesindedir.

Ödemiş olduğu verginin farkında olan mükellefler kendilerinden tahsil edilen verginin oranını yüksek bulmakta ve bu durumun yatırımların önünde engel teşkil ettiğini savunmaktadır. Özellikle ticari banka kredilerinde işlem vergisi olarak BSMV'nin alınması kredilerin maliyetlerini arttırmakta ve mükelleflerin ödemek zorunda oldukları kredinin maliyetlerini daha da yukarı çekmektedir. Bu artan maliyetler karşısında mükellefler ödeme güçlüğü yaşamaktadır. Bazı yatırımcılar, artan maliyetler karşısında yatırım kararlarından vazgeçmektedir. Yaşanılan bu durum yapılacak olan yatırımların ve ülkedeki refah düzeyinin artmasına engel teşkil etmektedir. Bu yüzden yatırımların engellenmemesi adına kredilerden tahsil edilen BSMV oranının düşürülmesi gerekmektedir.

Bankalar vergisel olarak bankacılık hizmetlerinde BSMV'den ayrı olarak KDV'de ödemek durumundadır. Bankacılık faaliyetlerinde KDV'nin istisna tutulması bankaların KDV'yi ödemediği anlamına gelmemektedir. Bankaların hem KDV hem de BSMV mükellefi olması bankaların maliyetlerini artırmaktadır. Bankalar artan maliyetlerini azaltmak için, sunmuş oldukları hizmetlerin fiyatlarına maliyetleri yansıtmaktadır. Böylece bankalar ödemek durumunda oldukları vergileri, hizmeti alan kişilere yansıtarak maliyetlerinde azaltma söz konusudur. Bu yüzden mükellefler

BSMV'nin ağırlığını çok fazla hissetmektedir. Mükellefler BSMV'nin artırılmasına yönelik bir kanun çıkarıldığında tavırları net olarak işlerini küçültmeye ya da vergiden kaçınmanın yollarını arayacağı düşüncesindedir. Bu iki durumunda yaşanması ülke ekonomisi açısından olumsuz bir durum sergileyecektir. Kişilerin işlerini küçültmesi istihdam olanaklarının azalmasına ve işsizliğin artmasına yol açarken diğer yandan vergiden kaçınmanın artması, devletin vergiyi toplayamamasına ve görevi gereği yerine getirmesi gereken faaliyetlerini tam olarak yapamamasına neden olacaktır. KDV uygulayan ülkeler BSMV gibi ayrıca bir vergi almadıkları için bu sorunu KDV üzerinden çözmektedir. Böylelikle bankalar üzerindeki maliyetler artmamakta ve bunu da müşterilerine yansıtmamaktadır. Ülkemizde vergiden dolayı sorunların yaşanmaması adına böyle bir uygulamaya geçilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak mükelleflerin kendilerinden tahsil edilen BSMV hakkındaki bilinç düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. BSMV hakkında bilgisi olan mükellefler ise, tahsil edilen verginin nerelerde kullanıldığını bilmedikleri için vergi bilincinin tam olarak kendilerinde oluşmadığını savunmaktadır. BSMV hakkında bilgisi olan mükellefler, verginin oranını yüksek bulmakta ve adaletsiz bir vergi olarak kendilerinden tahsil edildiğini söylemektedir. Ayrıca mükellefler BSMV'nin gereksiz bir vergi olduğunu ve yapılacak olan yatırımlarda da engel teşkil ettiğini savunmaktadır. Bankacılık sektörü üzerindeki vergilerin doğrudan müşterilere yansıtılması, müşterilerin bankacılık hizmetlerindeki maliyetlerinin artmasına sebep olmaktadır. Bu durum kişilerin bankalara olan güven unsurunu da zedelemektedir. Devlete ve bankalara olan güvensiz bir toplum ortaya çıkmaktadır. İlerleyen dönemde sorunların yaşanmaması için toplumun güvenini kazanmak, bankalara olan güven ortamını sağlamak ve BSMV için gerekli düzenlemelerin yapılarak toplumun bilincini artırıcı adımlar atılması önemli bir konudur.

KAYNAKÇA

Alm James, Michael Mckee and William Beck. “Amazing Grace: Tax Amnesties and Tax Compliance”, National Tax Journal, Vol:43, No:1, 1990, pp. 23-37.

Altınoluk, Bircan. “Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu”, Vergide Gündem Dergisi, 2013,s.3.

Arslan, Mehmet. Türk Vergi Sistemi, Ankara,2004.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. “AB’nin Tarihçesi”, <https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82>, (12.09.2018).

Ay, Ahmet ve Fatih Mankır. “Uluslararası Finansal Entegrasyon Bağlamında Sermayenin Vergilendirilmesi: Tobin Vergisi”, Maliye Dergisi, Sayı :153 , s.131.

Aybek, Eren Can. ”Korelasyon”, <https://www.olcme.net/wp-content/uploads/02-korelasyon-spss.pdf> , (02.01.2019).

Babuşcu, Şenol ve Adalet Hazar. Genel Bankacılık Bilgileri, Akademi Consulting&Training yayınevi, 2016.

Bağdiken, Muhlis ve Arzu Erdoğan. “Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği”, Finans Politik &Ekonomik Yorumlar Dergisi, Cilt:47, Sayı: 548, 2010, ss.105-122.

Bilgin, Sibel ve Işıl Fulya Orkunoğlu. Fiskal ve Ekstrafiskal Amaçlar Bağlamında 1970’lerden Günümüze Çevre Vergileri, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, 2010, s. 90.

Bingöl, Mehmet. “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Matrahında Lehe Alınan Para ve Repo-Ters Repo İşlemlerinde Durum”, Vergi Dünyası, Sayı: 313,2007, ss. 53-57.

Bingöl, Mehmet. “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Yapısı, KDV ile Mukayesesi ve Bankacılık Sistemi İçin Öneri”, 27.05.2004, <http://www.finansgundem.com/yazarlar/banka-ve-sigorta-muameleleri-vergisinin-yapisi-kdv-ile-mukayesesi-ve-bankacilik-sistemi-icin-oneri-yazisi/466593>, (10.11.2018).

Bingöl, Ozan. “Vergi Uzmanı Bingöl: 2018’in Vergi Rekortmeni Vatandaş Oldu”, 21.01.2019, <https://tr.sputniknews.com/ekonomi/201901211037197017-vergi-uzmani-bingol-vergi-rekortmeni-vatandas/> , (15.12.2019).

Bloomberg, “Brezilya Finansal İşlem Vergisini Kaldırdı”,05.06.2013 <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1369393-brezilya-finansal-islemler-vergisini-kaldirdi>, (15.09.2018).

Cansız, Harun. “Vergi Mükelleflerinin Vergiyi Algılama Hakkındaki Görüşleri: Afyonkarahisar İli Örneği”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt: 8, Sayı:2, 2006, ss.115-138.

Chamon, Marcos ve Marcio Garcia. “Capital Controls in Brazil: Effective?”, 15th Jacques Polak Annual Research Conference, Washington DC, November 13-14, 2014, p.6.

Çağan, Nabi. Bankaların Vergi Yükümlülükleri ve Vergi Sorumlulukları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara,1976.

Çakıcı, Ömer ve Mehmet Ceylan. Banka Sigorta Muameleleri Vergisi: Teori-Uygulama-Mevzuat, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, 2014.

Çakıcı, Ömer ve Mehmet Ceylan. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu: Teori-Uygulama-Mevzuat, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul,2014.

Çelik, Ahmet. “Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu”, [http://www.kto.org.tr/d/file/kaynak-kullanimi-destekleme-fonu-\(kkdf\).pdf](http://www.kto.org.tr/d/file/kaynak-kullanimi-destekleme-fonu-(kkdf).pdf), (13.11.2018)

Çetin, Güneş ve Ramazan Gökbunar. “Mükellef Hakları ve Vergiye Gönüllü Uyum: Manisa Merkez İlçe Anket Uygulaması”, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:346, 2010, ss.100-113.

Çiçek, Uğur ve Ferhat Bitlisli. “Vergi Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci Ve Farkındalığı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma”, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt: 10, Sayı:2, 2017, ss. 261-278.

Ergül, Özgür. Sermaye Kontrolleri: Uygulanışı, Etkinliği Ve Türkiye Üzerine Yorumlar, TCMM Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara, 2012, s.39.

Ergülen, Güneri. Banka ve Sigorta İşlemlerinin Vergilendirilmesi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 267, Eskişehir, 1988, s.64-65 ‘den aktaran Sezai Tanrıverdi, Banka Muameleleri Vergisinin Bankacılık Sektöründe Rekabeti Bozucu Etkileri ve Bir Model Önerisi, Ankara, 2010, ss.106-107.

Erişir, Sabahattin. Damga Vergisi Kanunundaki İstisna (ve Muafiyet) Hükümleri ve Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler,2010.

Erol, Ahmet. Tüm Yönleriyle Banka ve Finansçılar İçin Vergi, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2007.

Furtun, İdris Hakan ve Burak Pınar, Damga Vergisi ve Harçlar Bilgisi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No. 2276, Eskişehir, 2011.

GİB,” Güncel KDV oranları” 30.12.2007 <http://www.gib.gov.tr/yaritim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/kdv-oranlari-listesi>, (10.11.2018).

Güler, Begüm ve diğerleri, “Finansal İşlem Vergileri ve Avrupa Birliği Uygulaması”, 29.07.2012,https://www.ab.gov.tr/files/EMPB/finansal_islem_vergisi_empb_print_version.pdf, (13.09.2018), s.31.

Günaydın, Şirin Deniz. Banka Sigorta Muameleleri Vergisinde Sorun Alanları ve Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2010.

Güngör, Mehmet ve Yunus Bulut. “Ki-kare testi Üzerine”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Sayı:7, Cilt:1, ss.84-89.

GİB, KKDF Mevzuat, <http://www.gib.gov.tr/kkdf-mevzuat> (13.11.2018).

GİB, Değerli Kağıtlar Kanunu, <http://www.gib.gov.tr/taxonomy/term/80379> (22.10.2018).

GİB, Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği, <http://www.gib.gov.tr/belediye-gelirleri-kanunu-genel-tebligleri> ,(01.11.2018).

GİB, Gelir Vergisi Tarifesi, <http://www.gib.gov.tr/yardim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/gelir-vergisi-tarifesi-2018> ,(05.11.2018).

<https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2018-6.aspx> ,(12.11.2018).

<https://www.verginet.net/dtt/1/Damga-Vergisi-Oranlari.aspx> ,(20.10.2018).

İlgili Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisans Eğitimi çalışmasından aktaran Eda Elmas Şahin, Türkiye’de Bankaların Vergisel Yükümlülükleri ve Bankacılık İşlemlerinin Vergisel Boyutu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,2010.

Karasu , Mithat Arman ve Mehmet Karakaş. “Belediyelerin Emlak Vergisindeki Gelir Kaybı: Şanlıurfa Belediyesi Örneği”, Maliye Dergisi, Sayı 163, 2012, s. 436.

Keskin, Nagehan. “Sermaye Kontrolleri: Nedenleri, Türleri ve Ülke Deneyimleri”, Sosyo Ekonomi Dergisi, 2009, ss.149-150.

Keynes, John Maynard. General Theory of Employment, Interest and Money, London,1976.

Kızılot, Şükrü. “Bankadaki Paranın Mirasçılara Ödenmesi”,Hürriyet,16.11.2002, <http://www.hurriyet.com.tr/bankalardaki-paranin-mirascilara-odenmesi-109925>, (12.11.2018).

Kirman , Ahmet. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Ankara,2001.

Koyuncu, Erdal. “ Banka Ve Finans Kurumlarının Yıllık Harç Mükellefiyeti”, 25.01.2006, <http://www.alomaliye.com/2006/01/25/banka-ve-finans-kurumlarinin-yillik-harc-mukellefiyeti-erdal-koyuncu-gelirler-kontroloru/> ,(23.10.2018).

McCulloch, Neil ve Grazia Pacillo. “The Tobin Tax – A Review of the Evidence”, Institute of Development Studies, University of Sussex, May 2011 p.27.

Muter, Naci B, Süreyya Sakınç ve A. Kemal Çelebi. “Mükelleflerin Vergi Karşısında Tutum ve Davranışları Araştırması”, Manisa,1993.

OECD. Report of the OECD: Indirect Tax Treatment of Financial Services and Instruments, 1998.

Öcal, Fatih Mehmet ve Melike Atay Polat. Küresel Düzeyde Sermaye Hareketlerini Yönetmede Tobin Vergisi: Türkiye Örneği, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 40, 2012, s.76.

Ökten Zeynep ve Mehmet Yıldırım, “Sermaye Hareketleri ve Tobin Vergisi”, TEK Uluslararası Ekonomi Konferansı, 2006, s.10.

Ömürbek, Nuri ve diğerleri. “Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları”, Maliye Dergisi, Sayı:153, 2007, ss.102-122.

Öz ,Ersan ve Hüseyin Kutbay. Ekolojik Vergileme: Seçilmiş Bazı Dünya Ülkeleri ile Türkiye Verilerinin Karşılaştırılması, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:11, Sayı:1, 2016, s.256.

Sandalcı, Ulvi ve diğerleri. “Vergi İdaresi Ve Siyasi Yönetim Algısının Vergi Ahlakına Etkisi: Anket Çalışması”, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt: 7, Sayı:2, 2015, ss.16-32.

Saraç, Mehmet. “Türkiye’nin KKDF Gerçeği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:47, 2010, s.157.

Saraçoğlu, Fatih ve Özgür Şahan. Tobin Vergisi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Sayıştay Dergisi, Sayı:55, s.73.

Seyhan, Fatih. “Finansal İşlem Vergileri Ve Türkiye’de Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisi Uygulaması”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Mali İktisat Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul,2008, s. 89

Sugözü, Halil İbrahim ve diğerleri. Vergi Adaleti Açısından Motorlu Taşıtlar Vergisinin Analizi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:32, 2014, s.118.

Sümer, Gökhan. Türk Vergi Sistemi Açısından Bankaların Ödev ve Yükümlülükleri, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Doktora Tezi, Bursa,2013.

Şahin, Eda Elmas. Türkiye’de Bankaların Vergisel Yükümlülükleri ve Bankacılık İşlemlerinin Vergisel Boyutu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

Şahin, Serdar. Türkiye’deki Motorlu Taşıtlar Vergisi’nin Servet Vergisi Niteliğinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma: Denizli İli Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, Isparta,2018.

Şengül, Selami. Sermaye Piyasasında Vergilendirme, İmaj Yayınevi,2002.

Şen, Semih ve Mircan Tokatlıoğlu, “Finansal İşlem Vergileri ve Avrupa Birliği”, Maliye Dergisi, Sayı: 170, 2016, s. 85.

Şen, Semih. “Finansal Serbestleşme, Kriz ve Finansal İşlem Vergileri”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Mali İktisat Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bursa,2015.

Tanrıverdi, Sezai. Banka Muameleleri Vergisinin Bankacılık Sektöründe Rekabeti Bozucu Etkileri ve Bir Model Önerisi, Ankara, 2010.

Taytak, Mustafa. “Vergi Kültürünü Belirleyen Faktörler ve Mükelleflerin Demografik Özelliklerinin Vergi Kültürü Üzerindeki Etkisi”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 7, 2016, ss. 1933-1957.

T.C. Dış İşleri Bakanlığı, “Avrupa Birliğinin Tarihçesi”, 01.07.2013 https://www.ab.gov.tr/_105.html, (12.09.2018).

T.C. Dış İşleri Bakanlığı, “İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)”, <http://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi-ve-gelisme-teskilati-oecd.tr.mfa>, (12.09.2018).

T.C Maliye ve Gelir İdaresi Başkanlığı, Ücret Geliri Elde Edenler İçin Vergi Rehberi, 2017.

T.C Maliye ve Gelir İdaresi Başkanlığı, G.V.K. Geçici 67 Nci Madde Uygulaması İle İlgili Olarak Gerçek Kişilere Yönelik Vergi Rehberi, 2017.

The Bank of New York Mellon, Financial Transaction Taxes (FTT): A Global Perspective,<https://www.bnymellon.com/emea/en/locale-assets/pdf/our-thinking/ftt-globalperspective-brochure-03-2018.pdf> (12.09.2018).

Türkiye Bankalar Birliği, “Bankaların Ödemekle Yükümlü Oldukları Vergilere İlişkin Raporlar”, 2002.

TÜSİAD, “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi “(BSMV)” Uygulama Genel Tebliği Düzenlemesi İçin Öneriler”, Basın Bülteni, 14.02.2017, <https://tusiad.org/tr/tum/item/9621-banka-ve-sigorta-muameleleri-vergisi-bsmv-uygulama-genel-tebliği-duzenlemesi-icin-oneriler>, (11.10.2018).

Uzun, İbrahim. “Kullanılmayan Binalardan Çevre Temizlik Vergisi Alınır mı?” , Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı:90, 2006, s. 27.

Ünlü, Sadık. “Türkiye’de Banka Kredileri Üzerindeki Vergi Yükünün Ve Ekonomik Etkilerinin İncelenmesi Ve Değerlendirilmesi”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Maliye Hukuk Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Yeşilyurt, Şahin. “ Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye Ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 32, 2015, ss.36-56

Yararlanılan Kanunlar

2464 sayılı Belediye Giderleri Kanunu 26.05.1981 tarihli ve 17345 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 11.07.1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu 28.02.1963 tarihli ve 11343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu 11.08.1970 tarihli ve 13576 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu, 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu 31.12.1960 tarihli ve 10700 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5281 sayılı Gelir Vergisi Kanununun geçici 67. Maddesi

Gelir Vergisi Kanunu Mükerrer Madde 120 Geçici Vergi,
<http://www.gib.gov.tr/node/83022> (16.10.2018).

492 sayılı Harçlar Kanunu 17.07.1964 tarihli ve 11756 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2014/5896 sayılı kararnamenin eki 18.02.2014 tarihli 28917 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır <http://www.gib.gov.tr/node/86515> (01.11.2018).

3065 sayılı Katma Değer Kanunu 25.10.1984 tarihli ve sayılı 18563 Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 21.06.2006 tarihli ve 26205 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 12/1/2009 Tarihli Ve 2009/14594 Sayılı Kararnamenin Eki 03.02.2009 Tarihli Ve 27130 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu 23.02.1963 tarihli ve 11342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu 08.06.1959 tarihli ve sayılı 10231 Resmi Gazete ’de yayımlanmıştır

213 sayılı Vergi Usul Kanunu 12.01.1961 tarihli ve 10705 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

EKLER

EK 1

ANKET SORU FORMU

Sayın İlgili;

Bu anket formu; Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret ve Finans Yüksek Lisans bitirme tez çalışmasına destek olması açısından tamamen bilimsel amaçlı düzenlenmiştir. Ankette doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Anket formunda yer alan sorulara samimi cevaplar vermeniz, yapılacak anket çalışmasının sağlıklı sonuç vermesi açısından önemlidir. Bilimsel bir çalışmaya katkı sağladığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Münevver KAÇAR

MCBÜ SBE Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz? **A. Kadın B. Erkek,**

2. Yaş ortalamanız?

A. 18-30 B.31-40 C.41-60 D. 61 yaş ve üzeri

3. Eğitim düzeyiniz?

A. İlkokul B. Orta öğrenim (lise dahil)

C. Lisans D. Lisansüstü

4. Aylık geliriniz?

A. 0 -2000 TL B. 2.001 – 5.000 TL

C. 5.001 – 8.000 TL D. 8.001 TL ve üzeri

5. Faaliyette bulunduğunuz sektör?

A. Esnaf/ tüccar

B. Serbest Meslek Erbabı (Doktor, eczacı, muhasebeci, avukat, ressam, mimar vb.)

C. Kamu çalışanı

D. Ücretli ÖZEL sektör çalışanı

E. Çiftçi

F. Emekli

G. Gayrimenkul veya Menkul Sermaye İradı

Elde Edenler

H. Diğer

6. Sizce BSMV'nin bir tanımı yapılmak istense aşağıdakilerden hangisini daha uygun bulursunuz?

A. Devletin bankalar aracılığıyla almış olduğu bir vergi türüdür

B. Bankalarda işlem yapma şevkini kıran bir vergi türüdür

C. Vatandaşlar üzerinde bir yüküdür

D. Herkesten eşit oranlarda alınan adaletsiz bir vergidir

E. Herhangi bir bilgim yok

7. BSMV oranı yüzde kaçtır?

A. %2 B. %5 C. %10

D.%15 E.%20

8. Ödemiş olduğunuz vergilerle ilgili ne düşünüyorsunuz?

A. Devlet kamu finansmanı için kullanır ve tüm vergiler zorunludur, ödemekten kaçınmam

B. Sosyal faydası olan alanlarda yatırım yapılması için zorunludur, ödemekten kaçınmam

C. Sadece bazı vergiler zorunlu olmalıdır, değişik gelir kaynaklarından alınan vergiler ödeme şevkimi kırıyor

D. Vergi oranları çok yüksektir, vergi türleri çok fazla olduğu için alınan vergileri haklı bulmuyorum

E.Vergi ödevini yerine getirmeyenleri yadırgamıyorum

9. Aşağıdaki vergilerden hangisinin ağırlığını öderken daha çok hissediyorsunuz?

A. Gelir vergisi

B. Emlak vergisi

C. Motorlu taşıtlar vergisi

D. KDV

E. BSMV

10. Ülkemizde vergilerin tam ödenmemesinin nedeni nedir?

A. Vergi bilincinin tam yerleşmemiş olması

B. Biçimsel yükümlülüklerin fazla olması

C. Vergi oranlarının yüksek olması

D. Vergi sisteminin adaletsiz olması

E. Vergiler tam ödenmektedir

11. Ülkemizde vergi bilincini nasıl arttırabiliriz?

- A. Eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması
- B. Toplumun gelir seviyesinin artması
- C. Vergi sistemindeki adaletsizliğin azaltılması
- D. Vergi oranlarının düşürülmesi
- E. Kamu harcamalarında etkinliğin artması

12. BSMV ne üzerinden tahsil edilmektedir?

- A. Gelir vergisi üzerinden tahsil edilir
- B. Kurumlar vergisi üzerinden tahsil edilir
- C. Bankaların sunduğu ürün ve hizmet neticesinde aldığı ücretler üzerinden tahsil edilir
- D. Ödemiş olduğumuz KDV üzerinden tahsil edilir
- E. Herhangi bir bilgim yok

13. Vergi ile ilgili bilgileri nereden öğreniyorsunuz?

- A. Medya (TV, gazete, radyo, internet, dergi)
- B. Meslektaşlarım ve çevremdekiler aracılığıyla
- C. Vergi dairesi
- D. Muhasebeci ve mali müşavirlerden
- E. Takip etmiyorum

14. BSMV vergisinin arttırılmasına ilişkin bir kanun çıkarıldığında bu duruma tepkiniz ne olurdu?

- A. Daha fazla vergi ödemek durumunda olacağımdan harcamalarımı azaltmaya yönelirim
- B. Daha fazla vergi ödemek durumunda olacağımdan daha fazla çalışmaya yönelirim
- C. Daha fazla vergi ödemektense işimi küçültürüm
- D. Eski ödediğim vergi seviyesini aşmamak için çabalarım
- E. Vergiden kaçınmanın yollarını ararım

15. Mükellef olarak, devlet harcamalarının yöneldiği alanları ve yapıma şeklini izliyor ve bunları ödediğiniz BSMV vergisiyle ilişkilendirerek değerlendirmede bulunuyor musunuz?

- A. Yalnızca izliyorum
- B. İzliyorum ve kendimce değerlendirmeler yapıyorum
- C. İzliyorum ve çevremdekilerle bu konu hakkında tartışıyorum
- D. İzlemiyorum
- E. Bu konuda bilgi sahibi değilim

Lütfen aşağıdaki ifadelere ilişkin düşüncenizi ilgili sütuna (X) ile işaretleyerek cevaplayınız

Sıra no		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
H1:	Ödemiş olduğum BSMV etkin bir şekilde kullanılmaktadır					
H2:	BSMV bilincinin toplumca özümsemesi gerekmektedir					
H3:	Ülkemizde BSMV bilinci yeterli düzeydedir					
H4:	Ülkemizde BSMV oranı yüksektir					
H5:	BSMV Kanunu'nun anlaşılır bir şekilde hazırlanmıştır					
H6:	BSMV'nin hangi işlemlerden tahsil edildiğini biliyorum					
H7:	BSMV'nin hangi kanallar aracılığıyla tahsil edildiğini biliyorum					
H8:	Ödemiş olduğum BSMV nin nerelere harcandığını bilmek vergi bilincimi artırır					
H9:	BSMV tarifesindeki vergi oranı seviyesini uygun buluyorum					
H10:	BSMV oranının herkes tarafından eşit bir şekilde alınmasını adil buluyorum					
H11:	BSMV yatırımların önünde bir engel olduğunu düşünüyorum					
H12:	Ödemiş olduğum BSMV'nin devlet tarafından yerinde kullanıldığına inanıyorum					
H13:	BSMV'nin dolaylı bir vergi olması beni rahatsız etmektedir					
H14:	Ödemiş olduğum BSMV nin nerelere harcandığını bilmek isterim					
H15:	Ödediğim vergi ile devletten sağladığım hizmet arasında bir bağ kuruyorum					
H16:	BSMV ödemesini bankalar aracılığıyla yapmaktan memnunum					
H17:	Bir mükellef olarak ödediğim BSMV'nin farkındayım					

EK 2

Evrak Tarih ve Sayısı: 21/12/2018-E.108612

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu

Sayı : -050.01.04-

Konu : Güneş Çetin GERGER-Etik Kurul

Başvurunuz-Hk-

Sayın Doç. Dr. Güneş ÇETİN GERGER

İlgi : 03/12/2018 tarihli ve 56387 sayılı yazı.

Üniversitemiz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Uluslararası Ticaret ve Finans Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Münevver KAÇAR'ın "Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Bu Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları; Denizli İli Örneği" konulu başvurunuz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 14.12.2018 tarih ve 2018/07 sayılı toplantısında görüşülmüş olup, araştırmanın etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Kurulumuzda alınan karar ekte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Muzaffer TEPEKAYA Kurul
Başkanı

Ek: 13-Nolu Karar (1 sayfa)

Adres:Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Yerleşkesi 45140 - Yunusemre/Manisa

Telefon:(0 236) 2011000 Faks(0 236) 2372442

Bilgi için:Bülent Tekenli

Unvanı: Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Elektronik Ağ:<http://www.cbu.edu.tr>

BEACBMJ5R

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK
KURULU KARARLARI

Toplantı Tarih	: 14.12.2018
Toplantı Sayısı	: 2018/ 07
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 16

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 14.12.2018 tarih ve saat 10:30'da Rektörlük Yönetim Kurulu Toplantı odasında toplanmış, aşağıdaki kararlar alınmıştır.

KARAR:

13- Üniversitemiz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Öğretim Üyesi Doç.Dr.Güneş Çetin GERGER'in 03.12.2018 tarih ve E.56387 sayıda kayıtlı Üniversitemiz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Uluslararası Ticaret ve Finans Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Münevver KAÇAR'm Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Bu Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları; Denizli İli Örneği" konulu başvurusunun etik yönden uygunluğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verildi.

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Muzaffer TEPEKAYA
Başkan

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Tuncer TAŞKIN
Üye

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Halit EV
Üye

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Tülin CANBAY
Üye
(Başkan Yardımcısı)

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Kenan ERDOĞAN
Üye

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Ali Rıza GÖKBUNAR
Üye

(e-imzalıdır)

Prof.Dr.Doğan UYSAL
Üye